

Učni načrt za izobraževalce

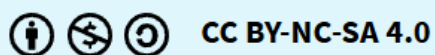
 Looking for opportunity in digital age

Co-funded by
the European Union

SIMBIOZA
MED GENERACIJAMI

CC BY-NC-SA 4.0

Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International

This license requires that reusers give credit to the creator. It allows reusers to distribute, remix, adapt, and build upon the material in any medium or format, for noncommercial purposes only. If others modify or adapt the material, they must license the modified material under identical terms.

Vsebina

Uvod	4
O projektu in partnerstvu	4
Splošni koncept in pristop; nasveti za izobraževalce	4
Kako uporabljati izobraževalno gradivo?	5
Osnovni moduli	8
Splošna navodila za osnovne module.....	9
Seznam osnovnih modulov.....	10
Brskanje po spletu - iskanje in najdba	11
Koristni napotki in priporočila za izobraževalce	11
Splošna časovnica	12
Predlagan potek učne ure	12
Družabna omrežja – kako ostati povezan.....	18
Koristna napotki in priporočila za izobraževalce:	18
Splošna časovnica	19
Predlagan potek učne ure	20
Spletna komunikacija (klepet, e-pošta, video klici)	24
Koristni napotki in priporočila za izobraževalce	24
Splošna časovnica	24
Predlagan potek učne ure	25
Spletna varnost.....	29
Koristni napotki in priporočila za izobraževalce	29
Splošna časovnica	30
Predlagan potek učne ure	30
Nastavitve – spoznaj svoj telefon	36
Koristni napotki in priporočila za izobraževalce	36
Splošna časovnica	37
Predlagan potek učne ure	37
Naj namestim ali ne?	44
Koristni napotki in priporočila za izobraževalce	44
Splošna časovnica	45
Storitve e-uprave	51
Koristna napotki in priporočila za izobraževalce	51

Splošna časovnica	52
Predlagan potek učne ure	52
Napredni moduli.....	57
Splošne navodila za napredne module.....	58
Seznam naprednih modulov	59
Oblikuj svojo digitalno zgodbo	60
Koristni napotki in priporočila za izobraževalce	61
Splošna časovnica	61
Predlagan potek učne ure	62
Pametni telefon: Pomočnik v žepu.....	75
Koristni napotki in priporočila za izobraževalce	76
Splošna časovnica	76
Predlagan potek učne ure	77
Spletno nakupovanje	84
Koristni napotki in priporočila za izobraževalce	85
Splošna časovnica	86
Predlagan potek učne ure	86
Pametne naprave in virtualni pomočniki	96
Koristni napotki in priporočila za izobraževalce	97
Splošna časovnica	97
Predlagan potek učne ure	97
Umetna inteligenca v vsakdanjem življenju: Uporaba tehnologije.....	104
Koristni napotki in priporočila za izobraževalce	105
Splošna časovnica	105
Predlagan potek učne ure	105
Google pri roki: Račun, Gmail in Drive	119
Koristni napotki in priporočila za izobraževalce	119
Splošna časovnica	120
Predlagan potek učne ure	121
Google v akciji: Od koledarja do virtualnih srečanj	133
Koristni napotki in priporočila za izobraževalce	134
Splošna časovnica	134
Predlagan potek učne ure	135

Uvod

O projektu in partnerstvu

Projekt Iskanje priložnosti v digitalni dobi (DigiLOOP) si prizadeva olajšati vključevanje starejših v današnjo digitalizirano družbo. Projekt zasleduje naslednje cilje: izboljšati digitalne veščine starejših, povečati njihovo samozavest pri uporabi digitalnih tehnologij in spodbujati vključujoče okolje za njihovo aktivno udejstvovanje v digitalnem svetu.

V okviru projekta bo razvit učni načrt in učna gradiva, prilagojena potrebam starejših ter usklajena s standardi kakovosti neformalnega izobraževanja. Izvedeno bo tudi usposabljanje za izobraževalce, osredotočeno na delo s ciljno skupino, ter vzpostavljena spletna skupnost za sodelovanje, učenje in informiranje starejših.

Dvoletni projekt DigiLOOP izvajajo štiri partnerske organizacije:

- **Centar tehničke kulture Rijeka** (<https://ctk-rijeka.hr/>), Hrvaška,
- **Viešieji internet prieigos taškai**, (<https://vipt.lt/>), Litva,
- **Edukacyjne Centrum Integracji Miedzypokoleniowej HIPOCAM**, (<https://seniorzy-hipokamp.pl/>), Poljska,
- **Simbioza Genesis, socialno podjetje** (<https://simbioza.eu/>), Slovenija.

Vse štiri partnerske organizacije pomembno prispevajo k razvoju digitalne pismenosti v svojem lokalnem in nacionalnem okolju. Vsem je skupno prizadevanje za zagotavljanje digitalnega izobraževanja starejšim, s ciljem izboljšanja njihove kakovosti življenja.

Splošni koncept in pristop; nasveti za izobraževalce

V skladu s pristopom, opisanim v učnem načrtu, in v njem oblikovanimi splošnimi načeli se sprejeti model izobraževalnih aktivnosti v projektu nanaša na kritično geragogiko.

V praksi to pomeni, da je učni načrt treba razumeti kot predlog in odprto sugestijo, ki pomaga pri izvajanju aktivnosti, namenjenih starejšim. Za izvajalce to pomeni, da morajo učni načrt obravnavati kot osnovni predlog, ki zajema vsebino, cilje, izbiro orodij in podrobne metode dela. Končna izvedba tečaja in dinamika ur pa morata biti predvsem prilagojeni značilnostim skupin udeležencev ter njihovim individualnim pričakovanjem, potrebam in zmožnostim.

Za ta pristop je značilna precejšnja prožnost, zahteva pa tudi bolj ustvarjalno angažiranost izobraževalcev, njihovo pozornost in odzivnost na udeležence tečajev, kar pomeni, da je najpomembnejši cilj vsakega srečanja okrepiti udeležence, jih motivirati za nadaljnje izobraževanje in razvijati njihove kompetence v skladu z njihovimi individualnimi potrebami in sposobnostmi. Koncentracija in pozornost izobraževalcev morata biti osredotočeni na sprejemanje vsebin in navodil s strani udeležencev, na njihove odzive, stopnjo razumevanja in sledenja procesu. Zelo pomembna sta tudi njihovo zadovoljstvo in skrb za to, da vsak udeleženec doživi individualne, tudi majhne uspehe.

Bistvo tega pristopa je spodbuditi in omogočiti udeležencem, da delujejo samostojno, in sicer tako, da se jim zagotovi čim več prostora za vadbo, izvajanje samostojnih vaj, preverjanje lastnih spretnosti (sprotno samoocenjevanje) ter ugotavljanje **njihovih** učnih potreb in nadaljnjih ciljev.

Splošni in pomemben cilj celotnega procesa je motivirati in prepričati udeležence, da nadaljujejo z zavestno uporabo digitalnega prostora, pri čemer naj se opirajo na vse več izobraževalnih virov in priložnosti, ki so na voljo na spletu.

Ta pristop vključuje tudi spremembo vloge osebe, ki vodi usposabljanje. To ni več učitelj v smislu, kot smo ga razumeli v 20. stoletju in prej. Izobraževalec je oseba, ki podpira, razlaga, predlaga in pomaga pri gradnji izobraževalne samostojnosti udeležencev v procesu.

Učni načrt je izhodiščno gradivo, koristen okvir in priročen nabor konkretnih predlogov, vendar ni biblija ali končni, edini vir, ki bi ga moral uporabljati izobraževalec.

V tem kontekstu se od izobraževalcev pričakuje, da izkazujejo izobraževalne kompetence na ravni »VPLIVA«. To pomeni vodenje z zgledom, navdihovanje skupne vizije, izzivanje obstoječih procesov, opolnomočenje drugih za delovanje in spodbujanjem srčnosti. Ta oseba je osredotočena izključno na kratkoročno in dolgoročno strategijo, inovacije in zagovorništvo ter zagotavljanje dolgoročnega uspeha.¹

Izobraževalci v tem kontekstu in v te pristopu ne poučujejo. Omogočajo in spodbujajo raziskovanje, ponujajo možnosti in izbire, spodbujajo aktivno učenje (refleksija in vprašanja, motiviranje za nadaljnje raziskovanje), spoštujejo udeležence.²

Starejši odrasli - učenci so dejansko soustvarjalci procesa in se morajo zavedati te vloge in tudi odgovornosti za končne rezultate.

Kako uporabljati izobraževalno gradivo?

Izobraževalno gradivo je zasnovano kot prilagodljiv, a hkrati strukturiran vodnik za izobraževalce, ki delajo s starejšimi odraslimi pri razvoju njihovih digitalnih kompetenc. Vsaka učna ura sledi enotni obliki, ki podpira tako podajanje vsebine kot aktivno sodelovanje udeležencev. V nadaljevanju je na voljo vodnik za učinkovito krmarjenje in uporabo teh gradiv.

¹ <https://www.cupahr.org/knowledge-center/learning-framework/proficiency-levels/>

² <https://eit-campus.eu/blog/empowering-adult-education-across-europe-insights-from-the-eit-campus-and-eaea> ; <https://eaea.org/why-adult-education-2/inclusion-empowerment-and-social-justice/> ;

<https://www.courses.ie/empowering-minds-the-importance-and-impact-of-adult-education/>

Struktura vsake učne ure

Vsak modul vsebuje naslednje ključne elemente:

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

Praktični nasveti za pripravo na izvedbo učne ure, vključno s tehničnimi vidiki in pedagoškimi nasveti. Posebno pozornost namenite dinamiki v skupini, potrebam udeležencev in raznolikosti naprav, ki jih uporabljajo.

Splošni časovni okvir

Predlagani časovni načrt, ki pomaga strukturirati učno uro.

Predlagana potek učne ure

Razčlenitev po korakih, kako izvesti učno uro, ki vključuje:

- Učne cilje in metode
- Aktivnosti za medsebojno učenje
- Navodila o tem, kdaj in kako predstaviti informacije.
- **! Pomembne opozorila za izobraževalce** - ta so označene s klicajem in jih ne smete spregledati, saj vključujejo bistvene opomnike ali nasvete za učinkovito izvedbo.

Spodbujanje medvrstniškega učenja (peer-to-peer learning)

Izobraževalce spodbujamo, da sporožajo skupinske razprave in udeležencem omogočijo, da delijo osebne izkušnje. Če skupina sama ne poda primerov iz resničnega življenja, gradivo vsebuje vzorčne scenarije, ki lahko spodbudijo pogovor. Ti scenariji so zasnovani tako, da:

- Odražajo realne digitalne izzive za starejše
- Spodbujajo empatijo in medsebojnega reševanja izzivov
- Krepijo zaupanje in zavzetost

Cilj je preseči pasivno učenje in ustvariti okolje, v katerem se udeleženci medsebojno podpirajo in motivirajo.

Skupno oblikovanje pravil: Kaj je priporočljivo (Da) in Čemu se izogniti (Ne)

Vsaka učna ura vključuje seznam priporočil, *kaj je priporočljivo storiti in čemu se izogniti* – »Da in Ne«. Vendar je ta seznam namenjen **le kot izhodišče**. Izobraževalci naj skupaj z udeleženci sooblikujejo svojo različico skozi potek učne ure. Tak pristop zagotavlja večjo relevantnost, globlje razumevanje in osebno vpetost v vsebino.

Refleksija in uporaba v praksi

Vsaka učna ura **naj se zaključit z refleksijo**. To je ključnega pomena za utrjevanje znanja in spodbujanje praktične uporabe. Izobraževalci naj udeležence vodijo z vprašanji, kot so:

- »Kako boste naučeno uporabili v vsakdanjem življenju?«

- »Komu bi lahko pomagali s to večino?«
- »Kaj bi želeli raziskovati naprej?«

Spodbujajte učence, da doma preizkusijo manjše nadaljnje naloge in tako krepijo samostojnost in radovednost.

Dodatni viri

Vsaka učna ura se konča z izbranimi povezavami do **zaupanja vrednih spletnih platform in virov za nadaljnje učenje**. Izobraževalci naj te vire pregledajo vnaprej in med ali po učni uri predlagajo najprimernejše vire, da bi podprli nadaljnje samostojno raziskovanje med udeleženci.

Priloge in orodja

Nekatere učne ure vključujejo priloge z vizualnimi pripomočki, predlogi orodij ali razširjenimi vajami. Te so še posebej koristne za praktične delavnice ali za podporo udeležencem, ki potrebujejo podrobnejše in konkretne primere.

Splošni nasveti za izobraževalce

- To gradivo uporabljajte kot **okvir**, ne kot scenarij. Vsebino prilagodite tempu in potrebam vaše skupine.
- Vedno **spodbujajte vprašanja in raziskovanje**.
- Cilj je graditi **zaupanje, samostojnost in radovednost** med udeleženci.
- Vaša vloga ni, »naučiti jih vsega«, temveč **jim omogočiti odkrivanje in graditi samozavest**.

Z upoštevanjem tega pristopa bodo izobraževalci pomagali udeležencem postati samozavestnejši, bolj samostojni in varnejši uporabniki digitalnih tehnologij – pripravljeni na nadaljnje učenje tudi po zaključku delavnice.

Osnovni moduli

Splošna navodila za osnovne module

Predvideva se, da bodo posamezniki ki se želijo udeležiti izobraževanj, izbrali tematska področja, ki jih zanimajo. Na splošno je treba informacije, ki vabijo udeležence na tečaje, oblikovati tako, da je jasno navedeno, da **so osnovni moduli namenjeni obnavljanju, vadbi in utrjevanju temeljnih načel in metod uporabe interneta in digitalnih naprav.**

Nenehne spremembe v digitalnem svetu, pojav novih funkcionalnosti, novih možnosti in načinov uporabe zahtevajo posodabljanje znanja in veščin. Vsebine v osnovnem modulu obravnavajo te potrebe ter dodatno uvajajo in pojasnjujejo kompleksnejša vprašanja.

Kljub temu bodo izobraževalci zagotovo naleteli na razlike v kompetencah in izkušnjah udeležencev pri uporabi digitalnih naprav, zato **je zelo pomembno** načelo **pozornega opazovanja in personalizirane, individualne podpore**. Poleg tega priporočeno, da v proces vključite **1 ali 2 asistenta**, odvisno seveda od velikosti skupine.

Pomembno je tudi vedeti, da bodo udeleženci uporabljali različne naprave, ki se različno odzivajo na iste ukaze in imajo različne tehnične specifikacije. Udeležencem je treba pojasniti, da določene težave niso nujno posledica njihove neznanja, temveč tehničnih razlik med napravami.

Takšno zavedanje izboljšuje samopodobo, zmanjšuje frustracijo ter preprečuje občutke nemoči ali da odnehajo. Prav tako je pomembno poudariti, da se funkcije in nastavitve naprav lahko spremenijo zaradi sistemskih posodobitev, zato je ena ključnih digitalnih veščin prav lastna proaktivnost in radovednost pri odkrivanju novih možnosti in sprememb.

Določene vsebine iz osnovnih modulov je smiselno vključiti tudi v napredne module, kadar so relevantne, ter jih po potrebi ponoviti ali nadgraditi.

Predpostavlja se, da **bodo obravnavane vse teme, navedene v gradivu** v osnovnih moduli.

Pred vsakim tematskim sklopom bo izobraževalec v gradivu našel kratek uvod v konkretno lekcijo s predlogi in opombami, ki so mu lahko pomagajo pri izvedbi. Gre za dodatne, specifične tematske napotke, ki zagotavljajo podporo v manj očitnih ali težjih situacijah. Seveda pa ti napotki ne pokrivajo vseh možnih izzivov, ki se lahko pojavijo individualno, zato so temeljita priprava izobraževalca, njegove izkušnje ter komunikacijske spretnosti zelo pomembne.

Izobraževalci bodo v publikaciji našli prilogo z razdelkom »Orodja«, v katerem so zbrana dodatna pomožna gradiva, razvrščena v skupine in dodeljena posameznim modulom.

Kontekst varnosti in nevarnih situacij bi moral biti element vsakega modula v okviru določene teme, ne glede na to, ali je temu vprašanju namenjen poseben modul.

Seznam osnovnih modulov

Osnovni moduli	Ure
Brskanje po spletu - iskanje in najdba	2
Družabna omrežja – kako ostati povezan	2
Spletna komunikacija (klepet, e-pošta, video klici)	2
Spletna varnost	2
Nastavitve – spoznaj svoj telefon	2
Naj namestim ali ne?	2
Storitve e-uprave	2

Brskanje po spletu - iskanje in najdba

Raven usposabljanja: OSNOVNA

Cilj: Naučiti se, kako varno in učinkovito brskati po internetu, da bi našli informacije, ki jih udeleženci potrebujejo.

Učni rezultati:

Udeleženci znajo:

- Prepoznati različne vrste spletnih strani (.com, .org, .edu itd.).
- Učinkovito uporabljati iskalnike z osnovnimi ključnimi besedami.
- Shraniti priljubljene spletne strani med zaznamke za lažji dostop.

Metode:

- Praktična uporaba iskalnika, kot je Google, za iskanje določenih informacij.
- Razprava o vrstah spletnih strani in prepoznavanju zanesljivih virov.
- Prikaz/izvajanje dodajanja zaznamkov spletnih mest in brskanja po njihovi zgodovini.

Potrebni pripomočki in gradiva:

- Google prikazan na zaslonu.
- Posnetki zaslona Googla.

Ključni pojmi:

- Iskalnik
- Spletni brskalnik
- Povezava
- Spletni naslov
- Ključne besede

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

Bodite pozorni na naprave, ki jih uporabljajo udeleženci - njihovo poznavanje teh naprav se bo razlikovalo, zato je to treba pojasniti že na začetku srečanja.

Ugotovite, ali vsi uporabljajo in imajo dostop do iskalnika Google, ki bo temelj celotnega izobraževalnega cikla.

Preverite, kdo uporablja napravo Android/PC in kdo iPhone/Mac - če je mogoče, povabite k sodelovanju kot prostovoljca nekoga, ki uporablja drug sistem kot vi. Tako boste zagotovili ustrezno podporo vsem udeležencem.

Ponavljajte in spodbujajte udeležence, da imajo odprte enake spletne strani ter da med vašo razlago in prikazovanjem posameznih tem hkrati tudi sami sledijo in vadijo enake korake.

Poudarite, da se bodo obravnavane teme ponavljale tudi v drugih modulih, da je za utrjevanje znanja potrebno redno vaditi in samostojno raziskovati različne funkcije; spodbudite jih k aktivnemu iskanju informacij na spletu.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Kratek uvod	15 min
Razprava na temo spletni brskalniki in iskalniki	15 min
Razširitve in prepoznavanje varnosti	15 min
Odmor	15 min
Predstavitve scenarija iz resničnega življenja	10 min
Opredelevanje težav in rešitev/razprava	10 min
Povzetek in izpostavitve določenih izzivov	15 min
Praktični nasveti	10 min
Razlaga refleksije, uporabe in možnosti nadaljnjega učenja	10 min
Skupaj:	120 min

Predlagan potek učne ure

(15 min) Kratek uvod v učno uro z izmenjavo izkušenj in razjasnitvijo glavnih pojmov in izrazov, povezanih s temami:

- Spletni brskalnik in iskalnik - primeri in razlage
- Vrste datotek pri iskanju
- Vrednotenje rezultatov
- Inkognito iskanje in zgodovina iskanja

V uvodu izobraževalec:

Razloži temo in potek delavnice - časovni okvir, posamezne dele, gradiva, metode.

Razloži način predstavitve gradiva (spletno delo z orodji).

Izobraževalec vedno pokaže stran in elemente, ki jih raziskujemo (v tem primeru brskalnike in iskalnike), udeleženci pa istočasno sledijo in izvajajo enake korake na svojih napravah. Izobraževalec skrbi, da so vsi udeleženci na istem mestu in nimajo individualnih težav. Če se takšne težave pojavijo, naj asistenti pomagajo z reševanjem.

Na prvi predstavitvi serije delavnic lahko izobraževalec razloži tudi glavni, splošni cilj učnega procesa, da bi navdihnil in spodbudil udeležence k samostojni praksi, raziskovanju in iskanju rešitev; izobraževalec lahko razloži, kako pomembno je izboljševati digitalne veščine, da bi lahko v prihodnosti bolj samozavestno uporabljali različne naprave in orodja ter samostojno reševali težave.

To je tudi povezano z ozaveščanjem udeležencev, da morajo biti sami odgovorni za svoj učni proces in da imajo pri tem zelo aktivno in pomembno vlogo.

Izobraževalec lahko razloži in opiše tudi svojo vlogo in odgovornosti kot vodja procesa ter pojasni, zakaj je pomembno sodelovati s skupino, biti prilagodljiv, pozoren in previden.

Čas tega »uvoda« se lahko prilagodi potrebam določene skupine in situaciji, ki jo zazna izobraževalec.

(15 min.) Razprava na temo spletni brskalniki in iskalniki S skupino razpravljamo o teh dveh orodjih in poskušamo ugotoviti, kako dobro so seznanjeni z njima in kako razumejo razlike; skupaj poskušamo naštetih različne primere in jih prikazati.

Orodja: slike, ki so vidne vsem udeležencem - neposredna predstavitev primerov na spletni strani ali po potrebi dodatno gradivo PPP - primeri v prilogi

(15 min) Razširitve in prepoznavanje varnosti

Kot iskalnik, ki ga bomo uporabljali in podrobneje spoznali, predlagamo Google - prosimo jih, naj na svojih napravah odprejo iskalnik Google.

Prikažemo iskanje različnih naslovov z različnimi domenami: .org, .gov, .edu itd. in jih razložimo; udeležencem predlagamo, naj tudi sami poiščejo spletna mesta s temi domenami; predstavimo pomen certifikat SSL certifikata

(15 min) Odmor

Vaje s scenariji iz resničnega življenja, ki so lahko v pomoč pri priporočanju in preizkušanju rešitev določenih težav.

(10 min) Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Vadba s scenariji iz vsakdanjega življenja, ki so lahko uporabni za priporočanje in preizkušanje rešitev določenih problemov.

Spodbujanje medsebojnega učenja (peer-to-peer learning) in dela na resničnih problemih in vprašanjih. Dva scenarija - enega izbere moderator.

Predstavitve izbrane zgodbe - scenarij 1

Jan (68 let)

Zgodba: Jan, upokojeni inženir, že od nekdaj uživa v »naredi sam« projektih. Pred kratkim ga je začelo zanimati obnavljanje starega pohištva. Rad bi našel navodila in nasvete za restavriranje pohištva, vendar ne ve, kako učinkovito iskati po internetu.

Ključ: Jan se mora naučiti uporabljati različne iskalnike za iskanje navodil, videoposnetkov z navodili in spletnih forumov, namenjenih obnovi pohištva. Prav tako bi se rad naučil, kako oceniti verodostojnost najdenih informacij.

(10 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težav in skupaj poiskati rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Težave z oblikovanjem iskalnega vprašanja (poizvedbe) kot so:</p> <p>Starejši pogosto uporabljajo tradicionalni jezik, ki se lahko razlikuje od terminologije, uporabljene na internetu.</p> <p>Morda težko pretvorijo svoje misli v kratke, jasne ključne besede.</p> <p>Pomanjkanje izkušenj z iskalniki lahko povzroči uporabo predolghih ali preveč opisnih poizvedb, ki ne prinesejo želenih rezultatov.</p> <p>Primer: Namesto da bi vtipkali »Restavriranje pohištva«, bi lahko vtipkali »kako obnoviti mojo mizo, ki stoji v jedilnici«.</p>	<p>Pojasni, kako prepoznati ključne pojme v poizvedbi.</p> <p>Pojasni, kako delujejo iskalni algoritmi in zakaj so krajše poizvedbe pogosto bolj učinkovite.</p> <p>Prikazati konkretne primere dobrih iskalnih poizvedb in razložiti, zakaj so učinkovite.</p> <p>Pokazati uporabo iskalnih operatorjev, kot so narekovaji (za natančne fraze) ali minus (za izključitev besed).</p> <p>Spodbujati uporabo glasovnega iskanja.</p>

Predstavitve izbrane zgodbe - scenarij 2

Jasna (75 let)

Zgodba: Jasna trpi zaradi dolgotrajnih bolečin v sklepih, zato se je odločila poiskati pomoč na spletu. Iskala je »naravna zdravila za bolečine v sklepih« in naletela na spletno stran, ki je obljubljala čudežno ozdravitev z zdravili rastlinskega izvora. Stran je vsebovala navdušujoča mnenja uporabnikov in trdila, da so njeni izdelki »znanstveno dokazani«.

(10 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težav in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Ta primer ponazarja, kako lahko posamezniki, kot je Jasna, pri iskanju zdravstvenih informacij postanejo žrtve nezanesljivih spletnih virov.</p>	<p>Preverjanje virov: Prepričati se, da so spletne strani verodostojne in podprte s strani zanesljivih zdravstvenih strokovnjakov.</p> <p>Iskanje dokazov: Preveriti, ali trditve temeljijo na znanstvenih študijah in recenziranih raziskavah.</p> <p>Posvetovanje s strokovnjaki: Pred uporabo kakršnih koli novih zdravil, zlasti zeliščnih pripravkov, se posvetovati z zdravnikom ali farmacevtom.</p> <p>Previdnost pri »čudežnih zdravilih«: Če nekaj zveni predbro, da bi bilo res, verjetno tudi je.</p> <p>Zgodbe in vaje kot navdih za skupinsko razpravo in/ali nadaljnje raziskovanje.</p>

Če je potrebno, oblikujte vprašanja, ki lahko razvijejo zanimivo in spodbudno razpravo na podlagi izbranega primera ali vodijo k deljenju lastnih izkušenj ter odpiranju povsem novih tem. Cilj: opredeliti težave in poiskati rešitev. Vse to lahko vodi k medvrstniškemu učenju in večji vključenosti v učni proces.

(15 min) Povzetek teme s poudarkom na vprašanjih, ki so bila opredeljena na začetku učne ure:

Spletni brskalnik in iskalnik - primeri in razlage.

Vrste datotek pri iskanju.

Vrednotenje rezultatov.

Inkognito iskanje in zgodovina iskanja.

(10 min) Praktični nasveti po opredelitvi težav in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva.

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ Preverite, ali spletno mesto upravlja uradna vladna institucija, znanstvena organizacija ali ugledna uredniška hiša.
- ✓ Bodite pozorni na prisotnost kontaktnih podatkov, podatkov o avtorju in datumov objave.
- ✓ Prepričajte se, da ima spletno mesto certifikat SSL (naslov se začne HTTPS).

✗ Čemu se izogniti (Ne):

- ✗ Namesto: »Kje lahko kupim zdravilo proti bolečinam v sklepih, tisto v modri škatlici, ki sem ga nazadnje jemal?«.
- ✗ Boljše: »Ime zdravila proti bolečinam v sklepih« ali »spletna lekarna bolečine v sklepih«.
- ✗ Namesto: »Kako priti z avtobusom do cerkve na hribu, kjer je velik križ«.
- ✗ Boljše: »Naslov cerkve [ime cerkve/mesto]« ali »avtobusni vozni red« [številka linije/postajališče]«.
- ✗ Namesto: »Rad bi našel informacije o tistem igralcu, ki je igral v tistem starem filmu, ki je bil sinoči na televiziji«.
- ✗ Boljše: »Ime igralca« ali »film [naslov filma/leto produkcije]«.
- ✗ Namesto: »Kako popraviti pipo, ki pušča v kuhinji, kjer je tisti rdeči ročaj?«.
- ✗ Boljše: »Popravilo puščajoče pipe« ali »Navodila za popravilo pipe«.

(10 min) Razmislek in uporaba - za premislek in/ali vadbo doma

- Kako boste to, kar ste se danes naučili, uporabili v vsakdanjem življenju?
- Komu lahko pomagate pri izboljšanju teh novih veščin? Kako lahko to naredite sami?
- Katere druge digitalne veščine, bi se radi naučili po tem, ko ste se že naučili več o osnovnih možnostih, ki jih ponujajo iskalniki? (5 min. razlage)

Več o tej temi:

Google Search Help:

- <https://support.google.com/websearch/?hl=en#topic=3378866>

DigitalLearn.org:

- <https://www.digitallearn.org/>

GCFLearnFree.org:

- <https://edu.gcfglobal.org/en/internetbasics/>

FactCheck.org:

- <https://www.factcheck.org/>

Common Sense Media:

- <https://www.commonsense.org/education/digital-citizenship>

Družabna omrežja – kako ostati povezan

Raven usposabljanja: OSNOVNA

Cilj: Naučiti se osnov uporabe družbenih omrežij za povezovanje in deljenje z drugimi.

Učni rezultati

- Udeleženci znajo ustvariti osnovni profil (ali pa samo spremljajo postopek ustvarjanja) na družabnem omrežju (npr. Facebook, WhatsApp, Messenger) ali pa mu le sledijo.
- Znajo, če je dogovorjeno, poslati prošnje in se povezati z drugimi.
- Razumejo osnovne nastavitve zasebnosti na družabnih omrežjih.

Metode:

- Voden prikaz ustvarjanja profila na družabnem mediju (z vzorčnimi informacijami).
- Razprava o nastavitvah zasebnosti in nadzoru nad tem, kdo vidi njihove podatke.
- Razprava o različnih vidikih udeležbe na v družabnih omrežjih te o splošnih učinkih - pozitivnih in negativnih.

Potrebni pripomočki in gradiva:

- Računalnik in projektor za predstavitev.
- Spletni viri in posnetki zaslona (po potrebi tudi natisnjeni)

Ključni pojmi:

- Družabna omrežja
- Profil na družbenem omrežju
- Aplikacije za komuniciranje

Koristna napotki in priporočila za izobraževalce:

Kot je bilo dogovorjeno, imajo udeleženci nekaj osnovnih digitalnih znanj in uporabljajo lastne naprave. Osnovni moduli jim bodo pomagali urediti, posodobiti in utrditi znanje ter pridobiti motivacijo za nadaljnji razvoj digitalnih veščin.

Če kateri izmed udeležencev nima lastne naprave, priporočamo, da pripravite nekaj rezervnih računalnikov ali mobilnih naprav.

Če čas dopušča, priporočamo vključitev naslednjih vprašanj:

Zakaj je pomembno zaščititi fotografije svojih vnukov na spletu?

- **Pravice otrok do zasebnosti:**

Otroci imajo tako kot odrasli pravico do zasebnosti. Objavljanje njihovih fotografij brez njihovega soglasja (ali soglasja njihovih staršev) lahko to pravico krši. Morda nočejo, da so njihove slike javno dostopne – zdaj ali v prihodnosti.

Pomislite: ali bi želeli, da nekdo deli vaše osebne fotografije brez dovoljenja? Tudi otroci si zaslužijo enako spoštovanje.

- **Možnost zlorabe:**

Na žalost je mogoče fotografije, ki jih delimo na spletu, kopirati, širiti in celo zlorabiti. Tudi neznanci z zlonamernimi nameni lahko pridejo do njih.

Slike otrok se lahko vzamejo iz konteksta, se obdelajo ali uporabijo za namene, ki jih nikoli niste nameravali.

- **»Tveganja plenilcev«:**

Deljenje podatkov o svojih vnukih skupaj s fotografijami (npr. ime, lokacija, šola) lahko daje informacije, ki jih spletni plenilci lahko izkoristijo.

Tudi na videz nedolžne informacije se lahko sestavijo v natančen profil otroka.

- **Posledice za prihodnost:**

Kar se danes zdi prisrčno ali neškodljivo, je lahko v prihodnosti za vnuke neprijetno ali celo sramotno. Ko je nekaj enkrat na spletu, je zelo težko popolnoma izbrisati.

Razmislite o njihovem **digitalnem odtisu**: te fotografije bodo postale del njihove spletne zgodovine, nad katero morda nimajo nobenega nadzora.

To vprašanje bo in mora biti razširjeno v drugih modulih, zlasti v modulu *Spletna varnost*. Vendar pa bi moral biti vidik varnosti dejansko sestavni del vsake obravnavane teme.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Kratek uvod	15 min
Razprava s skupino o treh orodjih, da preverimo, kako dobro jih poznajo in razumejo razlike med njimi	15 min
Demonstracija, kako poiskati in dodati stike/prijatelje, kako poslati sporočila in kako uporabljati osnovni vmesnik za ohranjanje stikov	15 min
Odmor	15 min
Predstavitve scenarija iz resničnega življenja	10 min
Opredelitev težav in rešitev / razprava	15 min
Povzetek in izpostavitve določenih izzivov	15 min
Praktični nasveti	10 min
Razlaga refleksije, uporabe in možnosti nadaljnega učenja	10 min
Skupaj:	120 min

Predlagan potek učne ure

1. **(15 min) Kratek uvod** z izmenjavo izkušenj in pojasnjevanjem osnovnih pojmov in izrazov, povezanih s temo; FB - WhatsApp - Messenger: (poudarek: kako vsaka platforma omogoča povezovanje z drugimi); Družabni mediji vs. komunikatorji (poudarek: izpostaviti vidik »povezovanja« - vzpostavljanje stikov, ohranjanje stikov).

V tem delu je pomembno ugotoviti predhodne izkušnje udeležencev (zlasti glede spletnega povezovanja z drugimi, katere pripomočke že uporabljajo oziroma ali imajo že naložene omenjene aplikacije).

2. **(15 min) Razprava s skupino o treh orodjih, ki jih želijo videti, kako dobro jih poznajo in kako razumejo razlike med njimi**

Udeleženci imajo odprte svoje naprave, predstavitev pa je vidna vsem na steni/zaslону.

Glede na ozaveščenost in stopnjo znanja skupine ter predhodne izkušnje z omenjenimi orodji, izobraževalec vse tri tudi demonstrira ter izpostavi njihove posebne značilnosti in funkcionalnosti.

FB bo potreboval nekoliko več predstavitev in pojasnjevanja – v tem delu se predstavi le osnovne, najpomembnejše informacije, z namenom, da se udeležence spodbuja k samostojnemu raziskovanju platforme. Zaradi kompleksnosti in stalnih sprememb FB lahko izobraževalec prilagodi predstavitev najbolj pomembnim funkcijam glede na potrebe udeležencev..

(15 min) Demonstracija: kako poiskati in dodati stike/prijatelje, kako pošiljati sporočila in kako uporabljati osnovni vmesnik za ohranjanje stikov

Udeleženci sledijo posameznim prikazanim korakom na svojih napravah. Tisti, ki nimajo nameščenih aplikacij, sledijo razlagi izobraževalca in si pomagajo z opisom v učnih gradivih.

(15 min) Odmor

(10 min) Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Spodbujanje medsebojnega učenja (peer-to-peer learning) in dela na resničnih problemih in vprašanjih.

Jan (68 let)

Zgodba: Jan, upokojeni inženir, že od nekdaj uživa v »naredi sam«. Pred kratkim ga je začelo zanimati obnavljanje starega pohištva. Na spletu bi se rad povezal z drugimi navdušenci, da bi z njimi delil nasvete in se od njih učil, vendar ni prepričan, kako najti ustrezne skupine ali forume v družabnih medijih.

Ključ: Jan se mora naučiti uporabljati funkcije iskanja na platformah družabnih medijev, da bi našel skupine, strani ali posameznike, povezane z restavriranjem pohištva. Prav tako bi se rad naučil, kako pošiljati prošnje za prijateljstvo ali se pridružiti skupinam ter sodelovati v spletnih pogovorih in deljenju skupih interesov.

(15 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Starejši morda niso seznanjeni s funkcijami iskanja na družabnih omrežjih ali s pojmom spletnih skupin in skupnosti.</p> <p>Zaradi pomislekov glede zasebnosti ali pomanjkanja samozavesti so lahko zadržani pri pošiljanju prošenj za prijateljstvo ali vključevanju v skupine.</p> <p>Neznanje o osnovnem bontonu na družabnih omrežjih lahko preprečuje aktivno udeležbo v spletnih pogovorih.</p> <p>Primer: Jan ima težave z iskanjem spletnih skupin, ker uporablja preveč splošne izraze, ne zna uporabiti filtrov in ne zna oceniti ustreznosti skupine.</p> <p>Težave z varno in odgovorno udeležbo v družabnih medijih.</p>	<p>Prikaz uporabe ključnih besed in filtrov za iskanje ustreznih skupin, strani in posameznikov na družabnih omrežjih.</p> <p>Pojasnevanje postopka pošiljanja prošenj za prijateljstvo, pridruževanja skupinam in sodelovanja v razpravah (npr. objavljanje, komentiranje, odzivanje).</p> <p>Razprava o osnovnem bontonu na družabnih omrežjih in nasvetih za spletno varnost.</p> <p>Navajanje primerov, kako se predstaviti v skupini in začeti pogovore.</p> <p>Spodbujanje udeležencev k vadbi iskanja in povezovanja z drugimi glede na njihove interese.</p> <p>Pojasnjevanje razlik med javnimi, samo prijateljem vidnimi in po meri nastavljenimi možnostmi deljenja vsebin.</p> <p>Razprava o pomenu pregledovanja in posodabljanja nastavitve zasebnosti.</p> <p>Podajanje nasvetov za varno deljenje fotografij in informacij na spletu.</p> <p>Zaščita podobe in varnosti otrok.</p>

Cilj skupine bo opredelitev problemov in rešitev ob podpori izobraževalca; skupaj jih bodo primerjali s predhodno pripravljenimi gradivi.

(15 min) Povzetek in izpostavitev določenih izzivov

To je prostor, kjer skupina skupaj povzame zaključke, ki so bili predstavljeni in razviti. Prav tako je to priložnost za razširitev razprave z novimi idejami in navdih, kar širi obravnavane teme in vprašanja.

Če je potrebno, facilitator oblikuje nekaj vprašanj, ki lahko spodbudijo zanimivo in angažirano razpravo, se nanašajo na dane primere ali vodijo k deljenju lastnih izkušenj in odkrivanju povsem novih problemov (npr. nejasne nastavitve zasebnosti kot ovira za uporabo družabnih omrežij za povezovanje ali druge, ki jih predlaga skupina).

(10 min) Praktični nasveti po opredelitvi težav in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ Pri iskanju skupin ali ljudi uporabite specifične ključne besede (npr. »skupina za obnovo pohištva«, »navdušenci nad rodoslovjem«).
- ✓ Osebno prilagodite prošnje za prijateljstvo s kratkim sporočilom.
- ✓ Pred objavo se seznanite s pravili skupine.
- ✓ Prilagodite nastavitve zasebnosti, da nadzirate, kdo lahko vidi vaš profil in objave.

✗ Čemu se izogniti (Ne):

- ✗ Osebnih podatkov ne delite javno (npr. naslova, telefonske številke).
- ✗ Ne sprejemajte prošenj za prijateljstvo od ljudi, ki jih ne poznate.
- ✗ Ne objavljajte ničesar, za kar ne bi želeli, da vidijo vaša družina ali sodelavci.

(10 min) Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje

- Kako boste to, kar ste se danes naučili, uporabili v svojem vsakdanjem življenju *za povezovanje z drugimi na spletu?*
- Komu lahko pomagate izboljšati to novo spretnost? Kako lahko to storite sami?
- Katere druge veščine, povezane s tehnologijo, bi se radi naučili, potem ko ste se že seznanili z osnovnimi možnostmi, ki jih ponujajo družabna omrežja *za povezovanje z drugimi?*

Udeleženci bodo poskušali sami razmisliti o teh vprašanjih.

Ta del udeležencem razloži izobraževalec.

Primeri in priporočila za nadaljnje učenje:

Facebook Help Centre: To je najosnovnejši vir.

Facebook ponuja vodiče, kako učinkovito uporabljati svojo platformo, vključno z upravljanjem povezav in zasebnosti. Obsega teme, kot so dodajanje prijateljev, pošiljanje sporočil, uporaba skupin in prilagajanje nastavitev zasebnosti.

- <https://www.facebook.com/help/>
- <https://faq.whatsapp.com/>
- <https://www.facebook.com/help/messenger-app>

Spletna komunikacija (klepet, e-pošta, video klici)

Raven usposabljanja: OSNOVNA.

Cilj: Spoznavanje osnovne e-poštne komunikacije in drugih funkcionalnosti z Googlovimi orodji; spoznavanje aplikacij WhatsApp in Messenger.

Učni rezultati:

- Udeleženci lahko ustvarjajo in pošiljajo e-poštna sporočila s priponkami.
- Vadijo uporabo aplikacij WhatsApp in/ali Messenger za različne oblike komuniciranja.

Metode:

- Praktična vaja pisanja (sestavljanja) in uporabe orodij, predstavljenih na delavnici.

Potrebni pripomočki in gradiva:

- Računalnik in projektor za predstavitev.
- Prikaz gradiv na zaslonu in tiskani posnetki zaslonov, če je potrebno.

Ključni pojmi:

- Komunikacijske aplikacije
- Klepet
- Skupine v aplikacijah WhatsApp in Messenger

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

To učno srečanje je namenjeno osebam, ki že imajo Gmail račun (Google račun) in želijo izboljšati svoje veščine pri njegovi uporabi; uporabljajo Messenger in/ali WhatsApp in pričakujejo praktično podporo pri uporabi teh aplikacij.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Kratek uvod	15 min
Skupinska razprava o izkušnjah in uporabi orodij.	15 min
Prikaz funkcionalnosti posameznih orodij	15 min
Odmor	15 min
Predstavitev scenarija iz resničnega življenja	10 min
Opredelevitev težav in rešitev/razprava	15 min
Povzetek in izpostavitve določenih izzivov, praktična vaja	15 min
Praktični nasveti	10 min
Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje	10 min

Predlagan potek učne ure

(15 min) Kratek uvod z izmenjavo izkušenj in pojasnjevanjem ključnih pojmov in izrazov, povezanih s temo.

V skupini se pogovorimo o treh orodjih (klepet, e-pošta, video klici), preverimo njihovo poznavanje in razumevanje razlik; kaj so njihove dosedanje izkušnje; kakšne potrebe in pričakovanja imajo.

Teme, ki jih je treba pojasniti:

- **Klepet vs. e-pošta vs. video klici:** Značilnosti, podobnosti in razlike. (Poudarek: kdaj uporabiti posamezno orodje za učinkovito komunikacijo).
- Osnovna terminologija: »prejeto«, »pošlji«, »odgovori«, »Kp«, »Skp«, »zadeva«, »emotikoni«, »priponke«, »utišanje«, »videokonferenca« itd.

V tem delu je pomembno razložiti cilje učne ure in predstaviti prednosti uporabe posameznih orodij za različne vrste spletne komunikacije. Nekateri osnovni izrazi naj bodo razloženi, z opombo, da bodo podrobneje obravnavani v naslednjih točkah.

(15 min) Pogovor s skupino o tem, kako dobro poznajo orodja in kako jih uporabljajo

Udeleženci imajo odprte svoje naprave, predstavitev pa je vidna vsem na steni/zaslону.

Izobraževalec pojasni in pokaže vsa orodja, prejme povratne informacije od udeležencev ter prilagodi vsebino glede na pričakovanja skupine, da se jih upošteva v nadaljevanju.

(15 min) Prikaz funkcionalnosti posameznih orodij

Udeleženci spremljajo prikazane aktivnostina lastnih napravah.

Orodja bodo predstavljena na naslednji način:

Zakaj ta orodja?

- **Gmail (e-pošta):** Kot pošiljanje pisma, vendar veliko hitreje in brezplačno! Odlično za daljša sporočila, pošiljanje fotografij ali uradno komunikacijo (npr. z zdravniki, bankami).
- **Messenger (Facebookov klepet):** Za hitra sporočila, skupinske klepete in enostavne video klice, če uporabljate Facebook.

- **WhatsApp:** Zelo priljubljen za pošiljanje sporočil, fotografij in brezplačne klice prek interneta, kar je še posebej uporabno za družinske skupine.

Podrobneje:

- Prijava v sistem (kratka omemba).
- Ogled prejetih sporočil (prikaz na zaslonu).
- Dodajanje fotografije kot priloge (neobvezno, na kratko).
- Odgovarjanje na e-pošto.
- Messenger in WhatsApp: iskanje pogovorov; pošiljanje sporočila; priponke.
- Vzpostavljanje glasovnega/video klica (izpostavljeno).
- Skupinski klepet.

(15 min) Odmor z možnostjo vadbe za tiste, ki to želijo

(10 min) Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Spodbujanje medsebojnega učenja (peer-to-peer learning) in obravnava resničnih težav in izzivov.

Eva (65 let)

Zgodba: Eva za svojega moža organizira rojstnodnevno zabavo presenečenja. Želi se uskladiti z njunimi otroki in nekaj prijatelji, ne da bi mož izvedel. Težko ji je učinkovito uporabiti skupinski klepet, da bi ohranila zasebnost in organiziranost pogovorov. Prav tako je v zadregi glede deljenja fotografij in videoposnetkov z zabave s tistimi, ki se je niso mogli udeležiti.

Ključ: Eva se mora naučiti, kako ustvariti in upravljati zasebni skupinski klepet (npr. v aplikaciji WhatsApp ali Messenger); kako uporabljati funkcije, kot je odgovarjanje na posamezna sporočila, da se izogne zmedi v klepetu; razumeti najboljše prakse za deljenje fotografij in videoposnetkov znotraj skupine ob spoštovanju zasebnosti (npr. vprašati za dovoljenje pred deljenjem, deljenje skupnih datotek itd.).

(15 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Kako ustvariti ločen, resnično zaseben skupinski klepet posebej za načrtovanje zabave.</p> <p>Težave pri upravljanju zasebnega skupinskega klepeta.</p> <p>Zmeda glede deljenja fotografij in videoposnetkov.</p> <p>Vprašanja zasebnosti in tehnične omejitve.</p>	<p>Za upravljanje zasebnega skupinskega klepeta:</p> <p>Prikaz ustvarjanja skupinskega klepeta v izbrani platformi (WhatsApp, Messenger) s poudarkom na nastavitvah zasebnosti (npr.) povezave samo za povabljene, nadzor s strani skrbnikov).</p> <p>Razlaga in vaja uporabe funkcij, kot so:</p>

- Odgovarjanje na določena sporočila (za ohranjanje preglednosti).
- Uporaba omemb (@name) za naslavljanje posameznikov.
- Nastavitev obvestil v skupini, da ne zamudimo pomembnih informacij.

Rešitve za skupno deljenje fotografij in videoposnetkov:

- Razprava o pomenu pridobitve soglasja pred deljenjem fotografij ali videoposnetkov drugih oseb.
- Prikaz ali omemba alternativnih načinov deljenja (ki jih bomo vadili v naslednjih moduli).
- Ustvarjanje skupnega albuma v storitvi v oblaku (npr. Google Photos) z zasebno povezavo.
- Deljenje znotraj skupinskega klepeta s poudarkom na prošnji za soglasje pred posredovanjem naprej.
- Poudarite, da je treba spoštovati posameznikove želje glede zasebnosti.

Cilj skupine bo opredelitev težav in rešitev ob podpori izobraževalca; skupaj jih bodo primerjali s predhodno pripravljenim gradivom.

(15 min) Povzetek in poudarjanje določenih izzivov- več vaje

To je čas, ko skupina skupaj povzema zaključke, do katerih so prišli med delom. To je tudi priložnost za širitev razprave z novimi idejami in navdih, ki lahko poglobijo obravnavane teme.

Poteka hkrati s praktičnim delom glede na prej opredeljene težave.

Če se udeleženci strinjajo, bi bilo koristno ustanoviti skupino v Messengerju ali WhatsAppu in začeti praktične, skupne vaje.

Izobraževalec lahko korak za korakom pokaže postopek ustvarjanja skupine v Messengerju.

Kot nalogo lahko udeležencem predlaga ustvarjanje skupine v WhatsAppu.

Vse to le za tiste, ki se s tem strinjajo in se želijo vključiti.

(10 min) Praktični nasveti po opredelitvi težav in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ **Za razumevanje konteksta preberite prejšnja sporočila:** S tem preprečite postavljanje vprašanj, na katera je bilo že odgovorjeno.
- ✓ **Ustrezno uporabljajte emojije za izražanje tona:** Emojiji lahko pomagajo izraziti čustva v besedilu.
- ✓ **Odgovarjajte neposredno na posamezna sporočila, kadar se odzivete na določeno točko:** To pomaga ohraniti preglednost pogovora.
- ✓ **Če česa ne razumete, vprašajte za pojasnilo:** bolje je vprašati, kot pa napačno razumeti.

✗ Čemu se izogniti (Ne):

- ✗ **Ne delite osebnih podatkov javno v skupini, razen če je nujno in vsem zaupate:** Previdno delite naslove, telefonske številke itd.
- ✗ **Ne posredujte sporočil ali povezav, ne da bi preverili njihov vir:** Bodite pozorni na napačne informacije in prevare.
- ✗ **Ne objavljajte pogosto nerelevantnih sporočil ali sporočil izven teme:** Pogovor naj bo osredotočen na namen skupine.

(10 min) Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje

- Pomislite na prijatelja, ki ga je strah uporabljati družbena omrežja. Naredite seznam korakov, s katerimi bi mu pomagali ustvariti profil in poslati sporočilo.
- Določite situacijo, v kateri bi lahko namesto telefonskega klica uporabili elektronsko pošto. Sestavite vzorčno e-sporočilo za to situacijo.
- Katere druge digitalne veščine bi se želeli naučiti po tem, ko ste že osvojili osnove povezovanja prek družbenih omrežij? Bi znali poiskati pomoč in podporo tudi sami?

Udeleženci bodo poskušali sami razmisliti o teh vprašanjih.

Ta del udeležencem razloži izobraževalec.

Primeri in priporočila za nadaljnje učenje:

- https://www.facebook.com/help/messengerapp/1414800065460231/?helpref=uf_share
- https://faq.whatsapp.com/1862285217468140/?helpref=uf_share

Spletna varnost

Raven usposabljanja: OSNOVNA

Cilj: Učenje ključnih praks spletne varnostni praks za zaščito osebnih podatkov.

Učni rezultati:

- Udeleženci znajo prepoznati pogoste spletne grožnje (phishing, zlonamerna programska oprema).
- Znajo ustvariti močna gesla in jih varno upravljati.
- Razumejo pomen rednega posodabljanja programske opreme.
- Znajo prepoznati sumljive spletne strani in se izogniti prenosu neznanih datotek.

Metode:

- Interaktivna delavnica o prepoznavanju phishing prevar (opozorilni znaki, primeri elektronske pošte).
- Razprava o posodobitvah programske opreme in njihovem pomenu za varnost.
- Skupinsko iskanje idej o varnem spletnem vedenju (npr. ne prenašanje sumljivih datotek itd.).

Potrebni pripomočki in gradiva:

- Računalnik in projektor za predstavitev.
- Prikaz gradiv na zaslonu in tiskani posnetki zaslonov, če je potrebno

Ključni pojmi:

- Phising
- Opozorilni znaki
- Kritično razmišljanje in omejeno zaupanje.
- Dezinformacije in napačne informacije
- Lažne novice in Deep Fake

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

To lekcijo smo zasnovali za posameznike, ki že imajo Gmail oziroma Google račun, in želijo poglobiti svoje znanje glede varne uporabe elektronske pošte, Messengerja, WhatsAppa ipd. Namenjena je tudi razvijanju bolj zavestne in varne uporabe teh orodij ter pripravljenosti na redno posodabljanje znanja in veščin. Del lekcije je namenjen tudi predstavitvi širših pojavov na internetu, ki vplivajo na varnost in zanesljivost spletnih informacij.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Kratek uvod	15 min
Razprava v skupini	15 min
Prikaz primerov	15 min
Odmor	15 min
Predstavitve scenarija iz resničnega življenja	10 min
Opredelevanje težav in rešitev/razprava	15 min
Povzetek in izpostavitve določenih izzivov, praktična vaja	15 min
Praktični nasveti	10 min
Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje	10 min
Skupaj:	120 min

Predlagan potek učne ure

(15 min) Kratak uvod z izmenjavo izkušenj in pojasnitvijo ključnih pojmov in izrazov, povezanih s temo.

Izobraževalec udeležencem predstavi glavna področja, ki jih bodo obravnavali, in njihovo pomembnost:

- Prepoznavanje prevar in phishinga:
 - Prepoznavanje sumljivih e-poštnih sporočil, sporočil ali spletnih mest.
 - Razumevanje taktik, kot sta zavajanje z lažno identiteto in ustvarjanje občutka nujnosti.
 - Preverjanje informacij in izogibanje klicanju na neznane povezave.
- Zaščita osebnih podatkov:
 - Ustvarjanje močnih gesel in in njihovo neponavljanje.
 - Previdnost pri deljenju osebnih podatkov na spletu.
 - Razumevanje nastavitve zasebnosti v družabnih medijih.
- Varna spletna komunikacija:
 - Prepoznavanje spletnih plenilcev in neprimernih stikov.
 - Poznavanje načinov za prijavo zlorabe ali nadlegovanja.
 - Razumevanje varnosti pri video klicih.

- Dezinformacije in lažne novice
- Učenje ocenjevanja verodostojnosti spletnih virov.
- Preverjanje dejstev, preden se informacija deli naprej.

V tem delu je pomembno razložiti cilje učne ure. Izobraževalec vedno prikaže vsak primer na svoji napravi/zaslonu, udeleženci deleženci pa istočasno sledijo in izvajajo enake korake na svojih napravah.

(15 min) Razprava v skupini

V tem delu je priporočljivo spodbuditi kakovostno razpravo, da bi skupaj opredelili:

- Kako dobro so udeleženci seznanjeni s temami, izrazi?
- Kakšne so njihove izkušnje?
- Katera področja jih najbolj zanimajo?

Ko govorimo o spletni varnosti, ne gre le za tehnična orodja ali poznavanje posameznih groženj. Gre predvsem za **pravilen odnos** do teh nevarnosti.

Ta je nujen za varno krmarjenje po digitalnem svetu in prepoznavanje verodostojnih informacij od lažnih ali škodljivih vsebin. Poudarja, da **pri spletni varnosti ne gre le za zaščito računalnika, temveč tudi za kritično razmišljanje in zaščito pred manipulacijo in škodo.**

Udeleženci uporabljajo svoje naprave in sledijo primerom na zaslonih. Če je mogoče, lahko udeleženci predlagajo lastne primere iz izkušenj in/ali sami poiščejo primere.

(15 min) Prikaz primerov

V tem delu so predstavljeni dodatni primeri in problematike – tako tisti, ki jih pripravi izobraževalec, kot tudi tisti, ki jih predlagajo udeleženci.

Teme sledijo zaporedju, kot je bilo navedeno v **uvodnem** delu.

(15 min) Odmor z možnostjo vadbe za tiste, ki to želijo

(10 min) Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Spodbujanje medsebojnega učenja (peer-to-peer learning) in obravnava resničnih težav in izzivov.

Henrik (78 let)

Zgodba: Henrik je prejel elektronsko sporočilo, ki naj bi bilo od njegove banke. V njem piše, da so zaznali sumljivo dejavnost na njegovem računu in da mora čim prej klikniti na povezavo ter potrditi svoje podatke. E-pošta izgleda precej prepričljivo, z logotipom banke, vendar Jože ni prepričan, ali je resnična. Skrbi ga za njegov denar, hkrati pa okleva, ali naj klikne na povezavo v sporočilu.

Ključ: Henrik se mora učiti:

- Kako prepoznati lažna (phishing) sporočila z iskanjem opozorilnih znakov (npr. sumljiv naslov pošiljatelja, splošni/generični nagovori, nujni pozivi k dejanju, slaba slovnica).
- Pomembnosti tega, da ne klika na povezave v elektronski pošti, ampak sam obišče uradno spletno stran banke.
- Kako preveriti pristnost sporočila tako, da kontaktira banko preko znanega in zaupanja vrednega kanala (npr. telefonske številke na bančnem izpisku).

(15 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Pritisk za hitro ukrepanje.</p> <p>Morebitno pomanjkanje močnih navad za kibernetno varnost.</p> <p>Sofisticiranost phishing (lažnih) sporočil.</p> <p>Težave pri prepoznavanju phishing e-pošte.</p> <p>Oklevanje in negotovost glede pravilnega ukrepanja.</p>	<p>Podrobna razlaga opozorilnih znakov phishinga - primeri in pogosti pokazatelji, kot so:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Sumljiv e-poštni naslov pošiljatelja (ne ustreza uradni domeni banke). ○ Nujne zahteve ali grožnje (»Vaš račun bo zaprt«). ○ Slaba slovnica in pravopisne napake. ○ Povezave, ki se ne ujemajo z uradnim spletnim mestom banke, ko se z miško pomaknete nanje (brez klika). <p>Označevanje takšnih sporočil kot phishing ali vsiljena pošta (spam) in njihovo brisanje.</p> <p>Pregled aktivnosti na bančnem računu.</p> <p>Okrepitev gesla za elektronsko pošto in vklop dvofaktorske avtentikacije (2FA) za večjo varnost.</p>

Cilj skupine bo opredelitev težav in rešitev ob podpori izobraževalca; skupaj jih bodo primerjali s predhodno pripravljenim gradivom.

(15 min) Povzetek in poudarjanje določenih izzivov- več vaje

To je čas, namenjen skupnemu povzetku ugotovitev, ki so bile predstavljene in razvite. Hkrati predstavlja priložnost za razširitev razprave z novimi idejami in navdihmi ter za poglobljanje tem in vprašanj, ki smo jih obravnavali.

Poteka hkrati s praktičnim delom glede na prej opredeljene težave.

Udeleženci lahko poskušajo najti več primerov, preverijo lastne e-poštne predale, delijo svoje izkušnje in ugotovitve.

Prav tako je to priložnost za razlago novih izrazov, če je potrebno – npr. »2FA« (dvofaktorska avtentikacija).

Teme te lekcije je treba predstaviti tudi v povezavi s prejšnjimi moduli: spletno iskanje, družabna omrežja in komunikacija.

(10 min) Praktični nasveti po opredelitvi težav in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva.

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ Prilagodite nastavitve zasebnosti: Nadzorujte, kdo lahko vidi vaš profil, objave in osebne podatke. Tako omejite neželen dostop.
- ✓ Uporabljajte močna in edinstvena gesla: Ustvarite zapletena gesla za vsak račun v družabnih medijih posebej, da preprečite vdore.
- ✓ Bodite previdni pri prošnjah za prijateljstvo: Sprejemajte prošnje le od oseb, ki jih poznate v resničnem življenju, da se izognete prevaram ali lažnim profilom, ki jih poznate v resničnem življenju.
- ✓ Premislite, preden objavite: Ne delite občutljivih podatkov javno in razmislite o morebitnih posledicah objavljenih vsebin.
- ✓ Prijavite sumljivo aktivnost: Seznanite se z načinom prijave nadlegovanja, prevar ali neprimerne vsebine na platformi.
- ✓ Posodablajte programsko opremo: Poskrbite, da bodo vaše naprave in aplikacije posodobljene z najnovejšimi varnostnimi popravki.

✗ Čemu se izogniti (Ne):

- ✗ Ne klikajte na sumljive povezave: Bodite previdni pri povezavah v sporočilih ali objavah, ki se zdijo preveč dobre, da bi bile resnične, ali prihajajo iz neznanih virov.

- ✘ Ne odzivajte se na nadlegovanje ali spletno ustrahovanje: Ne odgovarjajte na sporočila z vsebino nadlegovanja in jih ne posredujte naprej. Pošiljatelja blokirajte in vedenje prijavite.
- ✘ Ne verjemite vsemu, kar vidite: Bodite kritični do informacij v družabnih medijih, do senzacionalističnih trditev ali nepotrjenih novic.

(10 min) Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje

1. Pregled nastavitve zasebnosti

Preglejte nastavitve zasebnosti na svojem najbolj uporabljenem družbenem omrežju (npr. Facebook). Naredite seznam treh nastavitve, ki jih lahko prilagodite za boljšo zaščito svojih podatkov. Zakaj ste izbrali ravno te nastavitve?

Vaja: Na svoji napravi pojdite v nastavitve zasebnosti svojega računa v družabnem omrežju in naredite spremembe, jih prepoznali v razmisleku. Če niste prepričani, kako to storiti, se obrnite na center za pomoč platforme ali za pomoč prosite zaupanja vrednega prijatelja ali družinskega člana.

2. Prepoznajte phishing

Pomislite na vrste e-poštnih ali SMS-sporočil, ki jih redno prejimate. Ste že kdaj prejeli sporočilo, ki se vam je zdelo sumljivo? Kaj vas je napeljalo k dvomu o njegovi pristnosti?

Vaja: Prosite družinskega člana ali prijatelja, da poišče nekaj primerov resničnih in phishing sporočil. Skupaj jih natančno analizirajte in poiščite opozorilne znake v lažnih sporočilih. Pogovorite se o opažanjih.

3. Preverjanje moči gesla

Razmislite o geslih, ki jih trenutno uporabljate za svoje spletne račune. Ali za več računov uporabljate isto geslo? Ali so vaša gesla sestavljena iz črk, števil in simbolov?

Vaja: Za enega ali dva manj pomembna spletna računa ustvarite nova, močna gesla. Razmislite o uporabi upravitelja gesel, ki vam lahko pomaga pri ustvarjanju in shranjevanju varnih gesel.

4. Vrednotenje informacij

Pomislite na informacijo, ki ste jo nedavno zasledili na družabnih omrežjih. Kako ste se odločili, ali ji boste verjeli? Katere korake bi lahko naredili za preverjanje njene točnosti?

Vaja: Poiščite članek ali objavo na spletu, ki predstavlja trditev, o kateri niste prepričani. Z uporabo nasvetov iz učne ure ocenite vir, avtorja in uporabljene dokaze. Svoja spoznanja delite s prijateljem ali družinskim članom.

5. Varno deljenje vsebin

Pomislite na fotografije ali informacije, ki ste jih v preteklosti delili na spletu. Je kaj, kar vam je danes žal, da ste objavili? Kaj bi lahko v prihodnje naredili drugače?

Udeleženci bodo poskušali upoštevati ta priporočila kot domačo nalogo.

Izobraževalec udeležencem razloži ta del in pojasni, zakaj je to pomembno.

Primeri in priporočila za nadaljnje učenje:

- <https://www.safeseniors.eu/results-and-outputs/>
- <https://www.cybersafesenior.eu/>
- <https://cesie.org/en/project/safe/>
- <https://www.ageuk.org.uk/information-advice/work-learning/technology-internet/internet-security/>

Nastavitve – spoznaj svoj telefon

Raven usposabljanja: OSNOVNA

Cilj: Razumeti osnovne funkcije mobilnega telefona in postati samozavesten pri uporabi osnovnih funkcij.

Učni rezultati:

Udeleženci bodo sposobni:

- Razlikovati med pametnimi telefoni in osnovnimi mobilnimi telefoni.
- Prepoznati različne dele in gumbе mobilnega telefona.
- Vkllopiti in izklopiti telefon, prilagoditi glasnost, napolniti napravo, nastaviti Wi-Fi, dodati nov stik...
- Krmariti po domačem zaslonu in nastavitvah.

Metode:

- Praktična vaja: prepoznavanje telefona in njegovih gumbov (gumb za vklop, gumbi za glasnost, vhod za polnjenje, priključek za slušalke, kamera, reža za kartico).
- Voden prikaz: vklop/izklop telefona in prilagajanje nastavitvev.
- Vaja: navigacija po domačem zaslonu (odklepanje telefona, prepoznavanje ikon)
- Razprava v skupini: primerjava različnih vrst telefonov (pametni telefoni vs. osnovni telefoni).

Potrebni pripomočki in gradiva:

- Računalnik in projektor za predstavitev.
- Izobraževalec lahko izbere programsko orodje za projiciranje dela s pametnega telefona na projektor za deljenje zaslona pametnega telefona na projektor (npr. ApowerMirror ali Let's View).

Ključni pojmi:

- Osnovna naprava
- Navigacija in uporabniški vmesnik
- Komunikacija prek telefona
- Način nastavitvev

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

Udeležencem predstavite ključne koncepte mobilnega telefona, da pridobijo zaupanje pri uporabi svojih naprav. Pokažite uporabo osnovnih fizičnih gumbov, kot so vklop/izklop telefona in prilagajanje glasnosti. Predstavite USB vhod in razložite njegov namen – za polnjenje in povezovanje telefona z drugimi napravami. Pokažite, kako odpreti meni z nastavitvami in uporabiti spustni meni za hitro upravljanje najpogostejših funkcij. Razložite, kako se povežejo na Wi-Fi ali mobilne podatke, kako omogočijo/onemogočijo Bluetooth ter kako aktivirajo način letenja. Na koncu pokažite, kako dodati nov stik v imenik telefona.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Kratek uvod	5 min
Uporaba osnovnih gumbov (vklop/izklop, gumb za glasnost)	5 min
USB vhod (polnjenje, povezovanje z drugimi napravami)	5 min
Predstavitve scenarija iz resničnega življenja	10 min
Uporaba nastavitvev in spustnega menija	20 min
Predstavitve scenarija iz resničnega življenja	10 min
Povezovanje in nastavljanje omrežja Wi-Fi, Bluetooth, letalski način	10 min
Vaja	5 min
Aplikacije	10 min
Ikona za telefon in dodajanje novega stika	15 min
Predstavitve scenarija iz resničnega življenja	10 min
Vaja	5 min
Kaj da in česa ne (Da and Ne)	10 min
Skupaj:	120 min

Predlagan potek učne ure

(5 min) Kratek uvod s se lahko začne z razpravo o razlikah med pametnim telefonom in osnovnim mobilnim telefonom. Če udeleženci sprva niso pripravljeni sodelovati, jih je treba spodbuditi k vključevanju v pogovor o omenjenih razlikah in jim postaviti nekaj vprašanj (na primer: ali imajo mobilne telefone, katere funkcije poznajo, za kaj jih uporabljajo, kakšno dodatno opremo so prejeli ob nakupu telefona, ali ima njihov telefon fizične gumbčke ipd.)

V uvodu izobraževalec:

Razloži temo in kako je delavnica zasnovana – časovni okvir, posamezni sklopi, materiali, metode.

Razloži način predstavitve vsebine (spletno delo z orodji).

Izobraževalec udeležencem pojasni, da obstaja več vrst operacijskih sistemov in različnih modelov pametnih telefonov. Vsi pametni telefoni ponujajo podobne funkcije, vendar se način prikaza ali poimenovanja lahko razlikuje glede na blagovno znamko in operacijski sistem. Udeleženci naj bodo pomirjeni, da čeprav je njihov telefon nekoliko drugačen, ima enake osnovne funkcije kot druge blagovne znamke/vrste.

Vsak od teh izrazov in dejanj mora biti razložen na enostaven način, zatem pa naj sledi prikaz po korakih in praktična vaja, da se zagotovi razumevanje.

Zelo pomembno je, da izobraževalec udeležencu ne vzame naprave iz rok in ne opravi naloge namesto njega, temveč ga spodbuja, da sam preizkusi korake ob jasnih navodilih in podpori.

Med prvo predstavitvijo sklopa delavnic lahko izobraževalec tudi razloži glavni, splošni cilj učnega procesa, da navdihne in spodbudi udeležence k samostojnemu učenju, raziskovanju in iskanju rešitev; izobraževalec lahko razloži, kako pomembno je izboljševati lastne spretnosti, da bomo v prihodnje bolj samozavestno uporabljali različne naprave in orodja ter samostojno reševali težave.

Časovni okvir tega »uvoda« se lahko prilagodi glede na potrebe skupine in občutek izobraževalca za situacijo.

(5 min.) Uporaba osnovnih gumbov (vklop/izklop, gumb za glasnost)

Po razpravi lahko izobraževalec začne z demonstracijo osnovnih gumbov na pametnem telefonu. To vključuje gumb za vklop/izklop in gumba za glasnost. Razložiti je treba, kje se gumbi nahajajo, čemu služijo in kako jih uporabljati.

(5 min.) USB vhod (polnjenje, povezovanje z drugimi napravami)

Vizobraževalec mora udeležence naučiti, kako prepoznati in uporabljati USB vhod na svojem pametnem telefonu ter jim razložiti dve glavni funkciji: polnjenje naprave in prenos podatkov. Pojasniti je treba, kakšno vrsto kabla potrebujejo (USB-C, Micro-USB, Lightning) in kateri vhod ima njihov telefon.

(5 min) Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Spodbujanje medsebojnega učenja (peer-to-peer learning) in obravnava resničnih težav in izzivov

Predstavitve zgodbe - *scenarij*

Linda (69 let)

Zgodba: Gospa Linda, 69-letna upokojena knjižničarka, je pred kratkim za rojstni dan prejela nov pametni telefon, ki ji ga je podaril sin. Lucija rada bere elektronske knjige, gleda družinske fotografije in rešuje križanke na telefonu. Vendar pa pogosto ugotavlja, da so besedilo in ikone na zaslonu premajhni, da bi jih lahko udobno brala. Ena od njenih prijateljic ji je predlagala, da lahko prilagodi nastavitve zaslona, da bo vse večje in lažje berljivo.

Ključ: Linda se mora naučiti, kako prilagoditi velikost besedila in ikon na zaslonu tako, da vstopi v nastavitve na svojem pametnem telefonu, se premika po meniju Nastavitve in poišče možnost Zaslona. Nato lahko prilagodi velikost pisave, velikost zaslona in svetlost ter potrdi svoje nastavitve.

(5 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Specifične težave::	Rešitve:
<p>Širok nabor naprav in uporabniških vmesnikov.</p> <p>Težave pri sledenju navodilom z več koraki.</p> <p>Strah pred poškodbami pametnega telefona. Zmedenost zaradi strokovne terminologije.</p>	<p>Izvedite kratko predstavitev v živo.</p> <p>Sprehodite se med udeležence in pomagajte, ne da bi jim jemali napravo iz rok.</p>

(20 min) Uporaba nastavitve spustnega menija

Izobraževalec nadaljuje z razlago seznamov v meniju Nastavitve in pokaže, kako uporabljati spustni meni. Začne s preprosto razlago – uporablja zelo osnoven, prijazen jezik ter vizualno predstavi meni Nastavitve (pokaže ikono).

Prikaže osnovno strukturo nastavitve, odpre nastavitve in razloži, kako so organizirane v posamezne sklope (Wi-Fi, zaslon, zvok).

Spodbuja udeležence k razpravi o tem, kaj menijo, da je Wi-Fi in za kaj se uporablja. Nato razloži, kako se lahko povežejo na Wi-Fi in kaj potrebujejo za povezavo. Prav tako lahko izobraževalec omeni, kaj je Bluetooth in kako deluje.

Prikaže del zaslona in razloži, kdaj lahko uporabijo svetli/temni način, spremembe velikosti in pisave. Prikaže nastavitve glasnosti različnih zvokov na pametnem telefonu. Omeni, da se nekateri deli nastavitve najdejo tudi v spustnem meniju.

(5 min) Predstavitev scenarija iz resničnega življenja

Spodbujanje medsebojnega učenja (peer-to-peer learning) in obravnava resničnih težav in izzivov.

Predstavitev zgodbe - *scenarij*

Janez (79 let)

Zgodba: Janez je upokojeni učitelj, ki z letalom potuje iz Ljubljane v London, da bi obiskal svoje vnuke. Vkloniti mora letalski način, vendar ne ve, kako.

Ključ: Janez mora na svojem pametnem telefonu poiskati in aktivirati letalski način.

(5 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Udeleženci imajo lahko različne blagovne znamke (Samsung, Apple, Nokia, Huawei) in operacijske sisteme (Android, iOS, starejše različice), kar otežuje podajanje enotnih navodil.</p> <p>Nekatere naprave imajo lahko način letenja skrit v različnih menijih ali pa izgleda drugače kot na demonstraciji izobraževalca.</p>	<p>Skupine oblikujte glede na vrsto telefona (na primer vsi uporabniki Androida skupaj).</p> <p>Uporabite počasno, vizualno demonstracijo na velikem projektorskem zaslonu.</p> <p>Navodila ponavljajte mirno in zagotovite dovolj časa za praktično delo.</p> <p>Ponudite individualno pomoč brez naglice.</p>

(10 min) Povezovanje in nastavljanje omrežja Wi-Fi, Bluetooth, letalski način

Izobraževalec razloži, da so bližnjice do nekaterih pogosto uporabljenih funkcij — kot so Wi-Fi, Bluetooth, glasnost in svetlost zaslona — dostopne prek spustnega menija telefona (imenovanega tudi Hitre nastavitve). Pomembno je pojasniti, kaj so mobilni podatki: funkcija, ki telefonu omogoča dostop do interneta preko uporabnikovega mobilnega paketa, kadar Wi-Fi ni na voljo. Udeležencem se pokaže, kako vklopiti in izklopiti mobilne podatke prek spustnega menija ter kdaj je primerno, da jih uporabljajo (npr. zunaj doma ali stran od znanih Wi-Fi omrežij). Izobraževalec prav tako pokaže, kako se lahko v spustni meni dodajo možnosti, kot sta Lokacija in Skeniranje QR kode, če nista že vidni. Udeležence se opozori, da mora biti lokacija vklopljena, če želijo uporabljati aplikacije, kot sta Zemljevidi ali Vreme, saj aplikacija potrebuje relevantne podatke.

Po predstavitvi načina uporabe letalskega načina izobraževalec razloži, kako in kdaj uporabljamo omrežja Wi-Fi omrežja in kako deluje Bluetooth (čemu služi, kje ga lahko uporabljamo, kako ga vklopimo/izklopimo).

(5 min) Vaja

Udeleženci se morajo povezati z omrežjem Wi-Fi organizacije. Spodbudite razpravo o tem, kako se lahko povežejo in kaj potrebujemo za povezavo.

(10 min) Aplikacije

Razložite, da so aplikacije majhni programi, ki jih lahko prenesete in namestite na telefon za opravljanje določenih nalog, kot so brskanje po internetu, preverjanje vremena ali organizacija koledarja. Te aplikacije so koristna orodja, ki vaš pametni telefon naredijo veliko bolj uporaben.

Učite starejše, kako odpreti aplikacije in preklapljati med njimi ter razložite, kako jih organizirati na začetnem zaslonu telefona. Pokažite jim, kako odstraniti aplikacije, ki jih ne uporabljajo več, tako da dolgo pritisnejo na ikono aplikacije in izberejo možnost »Odstrani« ali »Odstrani namestitev«.

(15 min) Ikona telefona in dodajanje novega stika

Zadnji del lekcije je namenjen ikoni Telefon. Začnite z odprtjem aplikacije Telefon in razložite različne zavihke ali dele, ki so običajno na voljo, kot so tipkovnica za ročno vnašanje števil, priljubljene za pogosto uporabljene stike, nedavno za ogled zgodovine klicev in stiki za dostop do celotnega seznama shranjenih telefonskih števil. Razložite razliko med dohodnimi klici (klici, ki jih je uporabnik prejel), odhodnimi klici (klici, ki jih je uporabnik izvedel) in zgrešenimi klici (klici, na katere ni bilo odgovorjeno). Poskrbite, da pojasnite pomen zelene ikone telefona, ki se uporablja za začetek ali odgovor na klic, ter rdeče ikone telefona, ki se uporablja za prekinitev ali zavrnitev klica.

Prikažite uporabo funkcije glasovnega iskanja, če je na voljo, da udeležencem olajšate iskanje stikov. Nato pokažite, kako dodati nov stik, tako da odprete zavihek Stiki in izberete možnost za dodajanje novega vnosa. Udeležence vodite skozi postopek vnosa imena in telefonske številke ter pojasnite, da lahko uporabniki shranijo tudi dodatne podatke, kot so lokacija stika, ime podjetja, e-poštni naslov, domači naslov, rojstni dan in druge pomembne podatke. Udeležence opomnite, da po vnosu informacij stik shranijo in tako zagotovijo, da so informacije pravilno shranjene.

(5 min) Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Predstavitve zgodbe - *scenarij*

Spodbujanje medsebojnega učenja (peer-to-peer learning) in obravnava resničnih težav in izzivov.

Ana (66 let)

Zgodba: Ana nekega popoldneva naleti na Mio, prijateljico iz otroštva, ki je ni videla že leta. Veselili sta se ponovnega stika in se odločili, da si bosta izmenjali telefonski številki. Ana je vzela svoj telefon, a ko ji je Mia dala številko, je Ana ugotovila, da ne ve, kako naj jo shrani.

Ključ: Ana se mora naučiti uporabljati telefon za dodajanje novih stikov.

(5 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Posebnosti problema:	Rešitve:
Starejši morda ne vedo, kam naj shranijo številko (v telefon, oblak, na kartico).	Korak za korakom razložite, kaj je treba storiti.
Starejši imajo pogosto raje znane stvari in dejanja, kar jih ovira pri raziskovanju novih možnosti.	Začnite z znanim konceptom.
Morda jih je strah, da bi kaj »pokvarili«.	Zmanjšajte strah pred napakami.
Pomanjkanje izkušenj s pametnimi telefoni lahko vodi do odpora do uporabe novih	Ustvarite rutino za vadbo.

tehnologij in odločitve, da preprosto obupajo.	
--	--

(5 min) Vaja

Udeleženci morajo vnesti nov stik in nato narediti nekaj sprememb, kot so: preimenovanje stika, dodajanje ali sprememba slike ter izbris stika.

(10 min) Praktični nasveti po opredelitvi problemov in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljene gradiva

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ Preverite, kateri sistem pametnega telefona uporabljate (Android, iPhone).
- ✓ Ugotovite, kateri USB vhod uporablja vaš pametni telefon
- ✓ Bodite pozorni, kam shranjujete nove stike.
- ✓ Uporabljajte spustni meni kot bližnjico do nastavitvev.

✗ Čemu se izogniti (Ne):

- ✗ Ne domnevajte, da vsi telefoni delujejo enako.
- ✗ Ne skrbite, če vaš pametni telefon izgleda drugače kot pri drugih.
- ✗ Ne pritiskajte gumba za vklop/izklop preveč na kratko ali predolgo.
- ✗ Ne pokrivajte zvočnika ali mikrofona z roko med nastavljanjem glasnosti ali med govorom.
- ✗ Ne vstavljajte USB kablov na silo — preverite, ali je obrnjen pravilno.
- ✗ Ne ignorirajte spustnega menija.
- ✗ Ne povezuje se z neznanimi javnimi Wi-Fi omrežji, razen če ste prepričani, da so varna.
- ✗ Ne shranjujte nove številke brez imena.
- ✗ Ne bojte se prositi za pomoč.

(5 min) Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje

Razmislek in uporaba

Ali sem opazil kaj novega pri uporabi svojega telefona?

Ali je bila kakšna tema zame zahtevna, na primer uporaba menija Nastavitve ali povezovanje z omrežjem Wi-Fi?

Ali sem bolj samozavesten pri vklopu in izklopu telefona ali nastavljanju glasnosti?

Ali sem kdaj shranil stik brez imena? Ali lahko to zdaj popravim?

Ali razumem razliko med pametnim telefonom in osnovnimi funkcijami telefona?

Poskusi sam/-a:

- Izklopi in znova vklopi svoj pametni telefon.

- Prilagodi glasnost gor in dol z uporabo gumbov za glasnost.
- Odpri spustni meni na vrhu zaslona in raziskuj vklop/izklop Wi-Fi ali Bluetooth povezave:
- Poveži se z domačim Wi-Fi omrežjem prijatelja.
- Dodaj nov stik.

Krepitev digitalne pismenosti:

[DigitalLearn.org](https://www.digitallearn.org) je brezplačna, uporabniku prijazna spletna platforma, ki jo je razvilo Združenje javnih knjižnic, (Public Library Association) z namenom pomagati posameznikom pri razvoju osnovnih digitalnih veščin. Ponuja kratke video vadnice, ki jih uporabnik opravlja v svojem tempu, namenjene začetnikom. Pokrivajo teme, kot so uporaba računalnika, brskanje po spletnih straneh, nastavitve e-poštnih računov in razumevanje zasebnosti na internetu. Tečaji so na voljo v angleščini in španščini, kar omogoča široko dostopnost. Ne glede na to, ali ste novi v svetu tehnologije ali pa želite osvežiti svoje znanje, vam DigitalLearn.org nudi orodja, ki vam pomagajo samozavestno krmariti po digitalnem svetu.

- <https://www.digitallearn.org>

Opolnomočenje starejših odraslih – platforma Senior Planet

Spletna platforma, zasnovana za opolnomočenje starejših oseb – običajno starih 60 let in več – z brezplačnimi viri, izobraževanji in priložnostmi za vključevanje v skupnost, s poudarkom na tehnologiji, zdravju in vseživljenjskem učenju. Spletna stran ponuja spletne tečaje v živo in na zahtevo, ki pomagajo starejšim razvijati digitalne veščine, izboljšati spletno varnost in raziskovati teme, kot so družbena omrežja, e-pošta in uporaba pametnih telefonov. Poleg tehnološkega usposabljanja Senior Planet ponuja tudi programe za zdravje in dobro počutje, kot so virtualne vadbe in pogovori o dobrem počutju, pa tudi priložnosti za druženje prek bralnih klubov in pogovornih skupin. Cilj platforme je pomagati starejšim ostati aktivni, povezani in samozavestni v današnjem digitalnem svetu.

- <https://seniorplanet.org>

Naj namestim ali ne?

Raven usposabljanja: OSNOVNA

Cilj: Pomagati starejšim razumeti, kako oceniti, ali naj namestijo določeno mobilno aplikacijo. Pri tem se jih seznanjajo s pojmi, kot so dovoljenja aplikacij, viri aplikacij, varnostni pomisleki in prostor za shranjevanje na napravi.

Učni rezultati:

Udeleženci znajo:

- Prepoznati, kaj je aplikacija in od kod aplikacije prihajajo.
- Razumeti, kaj je treba preveriti pred namestitvijo aplikacije.
- Razumeti pomen dovoljenj aplikacij in njihov vpliv na zasebnost.
- Odstraniti nezaželene ali nepotrebne aplikacije.
- Prepoznati morebitno nevarne aplikacije ali spletne prevare.

Metode:

- Vodena razprava z uporabo scenarijev iz resničnega življenja.
- Prikaz po korakih: iskanje, branje opisa, nameščanje in odstranjevanje aplikacij.
- Skupinska vaja odločanja glede primernosti določenih aplikacij.
- Praktično delo z lastnim pametnim telefonom.

Potrebni pripomočki in gradiva:

- Računalnik in projektor za predstavitev.
- Izobraževalec lahko uporabi programsko orodje za zrcaljenje zaslona svojega telefona na projektor (npr. ApowerMirror ali Let's View).

Ključni pojmi:

- Aplikacija
- Google Play Store/Apple App Store
- Dovoljenja in zasebnost
- Prenos aplikacije

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

V tej učni uri naj izobraževalec predstavi več ključnih pojmov, povezanih z uporabo aplikacij na digitalnih napravah. Udeležencem mora razložiti, kaj je aplikacija in kako se razlikuje od vgrajenih sistemskih programov. Razložiti je treba tudi koncept nameščanja aplikacij, vključno s koraki, ki so potrebni za dodajanje novih aplikacij na napravo. Razpravljalo se bo o pomenu raziskave pred namestitvijo katere koli aplikacije, pri čemer bo poudarjeno, kako prepoznati zaupanja vredne vire in prebrati ocene uporabnikov. Starejši morajo pridobiti razumevanje dovoljenj aplikacij – kaj pomenijo, zakaj aplikacija zahteva dostop do določenih funkcij in kako z dovoljenji pametno upravljati. Pojasniti je treba tudi posodobitve aplikacij – zakaj so pomembne in kje jih najdemo. Na koncu bo učna ura zajemala tudi postopek pravilne namestitve in odstranitve aplikacij, s čimer bodo udeleženci znali varno upravljati aplikacije na svojih napravah.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Kratek uvod	10 min
Aplikacija - kaj je to?	10 min
Predstavitve scenarija iz resničnega življenja	10 min
Raziskava pred namestitvijo	20 min
Vaja	5 min
Dovoljenja	20 min
Predstavitve scenarija iz resničnega življenja	10 min
Nameščanje in odstranjevanje aplikacij	20 min
Vaja	5 min
Kaj da in česa ne (Da and Ne)	10 min
Skupaj:	120 min

Predlagan potek učne ure

(10 min) Kratak uvod se se lahko začne s splošnim pogovorom o nameščanju aplikacij na različne naprave. Če udeleženci niso pripravljeni govoriti, jih spodbudite z vprašanji, na primer: ali so že kdaj sami namestili kakšno aplikacijo, ali jim je kdo drug kaj namestil, ali so kdaj obžalovali kakšno namestitev itd.

V uvodu izobraževalec:

Razloži temo in kako je delavnica zasnovana – časovni okvir, posamezni sklopi, materiali, metode.

Razloži način predstavitve vsebine (spletno delo z orodji).

Pomembno je, da izobraževalec poudari, da je treba aplikacije prenašati in izbirati glede na osebne potrebe. Z drugimi besedami – aplikacijo naj udeleženelec prenese le, če ima ta jasen namen in jo bo dejansko uporabljal.

Na začetku učne ure lahko izobraževalec predstavi tudi glavni, splošni cilj učnega procesa, da bi udeležence spodbudil k samostojnemu urjenju, raziskovanju in iskanju rešitev. Izobraževalec lahko razloži, kako pomembno je, da krepijo lastne digitalne veščine, saj jim bo to v prihodnosti omogočilo samozavestnejšo uporabo različnih naprav in orodij ter samostojno reševanje težav.

Časovni okvir tega »uvodnega dela« se lahko prilagodi potrebam določene skupine in presoji izobraževalca glede na potek situacije.

(10 min) Aplikacija - kaj je to?

Po razpravi lahko izobraževalec razloži, kaj je aplikacija, katere kategorije aplikacij obstajajo v trgovini Google Play ali Apple App Store, kakšna je razlika med uradnimi trgovinami in neznanimi viri ter kje lahko najdemo aplikacije. Poudariti je treba, da mora biti vsaka aplikacija redno posodobljena, da uporabnik lahko koristi nove funkcije in izboljšave. Udeležencem je treba pokazati, kje lahko na svojih napravah poiščejo razpoložljive posodobitve. Udeležencem naj bo tudi razloženo, da obstajajo plačljive in brezplačne aplikacije, kako in kdaj se uporabljajo ter kaj to pomeni zanje.

(5 min) Predstavitev scenarija iz resničnega življenja

Spodbujanje medsebojnega učenja (peer-to-peer learning) in obravnava resničnih težav in izzivov.

Predstavitev zgodbe - *scenarij*

Peter (72 let)

Zgodba: Peter na Facebooku vidi oglas za igro, ki pravi: »Igraj brezplačno in osvoji nagrade«. Namesti jo, vendar se mu nenadoma začnejo prikazovati številni oglasi, funkcije njegovega telefona pa začno zaostajati.

Ključ: Preden se odloči za namestitev aplikacije, mora Peter prebrati ocene in si ogledati ocene. Prav tako se mora zavedati, da vse brezplačne aplikacije niso varne ali koristne.

(5 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Specifične težave:	Rešitve:
Nameščanje aplikacij iz nezaupljivih virov.	Pojasnite, zakaj so uradne aplikacije varnejše.
Pomanjkanje ozaveščenosti o dovoljenjih in vedenju aplikacij.	Razložite sistem ocenjevanja aplikacij.
Strah ali negotovost glede odstranitve aplikacije.	

(20 min) Raziskava pred namestitvijo

Izobraževalec nadaljuje z razlago, zakaj je pomembno, da udeleženci pred namestitvijo aplikacije opravijo raziskavo. Prikaže, kako preveriti ocene in mnenja uporabnikov, število prenosov, kaj pomenijo dovoljenja aplikacije in kje najti opis, kaj aplikacija počne.

Izobraževalec naj razloži, da ni vsaka aplikacija varna, zanesljiva ali uporabna. Nekatere aplikacije lahko upočasnijo telefon, prikazujejo nadležne oglase ali zahtevajo prevelik dostop do osebnih podatkov. S tem, ko se naučijo prepoznati zaupanja vredne aplikacije, se lahko starejši izognejo nepotrebnim težavam in naprave uporabljajo bolj samozavestno. Ko najdejo aplikacijo, ki jo želijo namestiti, naj preverijo oceno zvezdic. Ocena blizu petih zvezdic običajno pomeni, da aplikacija dobro deluje. Branje nekaj mnenj uporabnikov jim pomaga razumeti, kaj drugi menijo o aplikaciji – ali ima težave, deluje gladko ali povzroča težave, kot so pogosti oglasi. Število prenosov je prav tako koristna informacija. Aplikacije, ki jih je preneslo veliko uporabnikov, so ponavadi varnejše in bolj zanesljive.

(5 min) Vaja

Udeleženci naj na svojem telefonu poiščejo eno aplikacijo in preverijo navedene elemente. Rezultate lahko primerjajo z ostalimi udeleženci.

Nalogo raziskave aplikacije je mogoče ponuditi kot skupinsko delo.

(20 min) Dovoljenja

Po predstavitvi, kaj je aplikacija in kako jo raziskati pred prenosom, naj izobraževalec uvede temo dovoljenj. Izobraževalec lahko začne pogovor in vpraša udeležence, ali že kaj vedo o dovoljenjih, na primer, kakšna dovoljenja lahko aplikacije zahtevajo in katera so smiselna za določene aplikacije. Izobraževalec naj razloži, da dovoljenja omogočajo aplikacijam dostop do določenih delov telefona, kot so kamera, kontakti ali lokacija. Nekatera dovoljenja so potrebna, da aplikacija pravilno deluje, na primer aplikacija za zemljevide potrebuje dostop do lokacije. Vendar pa so lahko nekatera dovoljenja vsiljiva, če niso v skladu z namenom aplikacije, na primer igra, ki zahteva dostop do mikrofona ali sporočil.

Udeležence je treba spodbuditi k kritičnemu razmišljanju o dovoljenjih, da razumejo, da imajo pravico, da jih zavrnejo, ter da se lahko dovoljenja kasneje pregledajo ali spremenijo v nastavitvah telefona.

Pomembno je poudariti, da ni treba sprejeti vseh dovoljenj za vsako aplikacijo, vendar pa nekatere aplikacije brez določenih dovoljenj ne morejo delovati. Na primer, aplikacija za skeniranje dokumentov potrebuje dovoljenje za uporabo kamere, vendar ne za dostop do telefonskih stikov.

(5 min) Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Spodbujanje medsebojnega učenja (peer-to-peer learning) in obravnava resničnih težav in izzivov.

Marko (68 let)

Zgodba: Marko namesti aplikacijo za čiščenje telefona, ki obljublja, da bo pospešila delovanje njegovega telefona. Kmalu se pojavijo pojavna okna, ki zahtevajo plačilo.

Ključ: Marko se mora naučiti, kako se izogniti aplikacijam, ki so »preveč dobre, da bi bile resnične«, in biti previden pri aplikacijah, ki obljublajo »čudeže«.

(5 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Veliko starejših je lahko v skušnjavi, da naložijo aplikacije, ki obljublajo izboljšanje zmogljivosti njihovega telefona, kot so aplikacije za »čiščenje telefona«. Te aplikacije pogosto trdijo, da pospešijo telefon ali sprostijo prostor za shranjevanje, vendar so lahko zavajajoče.</p> <p>Nekatere aplikacije po namestitvi začnejo prikazovati pojavne oglase, ki zahtevajo plačilo, kar lahko starejše zmede glede zaupanja vrednosti aplikacije.</p> <p>Starejši morda ne vedo, da niso vse aplikacije na internetu varne, nekatere pa lahko celo poškodujejo telefon ali ukradejo osebne podatke.</p>	<p>Spodbujajte starejše, naj prenašajo aplikacije le iz zanesljivih virov, kot sta Google Play Store ali Apple App Store, kjer so aplikacije preverjene glede varnosti in zanesljivosti.</p> <p>Naučite jih, naj pred namestitvijo preberejo ocene in mnenja uporabnikov. Visoka ocena in pozitivne ocene drugih uporabnikov so dober pokazatelj zanesljivosti aplikacije.</p> <p>Pojasnite, da aplikacije, ki zahtevajo plačilo vnaprej ali stalno prikazujejo pojavne oglase, običajno niso zaupanja vredne. Izogibati se morajo aplikacijam, ki dajejo nerealne obljube ali nepričakovano zahtevajo plačila..</p> <p>Spomnite starejše, naj odstranijo vsako aplikacijo, ki se jim zdi sumljiva ali ne izpolnjuje obljub. Prav tako naj uporabljajo nastavitve dovoljenj aplikacij, da nadzorujejo, do katerih podatkov lahko aplikacije dostopajo. katerih informacij lahko aplikacije dostopajo.</p>

(20 min) Namestitev in odstranitev aplikacije

V zadnjem delu ure naj izobraževalec osredotoči svojo pozornost na učenje udeležencev, kako namestiti in odstraniti aplikacije na svojih pametnih telefonih. To je pomemben korak, ki pomaga starejšim prevzeti nadzor nad svojimi napravami, zmanjšati nered in se izogniti aplikacijam, ki jih ne potrebujejo več ali jim ne zaupajo.

Začnite z razlago, da ima vsak telefon omejen prostor za shranjevanje in da lahko sčasoma aplikacije, ki jih ne uporabljajo, zavzamejo veliko prostora, upočasnijo delovanje telefona ali prikazujejo nezaželena sporočila. Starejši naj razumejo, da je popolnoma varno odstraniti aplikacije, ki jih ne uporabljajo več. Odstranitev aplikacije telefonu ne škodi in jo je mogoče po potrebi kadarkoli znova namestiti.

Izobraževalec naj udeležencem zagotovi, da je postopek odstranjevanja aplikacije enostaven. Nato naj postopke počasi in jasno demonstrira na velikem zaslonu z uporabo zrcaljenja zaslona (screen mirroring) ali tako, da pokaže na telefonu.

(5 min) Vaja

Udeleženci morajo v svoj telefon namestiti vremensko aplikacijo. Začnite pogovor o tem, na kaj morajo biti pozorni in kaj preveriti pri nameščanju aplikacije.

(10 min) Praktični nasveti po opredelitvi težav in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva.

x ,

(5 min) Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje

Razmislek in uporaba

Ali sem se naučil kaj novega o nameščanju aplikacij?

Katere aplikacije zares uporabljam?

Ali imam kakšno aplikacijo, za katero se ne spomnim, da sem jo namestil v telefon?

Ali lahko aplikacijo namestim in odstranim v enem dnevu?

Spodbujajte razpravo o uporabnih aplikacijah, ki jih redno uporabljajo, pojasnijo naj, kako jih uporabljajo.

Poskusi sam/-a:

- Odstraniti aplikacijo, ki je ne potrebujete več.
- Poiskati novo uporabno aplikacijo (npr. za javni prevoz ali vreme).
- Pokažite prijatelju ali družinskemu članu, kako preveriti dovoljenja aplikacije.

Krepitev digitalne pismenosti:

[DigitalLearn.org](https://www.digitallearn.org) je brezplačna, uporabniku prijazna spletna platforma, ki jo je razvilo Združenje javnih knjižnic, (Public Library Association) z namenom pomagati posameznikom pri razvoju osnovnih digitalnih veščin. Ponuja kratke video vadnice, ki jih uporabnik opravlja v svojem tempu, namenjene začetnikom. Pokrivajo teme, kot so uporaba računalnika, brskanje po spletnih straneh, nastavitve e-poštnih računov in razumevanje zasebnosti na internetu. Tečaji so na voljo v angleščini in španščini, kar omogoča široko dostopnost. Ne glede na to, ali ste novi v svetu tehnologije ali pa želite osvežiti svoje znanje, vam DigitalLearn.org nudi orodja, ki vam pomagajo samozavestno krmariti po digitalnem svetu.

- <https://www.digitallearn.org>

Opolnomočenje starejših odraslih – platforma Senior Planet

Spletna platforma, zasnovana za opolnomočenje starejših oseb – običajno starih 60 let in več – z brezplačnimi viri, izobraževanji in priložnostmi za vključevanje v skupnost, s poudarkom na tehnologiji, zdravju in vseživljenjskem učenju. Spletna stran ponuja spletne tečaje v živo in na zahtevo, ki pomagajo starejšim razvijati digitalne veščine, izboljšati spletno varnost in raziskovati teme, kot so družbena omrežja, e-pošta in uporaba pametnih telefonov. Poleg tehnološkega usposabljanja Senior Planet ponuja tudi programe za zdravje in dobro počutje, kot so virtualne vadbe in pogovori o dobrem počutju, pa tudi priložnosti za druženje prek bralnih klubov in pogovornih skupin. Cilj platforme je pomagati starejšim ostati aktivni, povezani in samozavestni v današnjem digitalnem svetu.

- <https://seniorplanet.org>

Storitve e-uprave

Raven usposabljanja: .OSNOVA

Cilj: Predstaviti starejšim koncept e-storitev in e-uprave ter jih naučiti, kako dostopati in uporabljati ključne javne digitalne storitve prek pametnih telefonov ali računalnikov.

Učni rezultati:

Udeleženci znajo:

- Razumeti, kaj so storitve e-uprave in zakaj so koristne.
- Dostopati do uradnih vladnih spletišč in spletnih storitev.
- Prepoznati ključne storitev e-uprave.

Metode:

- Predstavitev v živo.
- Praktično izvajanje dostopa do vzorčne e-storitve.
- Skupinska razprava o preteklih izkušnjah z državnim uradi.

Potrebni pripomočki in gradiva:

- Računalnik in projektor za predstavitev.

Ključni pojmi:

- E-storitve
- E-uprava
- Uporabniško ime in geslo
- Digitalno kvalificirano potrdilo

Koristna napotki in priporočila za izobraževalce

Pri predstavitvi storitev e- storitev in storitev e-uprave starejšim morajo izobraževalci upoštevati, da je izraze in pojme potrebno predstaviti na čim bolj enostaven način ter jih razložiti jasno, počasi in s praktičnimi primeri. Izogibajte se tehničnemu žargonu in spodbujajte vprašanja.

Razložite, kaj so e-storitve in storitve e-uprave in kako jih je mogoče uporabljati. Starejšim pomagajte razumeti, kaj potrebujejo za dostop do teh storitev. Predstavite jim tudi, kaj pomeni varnost spletnih strani in zakaj je ta pomembna – na primer prepoznavanje varnih povezav (https), uporaba močnih gesel ter previdnost pri vnosu osebnih podatkov.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Kratek uvod	10 min
Kaj potrebujem za prijavo v storitve e-uprave?	15 min
Vaja	5 min
Predstavitve scenarija iz resničnega življenja	10 min
Digitalna potrdila ter varnost in zaščita	20 min
Vaja	5 min
Portal e-uprave (osnovna navigacija)	30 min
Predstavitve scenarija iz resničnega življenja	10 min
Kaj je priporočljivo (Da) in Čemu se izogniti (Ne):	10 min
Skupaj:	120 min

Predlagan potek učne ure

(10 min) Kratak uvod se začne z razpravo o tem, kaj so e-storitve (predstavitve različnih e- storitev s poudarkom na storitvah e-uprave), ali so udeleženci že slišali zanje in ali so jih že kdaj uporabili. Udeleženci delijo osebne in izkušnje. Cilj je, da na koncu razprave vsi udeleženci razumejo, kaj so e-storitve ter za kaj se uporabljajo.

V uvodu Izobraževalec:

Razloži temo in načrtovanje delavnice - časovni raspored, sekcije, gradivo, metode.

Razloži način predstavitve gradiva (spletno delo z orodji).

Pomembno je, da se izobraževalec zaveda, da je treba ta priročnik prilagoditi nacionalnemu kontekstu in posebnim storitvam e-uprave, ki jih ponuja posamezna partnerska država.

Na začetku delavnice lahko izobraževalec razloži tudi glavni, splošni cilj učnega procesa, da bi navdihnil in spodbudil učence k samostojnemu izvajanju, raziskovanju in iskanju rešitev. Izobraževalec lahko poudari pomen izboljšanja lastnih spretnosti, da bi lahko v prihodnosti bolj samozavestno uporabljali različne e-storitve ter samostojno reševali težave.

Časovni okvir tega »uvoda« se lahko prilagodi potrebam določene skupine in občutku izobraževalca za situacijo.

(10 min) Kaj ponujajo storitve e-uprave in kaj potrebujem za prijavo v storitve e-uprave?

Izobraževalec udeležence povabi, naj na internetu poiščejo portal eUprava: <https://e-uprava.gov.si/?lang=si>, in na kratko pojasni, da gre za uradni državni portal, prek katerega lahko enostavno urejajo številne storitve na daljavo. Poudari, da je tudi brez prijave na portal mogoče dostopati do informativnih vsebin in koristnih informacij. Za aktivno uporabo spletnih storitev pa je potrebna prijava v portal Moja eUprava. Razloži, da je za registracijo v slednjo in za nadaljnjo uporabo vseh elektronskih storitev na spletišču potrebno ustvariti uporabniški račun, za kar je predhodno potrebno pridobiti kvalificirano digitalno potrdilo, ki ga izdajo uradni izdajatelji digitalnih potrdil.

(5 min) Vaja

Udeleženci morajo na internetu samostojno poiskati izdajatelje digitalnih potrdil.

(5 min) Predstavitev scenarija iz resničnega življenja

Spodbujanje medsebojnega učenja in dela na resničnih težavah in rešitvah.

Predstavitev zgodbe - *scenarij*

Matej (64 let)

Zgodba: Matej je iskal informacije, kako pridobiti dodatek za socialno pomoč in postrežbo. Ker ni vedel, kako začeti, mu je sosed Ivan svetoval in mu pokazal uradni portal eUprava. Ivan mu je razložil, da brez prijave lahko dostopa do koristnih informacij, za oddajo vloge pa mora imeti uporabniški račun na portalu Moja eUprava.

Ključ: Matej se odloči da bo pridobil kvalificirano digitalno potrdilo.

(5 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Specifične težave	Rešitve:
<p>Starejši ne vedo, kje začeti oziroma kje najti relevantne informacije (npr. Matej ni vedel, kje in kako začeti).</p> <p>Strah in nezaupanje v uporabo digitalnih orodij (starejši pogosto oklevajo zaradi strahu pred napakami ali zlorabami).</p> <p>Zahtevnost pridobivanja elektronskih identifikacijskih sredstev (npr. kvalificiranega digitalnega potrdila) in pomanjkanje pomoči in podpore pri začetkih uporabe e-storitev.</p>	<p>Predstavite osnovni koncept portala eUprava na preprost in razumljiv način.</p> <p>Odpravljajte strahove in negotovosti glede uporabe digitalnih storitev in razložite varnostne ukrepe tako, da na preprost način razložite ključne pojme, kot so uporabniški račun, spletna prijava, varnost na spletu, da bodo udeleženci lažje razumeli nadaljnje postopke.</p>

(20 min) Digitalna potrdila ter varnost in zaščita

Izobraževalec predstavi kaj je digitalno potrdilo - sodobna različica klasičnim osebnim identifikatorjem (npr. osebna izkaznica, potni list...), ki je izdano s specifičnim namenom za zagotavljanje varnega in legitimnega e-poslovanja. Ta potrdila so obvezna za uradna vladna spletišča in pomagajo zaščititi podatke upravnikov pred nepooblaščenim dostopom. Nadalje izobraževalec razloži postopek za pridobitev potrdil, kje pridobiti obrazec (na spletu/fizično) in demonstrira obrazec in pojasni katere informacije je potrebno izpolniti. V nadaljevanju razloži postopek prevzema spletnega digitalnega potrdila vključno z vsemi aspekti varnosti in zaščite in hrambe.

(5 min) Vaja

Poiščimo obrazec za pridobitev digitalnega potrdila: Udeleženci na spletu poiščejo uradni obrazec za prisobitev kvalificiranega digitalnega potrdila (npr. SIGEN-CA: <https://www.sitrust.gov.si/sl/digitalna-potrdila>), da bodo znali kasneje samostojno dostopati do obrazca (v primeru, da bi ga želeli pridobiti).

(30 min) Portal e-uprave (osnovna navigacija)

V tem delu izobraževanja izobraževalec udeležencem celostno in nazorno predstavi državni portal eUprava kot osrednje spletno mesto za urejanje različnih življenjskih situacij in dostop do številnih javnih storitev. Poudari, da je portal zasnovan tako, da uporabnikom omogoča pregleden in tematski dostop do informacij ter elektronskih obrazcev. Na začetku izobraževalec udeležencem pokaže iskalno polje, ki deluje na podlagi življenjskih dogodkov (npr. rojstvo otroka, upokojitev, izguba zaposlitve ipd.), kar starejšim omogoča, da na bolj razumljiv način poiščejo informacije, povezane s konkretnimi situacijami v njihovem življenju.

Nadaljuje z razlago o dostopnosti portala, kjer predstavi možnost prilagojenega pogleda za slabovidne in druge uporabnike s posebnimi potrebami. Ob tem pokaže, kako lahko spremenijo velikost pisave, kontrast ipd. Izobraževalec nato predstavi aktualne storitve, ki so prikazane na vstopni strani portala, in razloži, da te pogosto odražajo najpogostejše potrebe uporabnikov (npr. prijava stalnega prebivališča, zamenjava osebne izkaznice ipd.). Sledi razlaga vsebinskih področij, kot so »Sociala, zdravje, smrt«, »Davki«, »Delo in upokojitev«, kjer izobraževalec prikaže, kako uporabnik lahko raziskuje znotraj teh področij in najde področja in podpodročja z ustreznimi obrazci, informacijami in navodili.

Poseben poudarek je na demonstraciji konkretne aktivnosti – izobraževalec skupaj z udeleženci izbere določeno vsebinsko področje (npr. »Socialne pomoči«) in poišče obrazec za oddajo vloge (npr. »Dodatek za pomoč in postrežbo«). Pri tem korak za korakom razlaga postopek iskanja, prikazuje pot skozi meni in pozorno spremlja, ali mu udeleženci sledijo. Redno preverja razumevanje, spodbuja k postavljanju vprašanj in po potrebi ponovi posamezne korake. Poudari, da je pomembno, da si vsak udeleženec zapomni osnovno logiko portala, saj se bodo drugi postopki izvajali na podoben način.

V celotnem delu je izobraževalec pozoren na tempo dela, prilagaja razlago glede na odziv udeležencev ter skrbi, da noben udeleženec ne ostane izgubljen. Namen tega dela ni le prikaz

portala, temveč opolnomočenje udeležencev, da portal začnejo dojemati kot uporaben in dosegljiv vir za urejanje vsakdanjih stvari – in ne kot nekaj zapletenega ali nedosegljivega.

(5 min) Predstavitev scenarija iz resničnega življenja

Spodbujanje medsebojnega učenja in dela na resničnih problemih in vprašanjih.

Predstavitev zgodbe - *scenarij*

Tereza (63 let)

Zgodba: Tereza, 75-letna upokojenka, je po smrti moža želela vložiti vlogo za vdovski dodatek, saj je ostala sama z majhno pokojnino. Slišala je, da lahko to vlogo pridobi tudi preko spleta, a ni vedela kje.

Ključ: Tereza se je naučila, da lahko uradne dokumente, kot je obrazec za vlogo za vdovski dodatek pridobi preko spletnega portala e-Uprava in ga izpolni doma, preden obiše pristojni organ.

(5 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Mnogi starjši ne poznajo strukture portala eUprava in logike tematskega iskanja.</p> <p>Prav tako ne vedo, da lahko do koristnih informacij in obrazcev lahko dostopajo tudi brez prijave.</p>	<p>Poskrbite za jasno vodenje iskanje po vsebinskih področjih.</p> <p>Nazorno pokažite, da je možno priti do informacij tudi brez prijave in najprej razbremenite udeležence ter jih naučite, kako lahko obrazec natisnejo, izpolnijo in oddajo osebno ali po pošti – brez da bi se takoj soočali z digitalnim potrdilom ali prijavo v Moja eUprava. Vendar pri tem poudarite pomen in prednosti registracije v Moja eUprava, saj slednja omogoča: oddajo vlog od doma, brez obiskov uradov, vpogled v osebne podatke in status vlog, prejemanje obvestil itd.</p> <p>Spodbujajte postopni prehod v digitalno poslovanje in poudarjajte, da je to varen, zaupanja vreden državni sistem, ki jim omogočal hitrejše, udobnejše in samostojnejše urejanje zadev od doma – brez čakanja na uradih</p>

(10 min) Praktični nasveti po opredelitvi težav in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva.

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ Vedno uporabljajte uradne spletne strani institucij.
- ✓ Natančno preberite navodila in opise na spletiščih.
- ✓ Pazite na varnost (redno posodablajte vaše naprave, uporabljajte varna gesla).
- ✓ V primeru negotovosti poiščite pomoč (uporabite kontaktno točko za pomoč na portalu ali se obrnite na zaupanja vredno osebo).

✗ Čemu se izogniti (Ne):

- ✗ Ne delite svojih osebnih podatkov na neznanih spletnih straneh.
- ✗ Ne klikajte na neznane povezave v e-pošti ali SMS sporočilih.
- ✗ Ne prestrašite se, če se vam zatakne - pojdite korak za korakom.
- ✗ Ne ignorirajte posodobitev (pogosto izboljšajo varnost).

(5 min) Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje

Ali lahko prepoznam uradna vladna spletišča?

Ali vem, katere e-storitve bom morda moral kmalu uporabiti (zdravstvene storitve, podaljšanje osebne izkaznice ipd.)?

Kako se počutim, če bi se tega lotil sam?

Poskusite sami:

- Poskusite se prijaviti v portal Moja eUprava (ne pozabite prej pridobiti digitalno kvalificirano potrdilo).
- Podrobno raziščite 1 ali 2 storitvi.
- Prosite družinskega člana, naj vam pomaga vložiti vlogo, ki jo potrebujete.

Primeri in priporočila za nadaljnje učenje:

Portale eUprava: <https://e-uprava.gov.si/?lang=si>

SI-TRUST: <https://www.si-trust.gov.si/sl/digitalna-potrdila>

Napredni moduli

Splošne navodila za napredne module

Teme in vsebine v naprednih modulih so zahtevnejše in zahtevajo, da imajo udeleženci dobro osnovno znanje ter več izkušenj pri uporabi digitalnih naprav.

Proces vključevanja udeležencev temelji na načelu izbire tem, ki jih posamezniki želijo podrobneje raziskati. Predpostavlja se, da bodo udeleženci v tem modulu sposobni bolj samostojnega dela ter da bolje razumejo svoje potrebe, interese, zmožnosti in vrzeli v znanju.

To pomeni, da bodo v gradivih za napredne module izobraževalci našli širši nabor tem in vsebin. Glede na pričakovanja udeležencev bo izobraževalec presodil, katere teme in vsebine so najbolj primerne za posamezno skupino.

Na vse predlagane teme se nanaša načelo lokalizacije – torej prilagajanja lokalnim razmeram, zlasti kadar moduli obravnavajo digitalno javno upravo ali dostopnost različnih spletnih rešitev. Pri tem je vedno treba upoštevati tudi veljavne predpise, kot sta Zakon o varstvu osebnih podatkov in Zakon o varstvu občutljivih podatkov. Zato **ni priporočljivo pomagati in neposredno sodelovati pri vzpostavljanju osebnih računov ali profilov v virtualnem prostoru, saj to vključuje deljenje osebnih podatkov in gesel za dostop udeležencev.**

Izobraževalci naj uporabljajo predstavitvena (demonstracijska) orodja in obravnavajo posamezne teme na podlagi razpoložljivih virov in uradnih informacij, ki so aktualne, zanesljive in preverjene.

Tako kot v osnovnih modulih bo tudi tukaj pred vsako tematsko enoto v gradivu na voljo kratek uvod v posamezno učno uro, z napotki in komentarji, ki lahko pomagajo pri izvedbi.

Za lažje delo: v publikaciji se nahaja tudi priloga z razdelkom »Orodja«, kjer so zbrana dodatna pomožna gradiva, ki so tematsko razporejena in vezana na posamezne module.

Kontekst varnosti in nevarnih situacij naj bo sestavni del vsakega modula – v okviru obravnavane teme – ne glede na to, da obstaja poseben modul, posvečen tej tematiki.

Seznam naprednih modulov

Napredni moduli	Ure
Oblikuj svojo digitalno zgodbo	4
Pametni telefon: Pomočnik v žepu	4
Spletno nakupovanje	4
Pametne naprave in virtualni pomočniki	4
Umetna inteligenca v vsakdanjem življenju: Uporaba tehnologije	4
Google pri roki: Račun, Gmail in Drive	4
Google v akciji: Od koledarja do virtualnih srečanj	4

Oblikuj svojo digitalno zgodbo

Raven usposabljanja: NAPREDNA

Cilj: Udeležence uvajamo v digitalno ustvarjalnost, pri čemer se naučijo estetsko zajemati fotografije s pametnim telefonom, jih urediti, oblikovati personalizirane razglednice v orodju Canva ter ustvariti kratke digitalne zgodbe z integriranimi slikami, videoposnetki in glasbeno podlago.

Učni rezultati:

- Udeleženci se zavedajo možnosti fotografiranja s pametno napravo (telefonom ali tabličnim računalnikom) in razumejo osnovne funkcije urejanja fotografij za ustvarjanje kakovostnih vizualnih vsebin.
- Udeleženci spoznajo, kako s programom Canva ustvariti osebno razglednico za prijatelja ali družinskega člana, v katero vključijo besedilo, slike in druge elemente oblikovanja.
- Udeleženci se naučijo ustvariti kratko digitalno zgodbo z združevanjem posnetih slik ali videoposnetkov z dodajanjem besedila, glasbe itd.
- Udeleženci razumejo, kako shraniti ali deliti ustvarjene vizualne vsebine z drugimi.
- Udeleženci se seznanijo z osnovami avtorskih pravic.

Metode:

- Praktično delo z uporabo tabličnih računalnikov in pametnih telefonov, ki so na voljo udeležencem.
- Razprava o možnostih fotografiranja in urejanja fotografij s pametnim telefonom.
- Predstavitev in praktična vaja uporabe aplikacije za urejanje fotografij na pametnem telefonu in njenih nastavitvev.
- Predstavitev in praktična vaja uporabe Canve in njenih oblikovalskih funkcij.
- Orodja in podporna gradiva izbere izobraževalec glede na potrebe posamezne skupine.

Potrebni pripomočki in gradiva:

- Multimedijaska oprema z zvočnim sistemom.
- Nameščena aplikacija za deljenje zaslona izobraževalčeve pametne naprave na projektor (npr. Vysor).
- Orodja: računalniki, pametni telefoni ali druge naprave (npr. tablice) z nameščenimi aplikacijami: Canva, programi za video urejanje (CapCut, InShot, SnapSeed, Photopea), privzeta aplikacija za kamero na vsaki digitalni napravi (telefon, tablica).
- Dostop do brezžičnega interneta.
- Po potrebi so na voljo gradiva z osnovnimi ukazi in nasveti (v formatu PDF), ki jih pripravi izobraževalec.

Ključni pojmi:

- **Digitalna vsebina** so vse informacije, ki so predstavljene v digitalni obliki: besedila, slike, videoposnetki, zvok, infografike, animacije itd.
- **Canva** je spletna platforma za grafično oblikovanje, ki omogoča enostavno ustvarjanje različnih digitalnih vsebin brez potrebe po profesionalnem oblikovalskem znanju. Še posebej je primerna za začetnike.
- **Avtorske pravice** so izraz, ki opisuje pravice do uporabe slik, glasbe, besedila (npr. licence Creative Commons, viri brezplačnih gradiv).

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

Digitalne tehnologije odpirajo neomejene možnosti za ustvarjanje, deljenje in navdihovanje. Ta delavnica je ustvarjalno potovanje, na katerem se bodo udeleženci naučili ustvarjati lastne zgodbe s pomočjo slik, besedil, zvokov in videoposnetkov. Ni pomembno, ali je udeleženec začetnik ali že pozna nekatera digitalna orodja, vsak bo odkril nekaj novega in vznemirljivega.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Uvod	5 min
Tema 1 Osnove fotografiranja in urejanja fotografij v pametni napravi	45 min
Odmor	15 min
Tema 2 Ustvarjanje osebne razglednice s Canvo: besedila, slike in oblikovanje	45 min
Odmor	15 min
Tema 3 Ustvarjanje digitalne zgodbe z aplikacijo Canva: združevanje slik, videoposnetkov in glasbe	45 min
Odmor	15 min
Tema 4 Kako varno deliti svoje delo na spletu	45 min
Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje	10 min
Skupaj:	240 min

Predlagan potek učne ure (5 min) Kratak uvod

Med uvodom v temo moderator izvede naslednje:

1. Predstavitev izobraževalca in teme

- Izobraževalec se na kratko predstavi. Po želji lahko deli kratko osebno zgodbo ali zanimiv nedaven dogodek, da ustvari prijetno in sproščeno vzdušje v skupini.
- Predstavi temo delavnice, njen cilj, strukturo in trajanje (4 ure).
- Jasno poudari svojo vlogo izobraževalca – kot vodiča in usmerjevalca učnega procesa, ne kot klasičnega predavatelja.

2. Pogovor o pričakovanjih in izkušnjah udeležencev

- Izobraževalec vodi pogovor o predhodnih izkušnjah udeležencev. Aktivno posluša in sproti zapisuje ključne odgovore oz. teme na tablo ali predstavitevne prosojnice. Izpostavi ponavljajoče se ali zanimive primere. Povzame splošno izkušnjo skupine, izražene potrebe in zanimanja. Možna vprašanja, ki jih lahko postavite: Kako pogosto fotografirate s pametnim telefonom? Kaj najraje fotografirate? Ali ste zadovoljni s svojimi fotografijami? Ali urejate fotografije na svojem telefonu? Če da, kako? Ali uporabljate aplikacijo Canva? Za kaj jo največkrat uporabljate? Ste že kdaj ustvarili video z aplikacijo Canva ali kakšnim drugim programom? Ali uporabljate slike, videe ali glasbo, ki jih najdete na spletu?
- Zapisana pričakovanja udeležencev lahko pozneje vključite v potek delavnice.
- Poseben poudarek je na aktivnem sodelovanju, komunikaciji in sprotne podajanju povratnih informacij.

3. Razlaga ključnih pojmov

- Uvodoma izobraževalec predstavi osnovne pojme in koncepte, ki se bodo uporabljali na delavnici – z namenom vzpostavitve skupnega razumevanja.
- Pri tem uporablja jasne primere, analogije in kratke razlage, ki jih udeleženci zlahka razumejo.

4. Motivacija in spodbujanje samostojnega učenja

- Izobraževalec poudari pomen samostojnega učenja in raziskovanja tudi zunaj okvirjev delavnice.
- Udeležence spodbuja k eksperimentiranju, raziskovanju in reševanju težav.
- Razvija zavedanje, da so sami odgovorni za svoj učni proces in napredek.

5. Demonstracije in tehnični delovni pogoji

- Izobraževalec predstavi delo z napravami (računalniki, tablice, pametni telefoni) in razloži osnovne pogoje za uspešno delo.
- Na svoji napravi prikazuje postopke, udeleženci pa jih sproti izvajajo skupaj z njim.

- Poskrbi, da so vsi udeleženci pri izvedbi na isti točki, da razumejo potek in se počutijo prijetno.

(45 min) Tema1 Osnove fotografiranja in urejanja fotografij s pametno napravo

Udeležence uvajamo v možnosti fotografiranja s pametnimi napravami (telefoni, tablicami) ter v uporabo osnovnih orodij za urejanje fotografij. Cilj je razviti praktične veščine za ustvarjanje kakovostnih in estetskih slik.

Teoretični del. Udeležencem se v realnem času prikaže slika programa na zaslonu, kjer se predstavi teoretična vsebina o fotografiji in osnovnem urejanju fotografij.

1. Fotografiranje s pametno napravo

1.1. Kompozicija - kako ustvariti vizualno privlačen posnetek

Poudarki:

- Kaj je kompozicija in zakaj je pomembna tudi pri fotografiranju s pametnim telefonom.
- Razlaga in prikaz pravila tretjin tako, da v telefonu omogočite funkcijo mreže.
- Udeležence spodbudite k eksperimentiranju z različnimi koti (zgoraj, spodaj, ob strani).
- Nasvet: Pokažite nekaj fotografij z dobro in slabo kompozicijo kot vizualno učno gradivo.

1.2. Osvetlitev - kakšen vpliv ima svetloba na fotografijo

Poudarki:

- Naravna svetloba = najboljša svetloba. Prikažite razliko med dnevno in umetno svetlobo.
- Razložite vpliv smeri svetlobe (svetloba od strani, od spredaj, od zadaj).
- Poudarite čas »zlate ure« - jutro/večer.

Praktični prikaz: kako je isti predmet videti v različnih svetlobnih razmerah. Opomba: Izobraževalec lahko v realnem času uporabi svoj telefon in pokaže razlike ter pomaga pri vizualizaciji teoretičnega gradiva.

1.3. Ostrina in osvetlitev - zavestno upravljanje telefona

Poudarki:

- Dotik zaslona za ostrenje na določen objekt.
- Urejanje osvetlitve: uporaba drsnika za svetlost (prikaz).
- Zakaj ročno nastavljanje – ne vedno avtomatski način.

Opomba: Izobraževalec lahko vsakega udeleženca prosi, naj preskusi ostrenje in spreminjanje osvetlitve.

1.4. Motiv - kako fotografirati različne stvari

Poudarki:

- Nasveti za fotografiranje ljudi, narave, predmetov, arhitekture.
- Prikaz primernih kotov (npr. hrana od zgoraj, portreti s svetlobo od strani).
- Kaj moti oko: nered v ozadju, »predmeti prihajajo iz glave« itd.

Opomba: Udeleženci naj izberejeo svoj motiv - spodbujajte ustvarjalnost.

1.5. Tehnične funkcije telefona - kako ga učinkoviteje uporabljati

Poudarki:

- Predstavitev načinov kamere: portret, noč, panorama, PRO način ipd.
- Kaj pomeni HDR, kdaj uporabiti bliskavico (in kdaj ne).
- Nasveti za stabilnost – stojala, moč roke, časovnik.

Opomba: Če imate možnost, primerjajte dva različna telefona (starejšega in novejšega), da bodo udeleženci razumeli napredek tehnologije.

1.6. Najpogostejše napake - čemu se je treba izogniti

Poudarki:

- Zanemarjena kompozicija (objekt na sredini brez namena).
- Fotografiranje proti svetlobi brez učinka.
- Preveč motečih elementov v ozadju.
- Objekt preblizu ali predaleč – izguba ostrine ali podrobnosti.

Opomba: Vključite v razpravo - kaj udeležencem največkrat povzroča težave?

1.7. Praktično delo

Poudarki:

- Spodbudite vsakega udeleženca, da preizkusi, kaj se je naučil.
- Naloge: fotografiranje 3 različnih objektov z različnimi kompozicijami/svetlobami.
- Organizirajte kratko razpravo - udeleženci pokažejo fotografije in dobijo povratne informacije.

Opomba: Praktični del naj zavzame vsaj 50 % časa, da udeleženci pridobijo ustrezne veščine.

2. Osnove urejanja fotografij na pametni napravi

2.1. Namen in filozofija urejanja

Poudarki:

- Pri urejanju ne gre za »popravljanje«, temveč za poudarjanje estetike.
- Cilj je poudariti najpomembnejše: svetlobo, razpoloženje, detalje.

Izogibajte se »pretiranemu urejanju« - urejanje mora biti delikatno, ne pa preobremenjeno s filtri.

2.2. Priprava: Izbira prave fotografije

Poudarki:

- Izberite tehnično dobro fotografijo (ostra, pravilno izostrena itd.).
- Prvi korak je obrezovanje. Popravite kompozicijo, glavni predmet naj bo svetel.

Primer: Popravite fotografijo z neurejeno kompozicijo.

2.3. Osnovni parametri urejanja

Izobraževalec naj jasno prikaže učinek naslednjih nastavitvev:

- Svetlost. Glavni parameter - omogoča ustvarjanje zelenega razpoloženja. Pomembno je, da ne preosvetlite svetlih delov in da ne »zažgete« senc.
- Kontrast. Izrazitejša razlika med svetlimi in temnimi deli. Uporabljajte zmerno - preveč kontrasta = nenaraven videz.
- Ostrina in struktura/jasnost. Poveča vidnost podrobnosti. Primerno za teksture, vendar ne premočno pri portretih .
- Barvna temperatura. Prilagaja toploto barv na fotografiji (topla – rumenkasta, hladna – modrikasta). Uporabljajte subtilno – lahko močno vpliva na razpoloženje fotografije.
- Nasičenost barv. Poudarja barve. Priporočljivo jo je uporabljati zmerno, zlasti pri portretih.
- Vinjeta - neobvezno. Potemni robove in usmeri pozornost na sredino. Uporabljajte jo prefinjeno.

Praktični nasvet za izobraževalca: urejajte po en parameter naenkrat, vsakič, preverite »prej/potem«.

2.4. Pogoste napake pri urejanju

- Prekomerna uporaba filtrov / nasičenosti = nenaraven videz.
- Preosvetlitev – izguba detajlov.
- Preveč ostrine – še posebej pri portretih, deluje umetno.
- Neustrezen izrez – odrezane glave, objekti preblizu roba.

2.5. Praksa

Udeležence prosite, naj izberejo eno od svojih fotografij. Dajte jim določeno nalogo: izboljšati kompozicijo, prilagoditi svetlost, kontrast, barve itd.

Spodbujajte deljenje rezultatov - organizirajte mini pregled »pred in po«.

2.6. Povzetek in koristni nasveti

Manj je več: Urejajte preudarno.

Pred urejanjem razmislite, kaj želite poudariti.

Vedno shranite izvornik – urejajte kopijo.

Včasih je najboljša rešitev – narediti novo fotografijo!

2.7. Nadaljnje učenje. Priporočila in viri:

Za več informacij o zmogljivostih vaše kamere preverite uradno spletno stran svojega telefona.

Oglejte si nastavitve vaše naprave.

Več o fotografiji s pametnimi telefoni lahko izveste tudi s pomočjo klepetalnikov z umetno inteligenco.

Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Rozi (65 let)

Rozi je pravkar dopolnila 65 let. Medtem ko so številni njeni vrstniki z veseljem zakorakali v upokojitev, ima ona nekoliko drugačne načrte. Vedno je bila radovedna in iskriva, življenje pa zanjo nikoli ni bilo le služba. Že od nekdaj obožuje naravo – zaradi njenega miru in barvitosti. Tokrat pa si želi več kot zgolj uživati v njeni bližini. Želi se naučiti gledati s pogledom fotografa, razumeti, kako ujeti prave trenutke s potovanj in praznovanj. Posebej jo zanima, kako ustvariti dobre fotografije s pametnim telefonom, ki so ji ga otroci podarili za rojstni dan.

Oprelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težav in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Starejši ljudje se običajno soočajo s tehnološkimi izzivi.</p> <p>Nimajo dovolj znanja o fotografiranju s pametnim telefonom.</p> <p>Prav tako ne znajo urejati fotografij, da bi bile videti privlačne.</p>	<p>Spoznajte osnove fotografije: kompozicijo, svetlobo in zaznavanje barv.</p> <p>Spoznajte zmogljivosti fotoaparata na pametnem telefonu.</p> <p>Naučite se uporabljati preproste aplikacije za urejanje fotografij.</p> <p>Pridobljeno znanje uporabite za fotografiranje potovanj, praznovanj in vsakodnevnih trenutkov.</p> <p>Uporabite fotografijo kot sredstvo samoizražanja in kot način povezovanja z bližnjimi.</p> <p>Bodite dejavni, učite se in rastite tudi v zrelih letih.</p>

(15 min) Odmor

(45 min) Tema 2 Ustvarjanje personalizirane razglednice v Canvi: besedilo, slike in oblikovanje

Cilj te teme je naučiti udeležence uporabe orodij v Canvi, da bodo lahko samostojno ustvarili estetske in osebne razglednice s pomočjo svojih fotografij. Med srečanjem se bodo udeleženci seznanili z osnovnimi načeli oblikovanja, naučili se bodo urejati slike, dodajati besedilo in dekorativne elemente. Končni cilj je sposobnost ustvariti izvirno razglednico – od ideje do končnega izdelka – primerno za digitalno deljenje ali tisk.

1. Teoretični del

- Cilj: Predstaviti Canvo in potek delavnice.
- Uvod: Kaj je Canva, njen namen, zakaj jo uporabljati?
- Prikaz primera: Predstavitev že ustvarjenih razglednic (osebne, praznične, čestitke itd.)

2. Canva za začetnike

- Prijava / ustvarjanje računa.
- Domača stran Canve: Meni, iskanje, upravljanje projektov.
- Izbira predlog: Kako poiskati predloge za razglednice ali rojstnodnevne voščilnice.

3. Praktični prikaz dela v Canvi: izdelava razglednice

3.1. Izbira in prilagajanje predloge

- Kako izbrati predlogo glede na priložnost (npr. rojstni dan, praznovanje, zahvala).
- Spreminjanje barvne sheme.
- Izbira ozadja: Enobarvno, z vzorcem, fotografija.

3.2. Dodajanje besedila

- Ustvarjanje besedilnih polj (naslov, podnaslov, telo besedila).
- Izbira pisave: Slog, velikost, barva.
- Povezava besedila s celostno oblikovno idejo.
- Dodatni učinki: Senca, obroba, animacije (če gre za digitalno razglednico).

3.3. Vključevanje slik in elementov

- Uporaba slik, ikon in nalepk, ki jih ponuja Canva.
- Nalaganje osebnih fotografij.
- Urejanje slik: Obrezovanje, filtri, prosojnost.
- Ravnoteženje pri oblikovanju: Postavitev elementov, hierarhija, prazen prostor.

3.4. Zaključek in izvoz

- Pregled končnega izdelka.
- Kako shraniti in prenesti: JPG, PNG, PDF.
- Nasveti za tiskanje ali digitalno deljenje (povezava, e-pošta).

4. Praktično delo. Udeleženci ustvarijo svojo razglednico na izbrano temo (npr. »Hvala, ker si«, »Vse najboljše« ipd.). Delo je možno individualno ali v paru. Udeleženci izberejo pisavo, barve, sliko in napišejo osebno sporočilo.

Metodološki napotki za izobraževalca:

- Priporočljivo je uporabiti projektor in platno za prikaz dela v Canvi.
- Pripravite primere razglednic v različnih slogih.
- Spodbujajte udeležence k ustvarjanju osebno pomenljivih in uporabnih vsebin.
- Podprite tiste, ki se počasneje znajdejo v tehnologiji – zagotovite čas za individualna vprašanja.
- Na koncu delavnice omogočite udeležencem, da na kratko predstavijo svoje izdelke (če želijo).

Predstavitev scenarija iz resničnega življenja

Rozi (65 let)

Rozi se je naučila fotografirati s svojim novim pametnim telefonom in začela fotografirati lepote vsakdanjega življenja, od cvetočih rož do prostranih naravnih pokrajin. Zdaj želi eno svojih najljubših fotografij spremeniti v razglednico, ki bi jo poslala prijateljici za rojstni dan, vendar ne ve, kako naj to stori.

Opredelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev problemov in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
Starejši ljudje nimajo izkušenj z orodji za grafično oblikovanje. Ne poznajo platforme Canva in ne vedo, kako ustvariti razglednico.	<p>Če se želite naučiti delati z aplikacijo Canva, se morate naučiti:</p> <p>Kako poiskati in izbrati predlogo razglednice ali začeti ustvarjati s praznega lista.</p> <p>V aplikacijo Canva prenesite fotografije iz računalnika ali telefona.</p> <p>Vstavite besedilo, izberite pisave, barve in velikost. Spoznajte, kako lahko premikate besedilna polja in jih stilizirate (sence, okvirji itd.). Prilagodite elemente oblikovanja. Razumite, kako uporabljati ikone, nalepke, oblike in okvirje. Sposobni jih boste spreminjali, barvno usklajevati in jih združevati s fotografijo.</p> <p>Uporabite barve in ozadja. Spremenite barvo ozadja ali sliko na razglednici. Z uporabo barvne palete lahko poskrbite za estetsko oblikovanje. Shranite in prenesite razglednico z izbiro ustreznega formata (PDF za tiskanje, JPG/PNG za spletno pošiljanje).</p>

(15 min) Odmor

(45 min) Tema 3 Ustvarjanje digitalne zgodbe s Canvo: kombiniranje slik, videoposnetkov in glasbe

Cilj te teme je udeležence naučiti, kako uporabiti orodje Canva za ustvarjalno predstavitev vtisov s potovanj s pomočjo slik, videa in zvoka.

1. Digitalna zgodovina - zgodba o potovanju

- Kratka predstavitev: Kaj je digitalna zgodovina in komu koristi.
- Kratek navdih: 30 sek. Canvina zgodba o potovanju.

2. Canva kot ustvarjalno orodje za ustvarjanje digitalnih zgodb

- Izbira predloge: Video predstavitev / predstavitev.
- Brskanje po knjižnici Canva: slike, videoposnetki, glasba, animacije.

3. Praktično ustvarjanje: »Trenutki z mojega potovanja«

3.1. Oblikovanje pripovednega načrta

- 3-5 trenutkov s potovanja (npr. zanimivi predmeti in slike, ljudje...).
- Kronološko ali tematsko strukturiranje.

3.2. Nalaganje in razvrščanje slik

- Udeleženci naložijo fotografije svojega potovanja ali uporabijo galerijo Canva.
- Kompozicija slike, poravnava, okvirji, učinki.

3.3. Dodajanje video vsebin

- Vstavljanje kratkih videoposnetkov (lastnih ali iz knjižnic Canva).
- Prehodi med kadri, animacije, učinki približevanja.

3.4. Dodajanje glasbe

- Izbira glasbe glede na razpoloženje: pustolovščina, mir, narava.
- Zvok kot čustvena podlaga zgodbe.

3.5. Končni poudarki

- Besedilo in podnapisi: lokacije, datumi, citati.
- Predogled in dokončanje zgodbe.
- Izvoz (videoposnetek/povezavaCanva).

Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Rozi (65 let)

Ko je Rozi odkrila veselje do fotografije, je začela s telefonom ujemati trenutke narave in vsakdanjega življenja. Po tem, ko se je naučila ustvarjati digitalne razglednice s Canvo, si zdaj želi svoje znanje nadgraditi: rada bi se naučila ustvarjati kratke videoposnetke. Želi združiti svoje fotografije, videe in glasbo ter ustvariti počitniške in potovalne zgodbe, ki bi jih lahko delila z družino in prijatelji. Zanj bi to predstavljalo nov, ustvarjalen način pripovedovanja zgodb in izražanja same sebe.

Oprelitev problemov in težav/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težav in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
Da bi se posamezniki lahko bolj ustvarjalno izrazili in pripovedovali zgodbe, se morajo naučiti ustvarjati kratke videoposnetke. Zato morajo znati združiti fotografije, videoposnetke in glasbo v smiselno pripoved o počitnicah in potovanjih. Starejši ljudje imajo zelo malo ali sploh nobenih izkušenj z ustvarjanjem in urejanjem videov, zato se soočajo s tehnološkim izzivom.	Rozi se mora naučiti, kako delati s programom Canva za ustvarjanje videoposnetkov. Zato mora: Nalagati fotografije in videoposnetke – s telefona ali računalnika v projekt Canva. Uporabljati predloge – izbrati ustrezno video predlogo, ki bo pomagala hitreje ustvariti lep video. Urejati video – obrezovanje, spreminjanje vrstnega reda, dodajanje prehodov med prizori. Dodajati besedilo – napisati voščila, pojasnila ali druge zapise, izbrati ustrezno pisavo in barvo. Vstavljati glasbo – izbrati glasbeno podlago iz knjižnice Canva ali naložiti svojo. Shranjevati in deliti – shraniti video v ustreznem formatu in ga deliti z družino ali prijatelji prek e-pošte, Messengerja ali družabnih omrežij.

(15 min) Odmor

(45 min) Tema 4 Kako varno deliti svojo ustvarjalnost na spletu: avtorske pravice

Cilj te teme je udeležencem predstaviti osnovna načela avtorskih pravic in pravila poštene uporabe (fair use), da bodo lahko varno ustvarjali in delili vsebine na internetu.

V tem delu delavnice je priporočljivo, da se moderator osredotoči na naslednje ključne vidike, povezane z avtorskimi pravicami.

1. Uvod - Zakaj je pomembno odgovorno deljenje?

- Kratka zgodba/primer: Kaj se zgodi, ko pride do kršitve avtorskih pravic?
- Kaj pomeni »odgovorno deljenje«?
- Povezana tveganja: Etika, zakonodaja, ugled.

2. Osnove: Kaj so avtorske pravice?

- Kaj so avtorske pravice?
- Kdo je avtor in kakšne pravice ima?
- Kako dolgo veljajo avtorske pravice?

3. Načela poštene uporabe (fair use)

- Kaj je poštena uporaba in kdaj velja?
- Kakšna je razlika med pošteno in dovoljeno uporabo?

4. Praktični vodnik: Kako varno uporabljati in deliti vsebine?

4.1. Pravni viri za ustvarjanje:

- Kje lahko najdem brezplačne, zakonite slike, glasbo in videoposnetke?
- Licence Creative Commons: CC BY, CC0, CC BY-SA itd.
- Platforme: Pixabay, Unsplash, Freepik, Bensound, Pexels video itd.

4.2. Potrdila in navedba vira:

- Kako pravilno navesti avtorja?
- Kaj storiti z vsebino, najdeno v družabnih omrežjih?

4.3. Kako varno ustvarjati?

- Osebna vsebina - kdaj je potrebna privolitev?
- Canva, Google Images itd. - ali je res vse dovoljeno?
- Priporočeni uporabni viri:
- <https://creativecommons.org/share-your-work/>

4.4. Dodatno za izobraževalca:

- Pripravite nekaj primerov iz resničnega sveta (npr. ali je uporaba te slike zakonita?).
- Udeležencem priporočite seznam brezplačnih (pripravite PDF).
- Uporabite interaktivna orodja (npr. Mentimeter, Kahoot) za kratek kviz ali anketo.

Predstavitev scenarija iz resničnega življenja

Rozi (65 let)

Rozi je nedavno odkrila novo strast: ustvarjanje razglednic in potovalnih video spominov s pomočjo orodja Canva. Že je ustvarila več voščilnic in čudovitih videoposnetkov o svojih potovanjih v Italijo in na Norveško, v katere je vključila fotografije, animacije, besedilo in glasbo iz Canvine knjižnice. Rozi te stvaritve z veseljem deli na Facebooku, z vnuki prek YouTubea ali celo na svojem ljubiteljskem blogu. A zdaj se ji porajajo vprašanja: »Lahko uporabljam Canvino glasbo? Je to res zakonito? Naložila sem fotografijo z interneta – kaj če je zaščitena z avtorski pravicami? Če naredim napako, me lahko kaznujejo ali blokirajo?« Rozi razume, da internet ponuja veliko ustvarjalne svobode, a tudi ve, da je treba upoštevati pomembna pravila. Želi ustvarjati odgovorno, spoštovati delo drugih avtorjev in zagotoviti, da je vse, kar deli, zakonito in primerno.

Opredelitev težav in rešitev/razprave

Cilj vaje za skupino: opredelitev problemov in rešitev.

Posebnosti problema:	Rešitve:
Rozi želi svoje videoposnetke in razglednice ustvarjalno deliti na spletu (npr. prek Facebooka, YouTubea, bloga), vendar ni prepričana o zakonitosti - ali zakonito uporablja vsebino aplikacije Canva (zlasti glasbo) in fotografije, najdene na spletu. Skrbi jo, da bi kršitev avtorskih pravic lahko imela posledice (na primer denarne kazni ali blokado računa).	Rozi mora vedeti, da ni vsa vsebina na internetu prosto uporabna. Tudi če je slika, glasba ali video prosto dostopen, to ne pomeni, da ga lahko uporabljamo brez dovoljenja. Canva ima svoja licenčna pravila. Ko uporabljamo Canvino vsebino javno, na primer na YouTubeu ali družbenih omrežjih, je pomembno vedeti, ali to dovoljuje licenca, ki jo imamo (brezplačna ali Pro). Obstajajo varni viri za ustvarjanje. Fotografije, glasbo ali videoposnetke je priporočljivo izbirati iz zanesljivih virov, ki ponujajo zakonite licence, kot so Pixabay, Pexels in podobni. Vedno je dobro navesti avtorja ali vir. Tudi če je uporaba dovoljena, je etično in varno, da omenimo, kdo je vsebino ustvaril. Rozi lahko svoje delo označi, na primer z napisom »Ustvarila Rozi«, in se odloči, ali dovoli drugim, da jo uporabljajo.

(10 min) Praktični nasveti po opredelitvi problemov in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ Ne bojte se raziskati zmogljivosti pametnega telefona in aplikacij za urejanje slik.
- ✓ Vedno preizkušajte nova orodja in aplikacije pri svojih osebnih ustvarjanjih.

✗ Čemu se izogniti (Ne):

- ✗ Ne predpostavljajte, da je uporaba vseh spletnih vsebin prosto dostopna za uporabo. Tudi če so slike, glasba ali videoposnetki prosto dostopni na spletu, to še ne pomeni, da jih lahko uporabite brez dovoljenja.
- ✗ Ne pretiravajte z urejanjem fotografij: Filozofija urejanja je poudariti estetiko, »ne popravljati« ali pretirano urejati.
- ✗ Izogibajte se pretirani uporabi filtrov ali nasičenosti, saj lahko zaradi tega fotografije postanejo nenaravne ali umetne.
- ✗ Pri fotografiranju ne zanemarite kompozicije in osvetlitve.

(10 min) Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje

Med refleksijo lahko izobraževalec ponudi različne dejavnosti in vprašanja, ki pomagajo udeležencem utrditi znanje, deliti izkušnje in se zavedati svoje ustvarjalne poti. Tukaj je nekaj predlogov:

1. Vprašanja za refleksijo v skupini ali v parih:

Kaj sem si najbolj zapomnil iz teh učenj? Zakaj? Kaj sem se danes naučil o sebi kot ustvarjalcu? Katero orodje ali pripomoček se je izkazal za najbolj zanimivega ali uporabnega? Kaj mi je bilo najtežje premagati? Kaj sem uspel naučiti? Kako lahko ta znanja uporabim v vsakdanjem življenju, delu ali hobijih?

2. Kreativna naloga za refleksijo:

»Digitalni avtoportret« s tremi elementi. Udeležence prosite, naj izberejo tri elemente (fotografijo, besedo ali barvo), ki jih po tej delavnici predstavljajo kot ustvarjalce. To je lahko slika iz Canve, urejena fotografija ali samo ročno narisani simbol.

3. Kolo za deljenje:

Ustvarite varen prostor, v katerem lahko udeleženci delijo - ne za ocenitev, temveč za poslušanje. Uporabite lahko vprašanje: Če bi morali to izkušnjo opisati z eno besedo ali stavkom, kakšen bi bil?

4. Akcijski načrt (mini zemljevid):

Udeležence povabite, naj odgovorijo na naslednja vprašanja: Kaj sem se naučil? Kaj bom uporabil? Kateri korak bom moj naslednji korak na ustvarjalni poti?

Preberite več o tej temi. Primeri in priporočila:

Canva User Guide

- <https://www.canva.com/learn/how-to-canva-beginners-guide/>

Canva Help

- <https://www.canva.com/help/>

Canva Courses

- <https://www.canva.com/design-school/courses/>

Font Matching Guide

- <https://www.canva.com/learn/the-ultimate-guide-to-font-pairing/>

Examples of colour combinations

- <https://www.canva.com/colors/color-palettes/>

Pametni telefon: Pomočnik v žepu

Raven usposabljanja: NAPREDNA

Cilj: Opremiti udeležence z znanjem in veščinami za varno in učinkovito uporabo različnih aplikacij za pametne telefone ter jim omogočiti boljše upravljanje vsakodnevnih opravil in izkoriščanje digitalnih priložnosti za osebno korist.

Učni rezultati:

- Udeleženci bodo lahko uporabljali različne funkcionalnosti svojih pametnih telefonov za osebne in praktične potrebe.
- Udeleženci bodo znali poiskati, oceniti (koristi in tveganja), prenesti in namestiti ustrezne aplikacije za različne namene (npr. zdravje, delo, zabava, potovanja).
- Udeleženci bodo znali prilagoditi nastavitve pametnega telefona svojim individualnim željam in vsakodnevnim opravilom ter tako izboljšali splošno uporabniško izkušnjo.
- Udeleženci bodo razumeli splošne trende uporabe pametnih naprav in se znali prilagoditi spremembam v napravah, aplikacijah ali programski opremi.

Metode:

- Praktične vaje z uporabo pametnih telefonov, ki so na voljo udeležencem.
- Razprava o uporabi pametnih telefonov: Ali sem storil vse, da bi si zagotovil, da imam v žepu koristno orodje?
- Udeleženci delijo svoje osebne izkušnje, katere aplikacije že uporabljajo in kako jim te pomagajo. Spodbujanje, da odkrijejo vsaj eno novo koristno aplikacijo.
- Prikaz in vaja nastavitvev in zmogljivosti pametnih naprav.

Potrebni pripomočki in gradiva:

- Multimedija z zvočnim sistemom.
- Aplikacija za povezavo zaslona izobraževalca s projektorjem (npr. Vysor).
- Orodja: pametni telefoni ali druge naprave (tablični računalniki) z nameščenimi aplikacijami.
- Dostop do brezžičnega interneta.
- Po potrebi so na voljo gradiva z osnovnimi ukazi in nasveti (v formatu PDF), ki jih pripravi izobraževalec.

Ključni pojmi:

- Mobilni operacijski sistem Android
- Operacijski sistem iOS
- Aplikacija

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

Izobraževalec naj poudari, da ta delavnica ne bo zajemala osnovnih, splošnih nastavitev telefona, temveč se bo osredotočila na uporabo zmogljivosti pametnih telefonov in olajšanje vsakdanjega življenja z uporabo različnih aplikacij.

Med delavnico je močno priporočena živa demonstracija aplikacij na napravi izobraževalca (osebni ali službeni telefon), ki je povezana s projektorjem. Udeleženci naj sledijo na svojih napravah. Pri občutljivih temah, kot so upravljanje financ ali spremljanje zdravja, kjer se uporabljajo osebni občutljivi podatki, naj bo izobraževalec pripravljen prilagoditi vsebino in po potrebi omejiti demonstracije aplikacij. Pri aplikacijah za spremljanje zdravja je pomembno izpostaviti tudi njihove omejitve in pomen strokovnega zdravniškega svetovanja.

Izobraževalec naj upošteva, da bodo udeleženci uporabljali različne naprave, različnih proizvajalcev in operacijskih sistemov. Za uspešno izvedbo praktičnih vaj je priporočljivo udeležence razdeliti v skupine glede na operacijski sistem njihove naprave.

Izobraževalec naj razloži, kako prenesti aplikacije iz varnih spletnih trgovin, kdaj je priporočljivo dovoliti aplikacijam zahtevane pravice in kako odstraniti aplikacije, ki jih ne uporabljamo več. Prav tako naj opozori, da aplikacije zbirajo in shranjujejo podatke, zato morajo udeleženci biti disciplinirani pri vnosu osebnih podatkov.

Na koncu naj izobraževalec spodbudi udeležence k samostojni praksi in iskanju rešitev, ter poudari dolgoročne koristi izboljšanih digitalnih znanj za večjo samozavest pri uporabi tehnologij in reševanju problemov z uporabo z digitalnih naprav.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Uvod	10 min
Tema 1 Aplikacije za upravljanje časa in organizacijo	30 min
Tema 2: Aplikacije za komunikacijo	30 min
Odmor	15 min
Tema 3: Aplikacije za upravljanje dokumentov	30 min
Tema 4: Aplikacije za finančno upravljanje	10 min
Tema 5: Aplikacije za navigacijo in potovanja	30 min
Odmor	15 min
Tema 6: Aplikacije za spremljanje zdravja in dobrega počutja	30 min

Tema 7: Prosti čas. Naročanje blaga prek različnih aplikacij	30 min
Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje	10 min
Skupaj	240 min

Predlagan potek učne ure

(10 min) Uvod. Pametni telefon - več kot le klic

Med uvodom je cilj izobraževalca, da skupaj z udeleženci prepozna vsakodnevne naloge, kjer se uporabljajo pametni telefoni. Izobraževalec lahko delavnico začne z vprašanjem: Kako vam pametni telefon olajša dan? Vodil bo kratko razpravo o področjih, kjer je pametni telefon lahko ali že je uporaben. Če ima izobraževalec doma ali v službi starejšo različico telefona, jo lahko prinese na delavnico kot vizualno predstavitev razvoja telefonov skozi čas.

Področja, na katerih se lahko pametni telefon uporablja danes:

- Upravljanje časa in organizacija: Opomniki, koledar, sezname opravil.
- Iskanje informacij: Hitro iskanje odgovorov na spletu.
- Komunikacija in sporazumevanje: Različni načini za povezovanje z bližnjimi.
- Navigacija: Iskanje poti in načrtovanje poti.
- Finančno upravljanje: Bančne transakcije, spremljanje stroškov.
- Spremljanje zdravja in dobrega počutja: Beleženje telesne aktivnosti, opomniki za zdravila.
- Zabava in prosti čas: Glasba, filmi, knjige, igre.
- Fotografija in video: Zajem pomembnih trenutkov.

Po splošnem uvodu izobraževalec udeležencem predstavi in povabi k preizkusu spodaj predlaganih aplikacij ter pokaže, kako jih uporabljati v praksi. V nadaljevanju so aplikacije razvrščene po funkcijah. Izobraževalec lahko sledi predlaganemu vrstnemu redu ali izbira kategorije oziroma aplikacije glede na želje udeležencev.

(30 min) Tema 1 Aplikacije za upravljanje časa in organizacijo

Pred predstavitvijo aplikacij izobraževalec skuša vzpodbuditi udeležence z vprašanji: Kako pogosto pozabite sestanke, jemati pravočasno zdravila, rojstne dneve ali druge pomembne dogodke? Imate kje zapisane pomembne datume svojega življenja? Z razpravo o teh vprašanjih naj izobraževalec pride do zaključka, da je pametna naprava v vseh omenjenih situacijah velika pomoč.

Izobraževalec na kratko predstavi izbrane koledarje in upravljalce opravil:

- Koledarji, ki so vgrajeni v pametne telefone. Pokažite, kako načrtovati sestanke, dogodke in nastaviti opomnike.
- Upravljalci opravil (npr. **Google Tasks**, **Microsoft To Do**). Izobraževalec pokaže, kako načrtovati dnevne in dolgoročne naloge, jih prioritarno urediti in označiti kot opravljene.

Po kratki predstavitvi izobraževalec udeležence povabi, naj v praksi ustvarijo več opravil, nastavljajo roke in opomnike. Udeleženci razpravljajo, kako bi jim opomniki v koledarju lahko olajšali življenje. Vsak praktično ustvari opomnike za prihodnje dogodke na svojem telefonu.

Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Jernej (72 let)

72-letni Jernej je po poškodbi noge dobil predpisan rehabilitacijski program. V sklopu terapije prejema različne oblike rehabilitacije, kot so masaže, ogrevalne vaje, telesne vaje ipd. Te terapije potekajo ob različnih urah, na različnih krajih in dnevih. Jernej ima težave z pomnjenjem vseh terminov.

(30 min) Tema 2 Aplikacije za komunikacijo

- Izobraževalec začne temo z vprašanji in kratko razpravo: Kako ostajate v stiku s svojimi bližnjimi, prijatelji? Po pogovoru izobraževalec izbere in demonstrira naslednje razpoložljive aplikacije za komunikacijo:
- aplikacije za sporočanje (npr. **Messenger, WhatsApp, Signal, Telegram**). Danes večina ljudi, tudi starejših, zna opraviti klic, vključno z video klicem, poslati besedilno ali zvočno sporočilo. Vendar lahko izobraževalec razširi temo in razloži še druge funkcionalnosti komunikacijskih aplikacij, na primer: deljenje datotek, lokacije, igranje iger ali celo ustvarjanje skupinskega pogovora.

Po predstavitvi različnih funkcij izbranih aplikacij izobraževalec povabi udeležence, da preberejo scenarij in predlagajo možno rešitev težave. Udeleženci lahko v praksi nastavijo lokacijo in jo s pomočjo pametnega telefona delijo z drugimi.

Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Majda (68 let) in Andrej (70 let)

Majda in Andrej sta se dogovorila, da se kot običajno srečata pri glavnem vodnjaku v parku za jutranji sprehod. Majda je prispela nekoliko prej in se odločila raziskati novo pot, ki jo je opazila. Zdaj je nekoliko zmedena in ne ve več točno, kako priti nazaj do vodnjaka. Medtem je Andrej že pri vodnjaku in se sprašuje, kje je Majda in kako naj se srečata.

(30 min) Tema 3 Aplikacije za upravljanje dokumentov

Izobraževalec lahko začne to temo z vprašanjem, ali je kdo iz skupine že kdaj poskusil skenirati dokumente s svojim pametnim telefonom. Na voljo so aplikacije za skeniranje in deljenje dokumentov, kot so:

- **CamScanner, Adobe Scan, Microsoft Lens, Photoscan by Google Photo.** Izobraževalec lahko izbere eno aplikacijo za predstavitev in razlago delovanja aplikacije: od prenosa do skeniranja in izmenjave dokumenta ali fotografije.

Po predstavitvi ene ali več izbranih aplikacij izobraževalec udeležencem predstavi izziv in jih povabi, da sami praktično poskusijo skenirati, shraniti in deliti dokument.

Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Marija (76 let)

Marija se pripravlja na odhod v zdravilišče. Ve, da bo morda potrebovala kopije dokumentov (napotnica zdravnika, seznam zdravil), vendar nima fotokopirnega stroja in s seboj noče nositi kupa papirjev, ki bi se lahko pomešali ali izgubili.

(10 min) Tema 4 Finančno upravljanje

Ta tema se lahko dotakne občutljivih osebnih podatkov. Pomembno je razmisliti o načinih predstavitve teme.

Izobraževalec lahko to temo začne z novimi vprašanji: Kateri so razlogi, zaradi katerih ljudje morda oklevajo pri uporabi virtualne denarnice ali plačevanju po telefonu? V skupini se lahko razpravlja o več razlogih:

- Zaradi kibernetских groženj je treba poskrbeti za varnost denarja in osebnih finančnih podatkov. Obstaja strah pred goljufijami, uhajanjem podatkov ali nepooblaščenim dostopom do bančnih računov.
- Vsi uporabniki nimajo popolnega zaupanja v tehnologijo in mobilne aplikacije, zlasti ko gre za občutljive finančne zadeve.
- Nekaterim ljudem je uporaba mobilnih finančnih aplikacij lahko težavna, zlasti starejšim. Morda jim bolj ustreza uporaba tradicionalnih bančnih metod.
- Skrbi jih, katere informacije aplikacije zbirajo in kako jih uporabljajo. Pojavljajo se strahovi glede sledenja osebnim finančnim podatkom in njihove možne uporabe za trženje ali druge namene brez privolitve.
- Nekateri želijo imeti neposreden nadzor nad svojim denarjem in se počutijo varneje z gotovino ali pri uporabi klasičnih bančnih poslovalnic.

Izobraževalec se lahko odloči za prikaz naslednjih razpoložljivih aplikacij:

- **Bančne aplikacije:** Preverjanje stanja na računu, prenosi, plačila storitev. Praktični del: (demo): Prikaz osnovnih funkcij (zaradi varnosti zgolj demonstracija).
- **Google denarnica:** Dodajanje in aktiviranje kartic; plačila.

(30 min) Tema 5 Aplikacije za navigacijo in potovanja

Izobraževalec lahko zastavi vprašanje, ali je kdo v svojem življenju uporabljal papirnate zemljevide in kako danes potujejo. Kot rezultat razprave lahko na kratko razloži, kako lahko aplikacije na pametnem telefonu služijo kot digitalni zemljevidi in hkrati kot GPS navigacija. Prav tako lahko predstavi aplikacije za potovanja, s katerimi lahko v večjih mestih naročimo taksi ali celo souporablamo avtomobile. Izobraževalec se lahko odloči za predstavitev naslednjih navigacijskih aplikacij:

- **Waze.** Načrtovanje poti, prometna poročila, radarji za merjenje hitrosti. Nastavitve. Opozorila glede uporabe v različnih državah.
- **Promet.** Pregled poti, načrtovanje potovanja.
- **Google zemljevidi.** Ustvarjanje poti, določanje trenutne lokacije, iskanje naslovov.

Izobraževalec lahko predstavi tudi naslednje aplikacije za potovanja:

- **Uber in Bolt.** Delujejo po načelih za prevoz: Rezervacije, cene, sledenje stanju. Načini plačila in varnostni ukrepi.
- **Bolt Drive.** Storitve souporabe avtomobila je varna in priročna, ki omogoča dostop do vseh ugodnosti lastnega avtomobila brez stroškov in težav z vzdrževanjem lastnega avtomobila. Avtomobil lahko najamete za uro, dan ali cel teden.
- **Električni skuterji in kolesa Bolt** so bolj trajnostna alternativa lastnemu avtomobilu. Vožnja z njimi je varna, priročna in ne onesnažuje okolja.

Izobraževalec nato povabi udeležence, da s pomočjo pametnega telefona in predstavljenih navigacijskih aplikacij rešijo izziv. Lahko demonstrira osnovne funkcije navigacije v aplikaciji Google Maps: pregled poti, glasovno usmerjanje, izračun predvidenega časa prihoda, možnost izbire drugih poti.

Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Vinko (68 let) in Helena (62 let)

Vinko in Helena sta poročena in se zelo veselita ogleda podeželske hiše, ki jo prodajajo njuni prijatelji. Hiša se nahaja zunaj mesta. Imata naslov in nekaj navodil, ki so jima jih dali prijatelji. Polna navdušenja se odpravita na pot, vendar se na sredi poti izgubita. Prijatelji se ne oglašajo na telefon, v bližini pa tudi ni ljudi, ki bi ju lahko usmerili.

(30 min) Tema 6 Spremljanje zdravja in dobrega počutja

Izobraževalec začne razpravo o pomenu zdravja, tako duševnega kot telesnega. S pomočjo pametnih telefonov lahko ljudje spremljajo svojo telesno aktivnost ter določene parametre, kot so srčni utrip, število korakov ipd. V nekaterih državah so mobilne aplikacije že priznane kot sredstva medicinske pomoči. Izobraževalec poudari, da je na voljo na tisoče zdravstvenih aplikacij, a je vedno zelo pomembno izbrati zanesljivo in preverjeno.

Izobraževalec lahko demonstrira naslednje aplikacije, razdeljene po kategorijah:

- Aplikacije za telesno vadbo (joga, hoja, tek, kolesarjenje): **Walk15, Strava**. Izobraževalec vpraša udeležence, koliko korakov običajno prehodijo na dan. Udeleženci lahko preverijo, če imajo na telefonih že nameščene aplikacije za štetje korakov. Tisti, ki jih imajo, lahko pogledajo, koliko korakov so naredili v zadnji uri, včeraj ali kdaj so jih največ. Tisti, ki takšne aplikacije še nimajo, si jo lahko med delavnico namestijo in začnejo uporabljati.
- Aplikacije za spremljanje prehrane in diete: **Lifsum: UI števec kalorij z umetno inteligenco, Fitia: števec kalorij, načrtovanje hrane in recepti**. Aplikacije ponujajo osebne prehranske načrte, spremljajo kalorično vrednost in hranilno vrednost živil ter spodbujajo zdrave prehranjevalne navade. Lahko ponujajo tudi opomnike za redno pitje vode ali prehranjevanje.

(30 min) Tema 7 Zabava. Naročanje blaga in storitev

Izobraževalec začne razpravo: Kako pogosto uporabljate telefon za prosti čas in nakupovanje? Ste vedeli, koliko možnosti ponuja? Kako lahko pametni telefon obogati vaš prosti čas in olajša naročanje blaga, ne da bi zapustili dom. Aplikacije za zabavo:

- Glasba in podcasti. Na voljo so naslednje aplikacije: **Spotify, YouTube Music, SoundCloud, Podcast Addict**.
- Knjige v telefonu. Branje morda ni najbolj udobno, a možnost je na voljo. Uporabite lahko aplikacije: **Kindle, ReadEra**.
- Igre: za urjenje uma, aktiviranje pozornosti itd. Razpoložljive aplikacije: V trgovini **App Store ali Google Play** so na voljo različne izobraževalne igre.
- Vremenska napoved: **9Weather, Accuweather**
- Novice: **Delfi**

Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Cilj tega scenarija je aktivirati udeležence, da znajo poiskati pravo aplikacijo glede na potrebo, znajo aplikacijo namestiti, opraviti potrebne nastavitve ter znajo preko mobilnih aplikacij deliti ustrezne vsebine z drugimi. Aktivnost vključuje tako načine za preživljanje prostega časa kot tudi naročanje blaga in storitev preko pametnega telefona, združuje teorijo z vajami in razpravami.

Starejši - obiskovalci knjižnice

Deset aktivnih in radovednih starejših se je zbralo na delavnici v knjižnici. Izobraževalec jim je dal nalogo: načrtovati svoj idealen vikend s pomočjo aplikacij na pametnem telefonu. V načrt je bilo potrebno vključiti vsaj nekaj dejavnosti za prosti čas (poslušanje glasbe, ogled filma, branje knjige, sprehajalna pot), ter vsaj eno naročilo blaga ali storitve (npr. naročilo hrane na dom, vstopnice za dogodek). Načrt so udeleženci delili med seboj preko svojih telefonov. Vsak je predstavil svoj akcijski načrt, izvedene korake in rezultate.

Opredelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev problemov in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Jezikovna ovira. Težko je najti pravo aplikacijo. Neznanje uporabe in izbire nastavitev.</p>	<p>Pojasnite pomen uporabe pravih ključnih besed in izrazov pri iskanju. Podajte primere specifičnih iskalnih poizvedb in razložite, zakaj so učinkovite. Poudarite uporabo filtrov. Trgovine z aplikacijami (App Store, Google Play) in iskalniki imajo filtre, ki pomagajo zožiti iskanje glede na kategorijo, uvrstitev, ceno in druge kriterije.</p>

Praktični nasveti po opredelitvi problemov in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ Uradne trgovine z aplikacijami: Prenesite aplikacije samo iz uradnih trgovin - Google Play (Android) ali App Store (iOS). Ti platformi imata določene postopke varnostnega preverjanja.
- ✓ Zaupanje v razvijalca: Preverite razvijalca aplikacije. Ali gre za dobro znano in zanesljivo podjetje ali organizacijo? Preverite si druge aplikacije tega razvijalca.
- ✓ Ocene in mnenja uporabnikov: Preberite ocene in mnenja drugih uporabnikov. Bodite pozorni na najpogostejše komentarje glede funkcionalnosti, stabilnosti in morebitnih težavah z varnostjo ali zasebnostjo. Visoka ocena in veliko pozitivnih mnenj kažeta na večjo verodostojnost.
- ✓ Dovoljenja aplikacije: Bodite kritični do dovoljenj, ki jih zahteva aplikacija. Ali igra res potrebuje dostop do vaših stikov ali SMS sporočil? Odobrite le potrebna dovoljenja.
- ✓ Posodobitve: Redno posodablajte aplikacije. Posodobitve pogosto vključujejo ne le nove funkcije, temveč tudi varnostne popravke.

✗ Čemu se izogniti (Ne):

- ✗ Ne dajajte dovoljenj za vse, kar zahteva aplikacija. Na primer, aplikacija za skeniranje ali urejanje fotografij potrebuje dostop do kamere, ne pa tudi do lokacije.
- ✗ Ne nalagajte aplikacij iz neznanih virov.
- ✗ Ne ignorirajte dejstva, da aplikacije zbirajo podatke.

(10 min) Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje

Med refleksijo lahko izobraževalec ponudi različne aktivnosti in vprašanja, ki udeležencem pomagajo utrditi znanje, deliti izkušnje in postati bolj ozaveščeni o svoji ustvarjalni poti. Tukaj je nekaj predlogov:

Vprašanja za razmislek v skupini ali v parih:

- Kaj mi je ostalo najbolj v spominu iz teh učnih vsebin? Zakaj? Kaj sem danes izvedel/a o sebi? Katera aplikacija se je izkazala za najbolj zanimivo ali koristno? Kaj mi je bilo najtežje premagati? Kako lahko te veščine uporabim v vsakdanjem življenju, delu ali hobijih?

Kreativna naloga za refleksijo:

- »Digitalni avtoportret« s tremi liki. Udeležence prosite, naj izberejo tri elemente (fotografijo, besedo ali barvo), ki jih po tej delavnici predstavljajo kot ustvarjalce. To je lahko slika z interneta, fotografija ali samo ročno narisani simbol.

Kolo za deljenje:

- Ustvarite varen prostor, v katerem lahko udeleženci delijo svoje vtise - ne z ocenjevanjem, temveč s poslušanjem. Uporabite lahko vprašanje: Če bi morali to izkušnjo opisati z eno besedo ali stavkom, kakšen bi bil?

Preberite več o tej temi. Primeri in priporočila. Različne aplikacije in storitve se nenehno spreminjajo in dopolnjujejo. Zato je pomembno, da samostojno redno sledimo novostim in posodabljammo tako novice kot tudi aplikacije na telefonih.. Primeri in priporočila:

- Osnovni vir: Iskanje v Googlu.
- Videoposnetki kanala YouTube.
- Trgovine za mobilne aplikacije, knjige, igre, glasbo itd.

Komunicirajte in sodelujte s sorodniki, prijatelji ali znanci - tudi oni so odlični viri informacij, predvsem pa osebnih izkušenj!

Spletno nakupovanje

Raven znanja: NAPREDNA

Cilj: Udeleženci razumejo, kako kritično pristopiti k spletnemu nakupovanju ter prepoznati in analizirati varnostne in etične dileme. Sposobni so razviti kritično razmišljanje in spretnosti odločanja v zvezi s spletnim nakupovanjem ter se naučijo prepoznati in izpodbijati morebitne nepoštenne prakse v spletnih trgovinah (npr. lažne spletne trgovine / lažni oglasi / prevare).

Učni rezultati:

Udeleženci so sposobni:

- Varno nakupovati na spletu, primerjati različne spletne trgovine in prepoznati sumljive aktivnosti in transakcije.
- Kritično ocenjevati varnostne, etične in družbene vidike spletnega nakupovanja ter prepoznati morebitne prevare, dezinformacije ali nepoštenne prakse.
- Sprejemati informirane odločitve pri spletnem nakupovanju in prepoznati lastno odgovornost pri izbiri spletnih trgovin.

Metode:

- Simulacija spletnega nakupovanja: Primerjava različnih spletnih trgovin (zakonite/nezakonite), uporaba promocijskih kod itd.
- Pristop k reševanju problemov: Udeleženci obravnavajo specifična vprašanja, ki se jim zdijo pomembna v njihovem vsakdanjem življenju. Aktivno sodelujejo pri iskanju in izvajanju rešitev v skupinah.
- Nadgradnja obstoječega znanja in izmenjava izkušenj: Udeleženci so vabljeni, da delijo svoje izkušnje in znanje, kar omogoča vzajemno učenje in gradnjo skupnosti.

Potrebni pripomočki in gradiva:

Oprema:

Projektor in platno, stabilna internetna povezava, prenosniki / tablice / pametni telefoni (lastni udeležencev + nekaj rezervnih), po potrebi zvočniki.

Gradiva:

Predstavitvene prosojnice, natisnjeni / digitalni kontrolni sezname, posnetki zaslona pravih in lažnih spletnih mest, opisi scenarijev, povzetki, listi za zapisovanje ali tabla.

Orodja:

ScamAdviser, Whois Lookup, spletna mesta za primerjavo cen, preverjanje mnenj.

Ljudje:

Izobraževalec z izkušnjami na področju digitalne pismenosti in poučevanja, asistent / prostovoljec za tehnično podporo.

Znanje:

Osnovni koncepti spletne varnosti (HTTPS, politike vračil, varna plačila), prepoznavanje prevar, vodenje razprav, razumevanje etike spletnega nakupovanja.

Ključni pojmi:

- HTTPS
- Domena
- Politika vračil
- Prevara
- Phishing (spletno ribarjenje)
- Varne plačilne metode
- Lažna mnenja
- Dropshipping
- Hitra moda
- Pravice potrošnikov
- GDPR

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

Bodite pozorni na raven digitalnih spretnosti vsakega udeleženca in zagotovite, da vsi lahko sledijo enakim korakom na svojih napravah. Nudite jasna, postopna navodila in spodbujajte vprašanja v vseh fazah.

Preverite, če so udeleženci prinesli lastne naprave. Če niso, jim ponudite nadomestne in preverite, če se lahko povežejo z internetom. Poskrbite, da bodo vse naprave lahko dostopale do spletnih strani, uporabljenih med delavnico.

Spodbujajte udeležence, da odprejo enake spletne trgovine, ki jih prikazujete, in v živo sledijo vašim korakom. Po potrebi ponavljajte korake in preverite, ali so vsi na isti točki, preden nadaljujete.

Jasno razložite, kako prepoznati prave in lažne spletne trgovine z uporabo vizualnih primerov in kontrolnih seznamov. Poudarite pomen kritičnega razmišljanja in spodbudite udeležence, da med skupinskimi razpravami izrazijo svoje razloge.

Pri skupinskem delu vnaprej pripravite natisnjene ali digitalne kontrolne sezname. Poskrbite, da vsi člani skupin razumejo, kako uporabljati kontrolni seznam in primerjati spletne trgovine.

Zavedajte se, da se nekateri udeleženci morda neradi pogovarjajo o preteklih negativnih izkušnjah s prevarami. Ustvarite varno in neobsojajoče okolje za deljenje izkušenj.

Vključujte primere, ki so povezani z lokalnim kontekstom (npr. priljubljene domače spletne trgovine, lokalne prevare), da povečate relevantnost.

Vsak del zaključite s kratkim povzetkom ali refleksijo in spodbudite udeležence, da delijo, kaj jih je presenetilo ali kaj bodo uporabili v vsakdanjem življenju.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Kratek uvod	15 min
Prepoznavanje zaupanja vrednih spletnih trgovin in opozorilnih znakov	30 min
Odmor	15 min
Skupinsko delo – primerjava pravih in lažnih spletnih trgovin s pomočjo kontrolnih seznamov	30 min
Skupinske predstavitve in povzetek razprave	15 min
Odmor	15 min
Kratka predstavitev: etika, varnost podatkov, odgovornost potrošnikov	30 min
Skupinska refleksija o etičnih in varnih nakupovalnih navadah	15 min
Odmor	15 min
Scenariji iz resničnega življenja: prepoznavanje težav in rešitev	30 min
Skupinska razprava in razmislek na podlagi resničnih zgodb	15 min
Praktični nasveti po opredelitvi problemov in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljene gradiva	10 min
Razmislek in uporaba - za razmislek ali/in vadba doma	5 min
Skupaj	240 min

Predlagan potek učne ure

(15 min) Kratek uvod v lekcijo z izmenjavo izkušenj in pojasnilom glavnih pojmov in izrazov, povezanih s temo:

- Pojasnitev ključnih izrazov (npr. prevara, HTTPS, politika vračil).
- Deljenje osebnih izkušenj s spletnim nakupovanjem.
- Razprava o elementih zaupanja vrednih in sumljivih spletnih strani.

Izobraževalec v uvodu:

Razloži temo in potek delavnice – časovni okvir, sklopi, gradiva, metode.

Razloži način predstavitve vsebine (delo na spletu z orodji).

Izobraževalec vedno pokaže stran in elemente, ki jih raziskujemo, udeleženci pa istočasno sledijo z lastnimi napravami. Izobraževalec skrbi, da so vsi na isti točki in da nihče nima težav. Če se težave pojavijo, pomagajo prisotni prostovoljci.

Pri prvi predstavitvi sklopa delavnic lahko izobraževalec pojasni tudi glavni, skupni cilj učnega procesa, da udeležence navdihne in spodbudi k samostojni vadbi, raziskovanju in iskanju rešitev. Razloži lahko, kako pomembno je razvijati svoje spretnosti, da bodo znali v prihodnosti bolj samozavestno uporabljati naprave in orodja ter samostojno reševati težave.

To je povezano tudi z ozaveščanjem udeležencev, da so sami odgovorni za svoj učni proces in imajo v njem aktivno ter pomembno vlogo

Izobraževalec lahko pojasni tudi svojo vlogo in odgovornost kot vodiča in upravljavca procesa ter zakaj je pomembno sodelovati s skupino, biti prilagodljiv in pozoren.

Čas za ta »uvod« se lahko prilagodi potrebam skupine in občutku izvajalca. Izobraževalec lahko razloži in opiše tudi svojo vlogo in odgovornosti kot vodnik in vodja procesa ter zakaj je pomembno, da sodeluje s skupino, da je prilagodljiv, pozoren in previden.

(30 min) Prepoznavanje zaupanja vrednih spletnih trgovin in opozorilnih znakov (predstavitvev in razprava)

Priporočamo, da udeležencem prikažete dve ali tri vrste spletnih trgovin:

- Eno dobro znano in profesionalno (npr. Amazon.com, mimovrste.com).
- En primer lažne ali slabo zasnovane trgovine (npr. s slabim dizajnom, nejasnimi kontakti, lažnimi ocenami).

Izobraževalec demonstrira:

- Kako prepoznati HTTPS in prebrati spletni naslov?
- Kje iskati podatke o podjetju in kontakte?
- Kako politika vračil in splošni pogoji nakazujejo verodostojnost?
- Kajlahko pomenijo sumljive možnosti plačila?
- Kako izgledajo lažne ali manipulirane ocene?

Vprašanja za udeležence:

- Kaj bi vas prepričalo, da zaupate tej trgovini?
- Kaj vam je sumljivo?
- Ste že videli podobna spletna mesta?

Ta razprava služi kot uvod v naslednjo aktivnost, kjer bodo udeleženci v skupinah primerjali resnične in lažne spletne trgovine s pomočjo kontrolnega seznama.

Povzetek ključnih točk za izobraževalca:

- Vsak ima že izkušnje s spletnim nakupovanjem — dobre ali slabe.
- Ne zaupajmo vsaki spletni trgovini; pomembno je znati prepoznati opozorilne znake.
- Vedno ostanimo radovedni, sprašujemo in se učimo drug od drugega.
- Cilj današnje delavnice je razumeti, kako prepoznati varne in sumljive spletne trgovine.

Orodja: Dostop do spletnega brskalnika, primeri resničnih/lažnih trgovin, strani za preverjanje prevar (npr. ScamAdviser).

(15 min) Odmor**(30 min) Skupinsko delo – primerjava pravih in lažnih spletnih trgovin s pomočjo kontrolnih seznamov**

Udeleženci delajo v manjših skupinah s tiskanimi ali digitalnimi kontrolnimi seznamami in ocenjujejo vzorčne spletne trgovine. Skupine prepoznava opozorilne znake in ocenjujejo stopnjo tveganja. Vsaka skupina prejme dva primera spletnih trgovin:

- Eno legitimno in dobro poznano (npr. Amazon.com, Mimovrste.si – po možnosti vključite lokalno ali udeležencem znano trgovino).
- Eno lažno ali sumljivo (ustvarjeno ali izbrano s strani izvajalca – vključuje tipične znake prevare, kot so lažne ocene, nejasne politike vračil, nerealne cene, nenavadne možnosti plačila).

Izobraževalec naj vključi vsaj en **lokalni ali regionalno relevanten primer** spletne trgovine, da udeleženci lažje povežejo vajo z vsakdanjimi izkušnjami.

(Primeri so prikazani s projektorjem, natisnjenimi posnetki zaslona ali tablicami – tako da so vidni vsem udeležencem; če je mogoče, vključite vizualne primerjave (npr. posnetki zaslona resničnih in lažnih spletnih mest), ki podpirajo razpravo in izboljšajo prepoznavanje vizualnih znakov.)

Vsaka skupina primerja oba primera s pomočjo pripravljenega kontrolnega seznama. Cilj je prepoznati ključne lastnosti, ki gradijo zaupanje, in opozorilne znake, ki kažejo na tveganje ali morebitno prevaro.

Udeleženci naj preverijo:

- Spletni naslov in šifriranje HTTPS (ključavnica in pravopis domene).
- Prisotnost in jasnost podatkov o podjetju in kontaktov.
- Politiko vračil (ali je dostopna in razumljiva?).
- Možnosti plačila (ali vključujejo varne načine ali zgolj tvegane kot so bančna nakazila?).
- Kakovost in verodostojnost ocen uporabnikov ter splošni videz spletne strani (Izobraževalec naj opozori, da niso vse dobre ocene nujno pristne. Lastniki trgovin lahko izbrišejo negativne ocene ali napišejo pozitivni sami).

Izobraževalec razdeli kontrolni seznam vsaki skupini – seznam vsebuje ključne kazalnike za varne in sumljive spletne trgovine (npr. HTTPS, jasna politika vračil, varne možnosti plačila, verodostojne ocene). Udeleženci lahko uporabijo tudi spletna mesta za primerjavo cen (npr. <https://prices.com> ali nacionalni ekvivalent), da ocenijo, ali je cena realna.

Vsaka skupina izpolni kontrolni seznam s svojimi opažanji. Napotki:

- Identificirajte tri stvari, ki vzbujajo zaupanje.
- Identificirajte tri opozorilne znake.

Gradiva: pripravljene kontrolni sezname, dostop do izbranih spletnih mest (resničnih in lažnih), papir/pisala ali tablice.

(15 min) Skupinske predstavitve in povzetek razprave

Vsaka skupina predstavi ključna opažanja. Izobraževalec primerja rezultate s pričakovanimi opozorilnimi znaki in preveri razumevanje. Spodbuja razmislek o tem, kako lahko kontrolni seznam uporabljajo v vsakdanjem življenju.

Skupine na kratko delijo svoja opažanja:

- Kateri spletni strani so bolj zaupali – in zakaj?
- Katere opozorilne znake so opazili?
- Bi tam občutili varnost pri nakupu?

Po želji lahko izobraževalec dopolni razpravo s spletnim orodjem za preverjanje zaupanja v spletno stran (npr. <https://www.scamadviser.com>), s katerim preverijo in ovrednotijo domneve udeležencev.

Izobraževalec povzame ključne ugotovitve in poudari glavne zaključke:

- Kateri opozorilni znaki so se najpogosteje pojavljali?
- Kaj je udeležence najbolj presenetilo?
- Kaj bi naslednjič naredili drugače?

Ta vaja vzpostavi praktično osnovo in vodi v kritičen razmislek o etičnih vprašanjih, varstvu podatkov in odgovornosti potrošnikov pri spletnem nakupovanju.

Ključna sporočila za izvajalca:

- Zaupanja vredna spletna stran običajno uporablja HTTPS, ima jasne kontaktne podatke in pregledno politiko vračil.
- Opozorilni znaki vključujejo nerealno nizke cene, nejasne politike in možnosti plačila zgolj z bančnim nakazilom.
- Lažne ocene in dovršena oblika spletne strani še ne pomenijo, da je trgovina varna.
- Orodja, kot so kontrolni sezname in strani za primerjavo cen, pomagajo pri varnejšem odločanju.

(15 min) Odmor

(30 min) Kratke predstavitve: etika, varnost podatkov, odgovornost potrošnikov

Izobraževalec vodi kratke predstavitve in povabi udeležence k deljenju svojih prispevkov na naslednje teme:

Etična vprašanja

Predstavimo in razpravljamo o:

- Dropshippingu (nejasen izvor izdelkov, dolgi časi dostave, brez odgovornosti prodajalca),.
- Hitri modi (cene izdelkov, pogosto slabe delovne razmere).
- Okoljskem vplivu vračanja izdelkov po svetu.

Primer: Zelo poceni plašč, kupljen prek spleta, prihaja od tretjega prodajalca na tržnici, brez jasne politike vračil ali podatkov o blagovni znamki.

Varnost osebnih podatkov

Pokažemo primere:

- Trgovin, ki zahtevajo nepotrebne osebne podatke (npr. datum rojstva za enostavno naročilo).
- Spletnih strani brez vidne politike zasebnosti ali z nejasnimi pogoji.
- Resničnih primerov kraje podatkov zaradi nevarnih obrazcev za plačilo.

Razpravljamo:

- Katere podatke je smiselno posredovati?
- Katere pravice ima potrošnik po GDPR?

Odgovornost potrošnika

Spodbujamo udeležence k razmisleku:

- Kaj lahko sami storijo za lastno zaščito in zaščito drugih?
- Ali s svojim načinom nakupovanja podpirajo poštene poslovne prakse?
- Ali preverijo prodajalce, preden komu priporočijo trgovino?

(15 min) Skupinski razmislek o etičnih in varnih nakupovalnih navadah

Udeleženci razmišljajo o svojih navadah in vedenju ter o tem, kako lahko uveljavijo bolj odgovorne nakupovalne prakse. Sledi kratka skupinska izmenjava mnenj.

Ta aktivnost poglobi kritično zavedanje in pripravi teren za zadnjo nalogo, pri kateri bodo udeleženci uporabili svoje znanje na praktičnih primerih in oblikovali osebne smernice.

Ključne ugotovitve za izvajalca:

- Dropshipping lahko prikrije pravi izvor izdelkov ter vpliva na čas dostave in kakovost.
- Hitra moda pogosto vključuje etične in okoljske stroške.
- Odgovorno nakupovanje vključuje preverjanje politike vračil, realističnih cen in izvora izdelkov.
- Posredujemo le osebne podatke, ki so nujno potrebni za nakup.
- GDPR potrošniku daje določene pravice – pomembno je vedeti, kje in kako prijaviti zlorabe podatkov.
- Biti odgovoren potrošnik pomeni razmišljati širše kot le o ceni in udobju.

Če je mogoče, naj izobraževalec povzetek teh točk razdeli ali vizualno prikaže udeležencem kot gradivo za domov.

(15 min) Odmor

(30 min) Scenariji iz resničnega življenja: prepoznavanje težav in rešitev

Izobraževalec predstavi 2 zgodbi (npr. Milena in Robert). Skupine prepoznajo težave in iščejo rešitve na podlagi predhodnega znanja in gradiv. Vsak udeleženec je povabljen, da razmisli o enem vprašanju, s katerim se osebno poistoveti.

Predstavitve izbrane zgodbe – scenarij 1

Milena (72 let)

Zgodba: Milena, upokojena knjižničarka, rada pleče in vedno išče nove preje. Odkrije lepo oblikovano spletno stran, ki ponuja luksuzno volno s 70-odstotnim popustom. Spletna stran deluje zaupanja vredno, vendar sprejema le bančna nakazila. Po naročilu v vrednosti 85 € ne prejme nobene potrditve, paket nikoli ne prispe, spletna stran pa izgine.

Ključ: Milena se mora naučiti prepoznati opozorilne znake, kot so manjkajoče varne možnosti plačila, lažna mnenja in nenavadno veliki popusti. Prav tako mora razumeti, kako preveriti verodostojnost spletne strani pred nakupom in katere ukrepe sprejeti, če posumi na prevaro.

Opredelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težave in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Pomanjkanje izkušenj s prepoznavanjem varnih spletnih trgovin.</p> <p>Težave pri prepoznavanju opozorilnih znakov, kot so nerealni popusti ali manjkajoči kontaktni podatki.</p>	<p>Naučiti se preveriti opozorilne znake pred spletnim nakupom (npr. preveriti HTTPS, poiskati podatke o podjetju in politiko vračil).</p> <p>Uporabiti kontrolni seznam za oceno spletne strani pred izvedbo plačila.</p>

<p>Zaupanje v spletno stran zgolj na podlagi profesionalne zasnove in pozitivnih mnenj.</p> <p>Uporaba nevarnih načinov plačila (npr. bančno nakazilo) brez zaščite kupca.</p> <p>Nevednost, kako ali kam prijaviti prevarantske spletne strani.</p>	<p>Vedno izbrati varne načine plačila, kot sta PayPal ali kreditne kartice z zaščito kupca.</p> <p>Poiskati zunanja mnenja s pomočjo iskalnikov ali platform za ocenjevanje, da potrdimo ugled trgovine.</p> <p>Če pride do prevare, primer prijaviti banki in lokalnim potrošniškim organizacijam. (Izobraževalec naj preveri, kam v svoji državi prijaviti takšne incidente – npr. nacionalni center za zaščito potrošnikov, informacijski pooblaščenec ali kibernetična varnostna ekipa).</p>
--	--

Predstavitev izbrane zgodbe - scenarij 2

Robert (67 let)

Zgodba: Robert, upokojeni ravnatelj osnovne šole, rad nakupuje po spletu in vedno išče ugodne ponudbe za oblačila in izdelke za dom. Pred kratkim je začel naročati s priljubljene spletne tržnice, ki ponuja izjemno poceni oblačila. Cene so neprimerljive, dostava pa je običajno brezplačna, čeprav traja 3–4 tedne. Opazi, da imajo oblačila pogosto vonj po kemikalijah in so slabo zašita, vendar še naprej kupuje, ker mu je tako udobno. Nikoli se ni zares vprašal, od kod ti izdelki prihajajo ali kako so bili narejeni.

Ključ: Robert mora razumeti etične posledice podpore spletnim prodajalcem, ki ponujajo izjemno poceni izdelke brez preglednosti. Razmisliti mora, kje so bili ti izdelki proizvedeni, kako so obravnavani delavci in kakšen okoljski vpliv imajo takšni nakupi. Prav tako mora razmisliti o svoji vlogi kot odgovoren potrošnik.

Opredelitev težave in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev problemov in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
Pomanjkanje zavedanja o izvoru in pogojih proizvodnje izdelkov.	Robert lahko preveri ozadje prodajalcev in se izogne tistim brez transparentnosti.
Osredotočenost zgolj na ceno in udobje, brez upoštevanja kakovosti, varnosti in etike.	Lahko daje prednost kakovosti pred količino in izbira etične ali lokalne alternative.
Podpiranje potencialno izkoriščevalskih ali okolju škodljivih poslovnih modelov.	Nauči se prepoznavati opozorilne znake (npr. brez informacij o znamki, brez politike vračil, nejasni podatki o dostavi).

Nepoznavanje ali ignoriranje informacij o prodajalcu ali trajnosti izdelkov.

Začne lahko razmišljati o dolgoročnih posledicah nakupov: za okolje, delavce in družbo.

Lahko ozavešča druge tako, da z njimi deli informacije o odgovornem spletnem nakupovanju.

(15 min) Skupinska razprava in razmislek na podlagi resničnih zgodb

Z uporabo prej predstavljenih scenarijev (npr. Milena, Robert) so udeleženci povabljeni k razmisleku in deljenju svojih misli v vodeni skupinski razpravi. Cilj je poglobiti razumevanje, prepoznati osebno relevantnost in spodbuditi učenje med vrstniki.

Neobvezna naloga (če čas dopušča)

Vsak udeleženec ugotovi:

- 1 težavo iz zgodb, s katero se osebno poistoveti.
- 1 rešitev ali strategijo, ki jo bo uporabil v prihodnje.

Ta zaključna razprava krepi osebno vključenost in poveže učenje s prakso v resničnem življenju.

(10 min) Praktični nasveti po opredelitvi težav in rešitev glede na rezultate razprave in pripravljenega gradiva

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ Preverite, ali spletna stran uporablja varno povezavo HTTPS.
- ✓ Poiščite jasne kontaktne podatke, podatke o podjetju in politiko vračil.
- ✓ Primerjajte cene na različnih spletnih straneh – če je ponudba “preveč dobra, da bi bila resnična”, verjetno tudi je.
- ✓ Preberite mnenja z več virov (ne samo na spletni strani prodajalca).
- ✓ Uporablajte varne plačilne metode (npr. PayPal, kreditne kartice z zaščito kupca).
- ✓ Preverite jezik – slabi prevodi in generična mnenja so lahko opozorilni znak.
- ✓ Bodite previdni pri straneh, oglaševanih preko nezaželenih e-poštnih sporočil ali družbenih omrežij.
- ✓ Razmišljajte etično – vprašajte se, od kod izdelek prihaja, kdo ga je naredil in v kakšnih pogojih.
- ✓ Podprite pregledne in odgovorne prodajalce, kadar je to mogoče.
- ✓ Premislite o svojih potrebah – kupujte premišljeno, ne impulzivno.

✗ Čemu se izogniti (Ne):

- ✗ Ne kupujte na straneh, ki sprejemajo le bančna nakazila ali kriptovalute.

- ✗ Ne zaupajte profesionalnemu videzu strani brez preverjanja ozadja.
- ✗ Ne spreglejte politike vračil – če je ni ali je nejasna, dvakrat premislite.
- ✗ Ne odločajte se samo na podlagi vizualne podobe strani ali popustov.
- ✗ Ne posredujte nepotrebnih osebnih podatkov (npr. EMŠO, datum rojstva).
- ✗ Ne klikajte na nakupovalne oglase iz neznanih virov brez preverjanja.
- ✗ Ne ignorirajte etičnega in okoljskega vpliva svojih nakupov.

Izobraževalec lahko delavnico zaključi z razdelitvijo ali prikazom enostranskega povzetka ključnih nasvetov za varno in etično spletno nakupovanje (npr. seznam »*kaj priporočljivo in čemu se izogniti*«, kako prijaviti prevaro, povezave do uporabnih orodij). To udeležencem služi kot pripomoček za samostojno uporabo doma.

(10 min) Refleksija in uporaba – razmislek in/ali vadba doma

- Kako boste znanje, ki ste ga danes pridobili, uporabili v vsakdanjem življenju?
- Komu lahko s tem znanjem pomagate in kako?
- Kaj lahko sami naredite, da bi vadili varno in etično spletno nakupovanje?
- Katere druge digitalne veščine bi želeli osvojiti v prihodnosti?

Ta kratka individualna refleksija podpira dolgoročen učinek in spodbuja samostojno učenje tudi po zaključku delavnice.

Več o tej temi

Udeleženci, ki želijo raziskati temo varnega in etičnega spletnega nakupovanja še naprej, lahko uporabijo naslednje brezplačne vire:

Za začetnike / splošne smernice:

- **Whois Lookup – Preverjanje podatkov o domeni.** Spletno orodje, ki uporabnikom omogoča preverjanje, kdo je registriral spletno stran, kdaj in kje. Koristno za preverjanje neznanih ali sumljivih spletnih strani. Povezava: <https://whois.domaintools.com>
- **ScamAdviser – Preverjanje zaupanja spletnih strani.** Brezplačno orodje, ki analizira zanesljivost spletnih strani na podlagi tehničnih podatkov, registracije domene, mnenj uporabnikov in prijavljenih težav. Pomaga hitro prepoznati lažne ali tvegane spletne trgovine. Povezava: <https://www.scamadviser.com>
- **CyberSafeSenior – Izobraževalna gradiva za starejše.** Erasmus+ projekt z brezplačnimi in lahko razumljivimi viri o kibernetiski varnosti, varnem spletnem nakupovanju, preprečevanju prevar in digitalni pismenosti za starejše. Vključuje gradiva, videe in priročnike, prilagojene seniorjem. Povezava: <https://www.cybersafesenior.eu/educational-materials/>

- **Common Sense Media.** Organizacija, ki nudi vire za družine in izobraževalce o digitalni pismenosti, vključno s tem, kako oceniti informacije na spletu.
Povezava: <https://www.commonsense.org/education/digital-citizenship>
- **Varni na internetu (SI-CERT).** Nacionalna točka ozaveščanja o varni rabi interneta. Ponuja praktične nasvete za prepoznavanje lažnih spletnih trgovin, izogibanje prevaram in zaščito osebnih podatkov pri spletnem nakupu. Povezava: <https://www.varnaininternetu.si/>
- **Zveza potrošnikov Slovenije (ZPS).** Neodvisna potrošniška organizacija, ki ponuja nasvete o varnem spletnem nakupovanju, pravicah potrošnikov in postopkih za pritožbe. Povezava: <https://www.zps.si/nasveti-in-vodniki/nakupovanje-na-spletu-z-malo-previdnosti-preprosto-in-prijetno-2020-04-30>
- **Evropski potrošniški center Slovenija (EPC).** Nudi podporo in informacije za potrošnike EU glede čezmejnega spletnega nakupovanja, vključno z reševanjem sporov in ravnanjem z rizičnimi prodajalci.
Povezava: <https://www.epc.si/si/pravice-potrosnikov/spletno-nakupovanje/tvegani-spletni-nakupi>
- **Safe.si.** Nacionalna točka za ozaveščanje o varni rabi interneta za vse generacije. Ponuja nasvete o varnem brskanju, družbenih omrežjih, spletni zasebnosti in varnem spletnem nakupovanju. Povezava: <https://safe.si/nasveti>
- **Informacijski pooblaščenec RS (IPRS).** Nacionalni organ za varstvo osebnih podatkov. Ponuja vpogled v to, kako se osebni podatki uporabljajo na spletu in kako jih zaščititi pri spletnem nakupu. Povezava: <https://www.ip-rs.si/varstvo-osebni-podatkov/informacijske-tehnologije-in-osebni-podatki/>

Pametne naprave in virtualni pomočniki

Raven znanja: NAPREDNA

Cilj: Naučiti se uporabljati pametne naprave (zlasti pametne nosljive naprave) in virtualne pomočnike v vsakdanjem življenju za lažje opravljanje različnih nalog in pridobivanje potrebnih informacij.

Učni rezultati:

- Udeleženci prepoznajo pametne naprave, v tem primeru pametne nosljive naprave, ter razumejo njihove praktične koristi za izboljšanje vsakdanjega življenja in dobrega počutja.
- Udeleženci znajo prepoznati najbolj priljubljene virtualne pomočnike, oblikovati glasovne ukaze ter jih uporabljati za osnovne funkcije.

Metode:

- Razprava o možnostih uporabe pametnih nosljivih naprav in virtualnih pomočnikov v resničnih življenjskih situacijah.
- Prikaz in praktične vaje z virtualnimi pomočniki, kot so Google Assistant, Siri, Amazon Alexa. Prikaz in uporaba nekaterih pametnih nosljivih naprav. Analiza scenarijev in reševanje težav z uporabo virtualnih pomočnikov.

Potrebni pripomočki in gradiva:

- Projektor in zaslon z zvočnim sistemom.
- Nameščena aplikacija za prenos slike s pametnega telefona izobraževalca (npr. Vysor).
- Če pogoji to omogočajo – vzorčni pametni telefoni in/ali druge naprave z omogočenimi virtualnimi pomočniki.
- Priporočljivo je, da izobraževalec prinese katero koli pametno nosljivo napravo (pametno uro, brezžične slušalke) in udeležencem pokaže njeno delovanje v praksi.
- Tiskani pripomočki z osnovnimi ukazi in nasveti.

Ključni pojmi:

- **Pametne naprave.** Elektronske naprave, povezane z internetom ali drugimi omrežji, ki imajo svoj procesor in pomnilnik ter lahko izvajajo kompleksne naloge, pogosto z uporabo programske opreme (aplikacij). Zanje sta značilni interaktivnost in sposobnost prilagajanja potrebam uporabnika.
- **Pametne nosljive naprave.** Nosljive naprave, kot so pametna ura, pametni ključi ali slušalke, ki so povezane s pametnim telefonom ali drugo napravo.
- **Pametni zvočnik.** Zvočnik z vgrajenim virtualnim pomočnikom, ki se odziva na glasovne ukaze.
- **Virtualni pomočnik.** Programska oprema, ki razume naravni jezik (v obliki govora ali besedila) in lahko na podlagi uporabnikovih navodil ali vprašanj opravi različne naloge.

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

- Izobraževalec spremlja delo udeležencev in je vedno na voljo za vprašanja ter pomoč.
- Nudi individualno pomoč, če imajo udeleženci težave (aktivacija pomočnikov, oblikovanje ukazov, povezovanje nosljivih naprav ipd.).
- Spodbuja udeležence k preizkušanju različnih ukazov in funkcij.
- Poudari, da pri učenju ni »pravih« ali »napačnih« vprašanj ali preizkusov. Za uporabo novih naprav in funkcij sta potrebna čas in vaja.
- Če izobraževalec opazi kakšna zanimiva odkritja ali vprašanja, lahko za trenutek pritegne pozornost celotne skupine in deli koristne informacije ali nasvete.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Uvod v svet virtualnih pomočnikov in pametnih nosljivih naprav	15 min
O pametnih nosljivih napravah	45 min
Odmor	15 min
O virtualnih pomočnikih. Prednosti in slabosti	45 min
Podpora virtualnih pomočnikov v vsakdanjem življenju	45 min
Odmor	15 min
Prilagajanje in nastavitve za virtualne pomočnike	45 min
Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje	15 min
Skupaj	240 min

Predlagan potek učne ure

(15 min) Uvod v svet virtualnih pomočnikov in pametnih nosljivih naprav

Na začetku delavnice izobraževalec vodi krajšo razpravo, da razišče izkušnje udeležencev s pametnimi nosljivimi napravami in virtualnimi pomočniki. Pomembno je, da izobraževalec razume, kakšno je predznanje udeležencev o tej temi – ali poznajo izraze, ali razumejo razliko med pametnimi nosljivimi napravami in virtualnimi pomočniki? Izobraževalec lahko obe ključni besedi zapiše na tablo in med razpravo beleži odgovore udeležencev.

(30 min) Pametna nosljiva oprema

V naslednjem koraku izobraževalec povabi udeležence, da si ogledajo kratko predstavitev o pametnih nosljivih napravah. Predstavitev je pripravljena in na voljo v prilogi 1: *Pametne nosljive naprave*.

Po predstavitvi izobraževalec povabi udeležence, da si v praksi ogledajo, kako pametne nosljive naprave delujejo. V idealnem primeru bi bila pametna ura najboljši primer, ki ga lahko izobraževalec pokaže udeležencem. Lahko prikaže njene funkcije, kako se poveže s pametnim telefonom in katere možnosti ponuja. Če pametne ure nima, lahko prinese brezžične slušalke in pokaže, kako se povežejo s pametnim telefonom. Če izobraževalec nima nobene pametne naprave, lahko poišče krajše videoposnetke na YouTubeu, ki prikazujejo delovanje izbrane pametne nosljive naprave. Priporočeni videoposnetki za uporabo:

- Pametna nosljiva oprema: <https://www.youtube.com/watch?v=5gtsjkPiW3U>
- Futuristične naprave: [od 2:57 dalje <https://youtu.be/3zltLAI-aE0?t=178>]
- UI očala: <https://www.youtube.com/watch?v=z5RLKwg1LXk>
- Pametna očala <https://www.youtube.com/watch?v=cmQA3-7IV2g>
- Pametni prstani: merjenje srčnega utripa, telesne temperature, ravni kisika v krvi, vzorcev spanja itd. <https://ouraring.com/how-it-works>

Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

V tem delu izobraževalec prebere scenarij in povabi udeležence, da si predstavljajo situacijo ter skupaj razpravljajo o možnih rešitvah za Jakuba.

Jakob (67 let)

Jakob je 67-letni upokojenec. Zanimajo ga sodobne tehnologije in se redno udeležuje tehnoloških delavnic, ki jih organizira lokalna knjižnica. Pred kratkim se je seznanil z različnimi vrstami pametnih nosljivih naprav – pametnimi urami, fitnes sledilniki in celo pametnimi slušalkami. Zdaj si začenja predstavljati, da bi si eno izmed teh naprav morda izbral tudi zase. Na podlagi tega, kar je slišal, kaj mislite, da so njegove največje prioritete? Je to štetje korakov? Zagotovilo, da ne bo zamudil nobenega klica? Ali morda poslušanje radia na poti v vas?

Oprelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težav in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Lahko je težko krmariti po zapletenem meniju. Poleg tega so majhna pisava in ikone, prikazane na zaslonu, kot pri pametni uri, lahko izziv za starejše.</p> <p>Razumeti namen vseh razpoložljivih aplikacij. Težko je razumeti, kako povezati nosljive naprave s pametnim telefonom.</p> <p>Skrbi glede zasebnosti in osebnih podatkov.</p>	<p>Poiskati pomoč in podporo, da se razume, kako delujejo različne pametne naprave in nosljive naprave ter kako jih povezati in uporabljati.</p>

(10 min) Odmor

(45 min) O virtualnih pomočnikih. Prednosti in slabosti

Kot naslednji korak lahko izobraževalec uporabi že pripravljeno PowerPoint predstavitev v prilogi 2 *Virtualni pomočniki* in povabi udeležence, naj se seznanijo z različnimi vrstami pametnih naprav in virtualnih pomočnikov, ki so danes ustvarjeni in uporabljeni na različne načine. Med predstavitvijo se lahko izobraževalec osredotoči ne le na raznolikost pametnih naprav in virtualnih pomočnikov, ampak tudi izpostavi pomembnost takšnih naprav pri vsakodnevnih opravilih.

Po predstavitvi izobraževalec organizira praktično vajo, v kateri udeleženci razpravljajo o prednostih in slabostih virtualnih pomočnikov. Udeležence je mogoče razdeliti v dve skupini, ki dobita nalogo, da razpravljata o prednostih oziroma slabostih virtualnih pomočnikov. Ta pogovor oziroma razprava z udeleženci naj vodi do splošnega zaključka, da virtualni pomočniki ponujajo številne ugodnosti in olajšajo mnogo vsakodnevnih opravil, hkrati pa zbirajo tudi osebne podatke.

V tej tabeli so zbrani nasveti in triki za izobraževalca o možnih prednostih in slabostih virtualnih pomočnikov. Po razpravi lahko izobraževalec naredi pregled in udeležence opozori na prednosti in slabosti.

Prednosti virtualnih pomočnikov:	Slabosti virtualnih pomočnikov:
Priročnost in dostopnost brez uporabe rok: Ena največjih prednosti je možnost upravljanja naprav in prejemanja informacij z glasom. To je še posebej priročno, ko ste zaposleni z rokami (npr. kuhanje, vožnja) ali ste gibalno omejeni.	Vprašanja zasebnosti in varnosti: Virtualni pomočniki so vedno "na poslušanju", kar odpira vprašanja glede zasebnosti. Posneti pogovori se lahko shranjujejo, analizirajo in včasih pridejo v roke tretjih oseb.
Hiter dostop do informacij: Virtualni pomočniki lahko hitro odgovorijo na različna vprašanja, od vremenske napovedi do enciklopedičnega znanja, brez potrebe po brskanju po spletu.	Omejene možnosti brez integracije: Nekatere funkcije morda ne bodo na voljo, če virtualni pomočnik ni integriran z ustreznimi aplikacijami ali storitvami.
Avtomatizacija opravil in povečanje produktivnosti: Pomagajo organizirati dan, nastaviti opomnike, ustvariti koledarske dogodke, pošiljati sporočila ali opravljati klice, s čimer prihranijo čas in povečajo produktivnost (npr. če pozabite ugasniti pečico, lahko nastavite glasovni opomnik).	Jezikovne ovira: Čeprav virtualni pomočniki podpirajo številne jezike, se njihova raven razumevanja lahko razlikuje, nekateri manj pogosti jeziki pa morda niso podprti.
Dostopnost: Virtualni pomočniki so zelo koristni za ljudi z vidnimi, motoričnimi ali drugimi fizičnimi omejitvami, saj jim omogočajo upravljanje naprav in prejemanje informacij z glasom.	Možna prekomerna poraba baterije: Nenehno poslušanje virtualnega pomočnika lahko izprazni baterijo vaše pametne naprave.
Nadzor pametnega doma: Omogočajo centralno	Tehnične okvare in napake: Tako kot

upravljanje različnih pametnih naprav v domu (osvetlitev, termostati, varnostni sistemi itd.) z glasovnimi ukazi.	katera koli programska oprema lahko tudi virtualni pomočniki doživijo tehnične težave ali napake, ki vplivajo na njihovo pravilno delovanje.
Zabava in prosti čas: Virtualni pomočniki lahko predvajajo glasbo, radijske postaje, zvočne knjige, pripovedujejo šale ali celo igrajo preproste igre.	Odvisnost od interneta: Večina funkcij virtualnih pomočnikov deluje le ob povezavi z internetom. Možna je tudi odvisnost od virtualnih pomočnikov.
Neprestano izboljševanje: Zahvaljujoč umetni inteligenci in strojni učenju se virtualni pomočniki stalno razvijajo, bolje razumejo naravni jezik in pridobivajo nove funkcije.	Netočnosti in nesporazumi: Čeprav se virtualni pomočniki razvijajo, lahko še vedno napačno razumejo glasovne ukaze ali podajo nepravilne informacije.
Osebna prilagoditev: Virtualni pomočniki se lahko učijo na podlagi navad in preferenc posameznega uporabnikater tako tako nudijo bolj osebne odgovore in priporočila.	Pomanjkanje čustvene inteligence: Virtualni pomočniki nimajo čustvene intelligence in ne morejo zaznati subtilnih odtenkov človeških čustev.

(15 min) Odmor

(45 min) Podpora virtualnih asistentov v vsakdanjem življenju

V tem delu delavnice mora biti izobraževalec pripravljen ne le predstaviti, ampak tudi praktično demonstrirati in skupaj z udeleženci preizkusiti določene virtualne pomočnike. Cilj izobraževalca je, da vsi udeleženci delavnice poskusijo vsaj nekaj virtualnih pomočnikov samostojno in neodvisno. Tudi če udeleženci nimajo osebne pametne naprave z virtualnim pomočnikom, lahko izobraževalec spodbudi sodelovanje med udeleženci, da skupaj uporabljajo eno napravo.

Predstavljeni so možni primeri scenarijev za izobraževalca, povezani z uporabo virtualnih pomočnikov. Izobraževalec, prilagajajoč scenarij glede na vrsto virtualnega pomočnika, predstavi ustrezen scenarij, na podlagi katerega morajo udeleženci svetovati akterju, kateri virtualni pomočnik in kako naj ga uporablja – na kakšen način, s katerimi frazami, nastavitvami itd. (na primer: »Povprašaj o vremenski napovedi«, »Nastavi opomnik za jemanje zdravil«, »Predvajaj svojo najljubšo pesem«, »Najdi najbližjo lekarno«).

Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Julči (76 let)

Julči želi pripraviti novo jed za večerjo, vendar nima nove knjige z recepti, poleg tega pa si med kuhanjem ne želi namazati zaslona telefona. Ve, da njena sosedka za kuhanje uporablja virtualnega pomočnika. Vendar sama še nikoli ni poskusila in ne ve, kje naj začne. Rada bi prosila Googlevega pomočnika, naj ji poišče recept za piščančjo obaro z mangom. Vendar pa iz odgovorov pomočnika razume, da se ne razumeta – pomočnik ji ne odgovarja v jeziku, ki ga govori, ali pa ne poda tistega, kar je vprašala. Julči bi se rada naučila, kako »komunicirati« z virtualnim pomočnikom. Želi si dobiti več receptov, izbrati enega in nato slediti korakom kuhanja, poslušajoč navodila. Julči bi želela med kuhanjem tudi ustaviti pomočnika, prositi za ponovitev ali pojasnilo informacij. Na koncu pa si želi, da ne bi zažgala jedi, ki jo pripravlja – zato mora nujno zapomniti, da izklopi štedilnik oziroma pečico. Morda bi ji lahko pri tem prav tako pomagal virtualni pomočnik?

Opredelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težav in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Težko je oblikovati jasne in natančne glasovne ukaze, da bi virtualni pomočnik razumel njihove potrebe.</p> <p>Nepoznavanje specifičnih ukazov za določene funkcije.</p> <p>Strah pred napako in nepravilno oblikovanjem ukaza.</p>	<p>Podati konkretne in jasne primere ukazov, povezanih z danim scenarijem.</p> <p>Spodbujati eksperimentiranje z različnimi oblikami ukazov.</p> <p>Pojasniti, kako se virtualni pomočniki odzivajo na različne možnosti ukazov.</p> <p>Poudariti, da se virtualni pomočniki stalno izboljšujejo in se učijo od uporabnikov.</p>

Praktični nasveti po opredelitvi težav in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva

(45 min) Personalizacija in nastavitve za virtualne pomočnike

V tem delu izobraževalec udeležencem zagotovi praktično znanje in veščine za personalizacijo virtualnih pomočnikov na njihovih pametnih telefonih. Cilj je tudi povečati samozavest udeležencev pri preizkušanju različnih nastavitvev ter poudariti vidike zasebnosti in varnosti.

Priporočljivo je, da je izobraževalec seznanjen z naslednjimi elementi:

Možnosti personalizacije najbolj priljubljenih virtualnih pomočnikov. Katere nastavitve in prilagoditve ponujajo Google Assistant, Siri, Amazon Alexa in drugi pogosto uporabljeni pomočniki.

Nastavitve dostopnosti. Poznavanje posebnih funkcij za osebe z invalidnostmi (npr. hitrost govora, jezikovne možnosti, povratne informacije). Še posebej pomembno je zagotoviti delavnico tudi za osebe z invalidnostmi.

Nastavitve zasebnosti. Biti seznanjen z možnostmi upravljanja zasebnosti (npr. upravljanje zgodovine glasovnih posnetkov, dovoljenja aplikacij, uporaba osebnih podatkov).

Integracija z drugimi aplikacijami in storitvami: Poznati načine povezovanja virtualnih pomočnikov s koledarji, glasbenimi platformami, pametnimi napravami za dom in drugimi storitvami.

Jezikovne in regionalne nastavitve. Vedeti, kako spremeniti jezik, regijo in sorodne funkcije.

Upravljanje obvestil. Vedeti, kako nastaviti, katera sporočila naj virtualni pomočnik prebere ali jih sporoči.

Upravljanje osebnih podatkov. Razumeti, kako virtualni pomočnik uporablja osebne podatke (npr. naslov, stike) in kako jih je mogoče upravljati.

Med to temo je koristno uporabljati konkretne primere in, če je mogoče, tudi prikaze (zaslonski posnetki, videoposnetki, demonstracije v živo na napravi). Izobraževalec mora spodbujati udeležence k zastavljanju vprašanj ter deljenju svojih izkušenj ali pomislekov. Udeleženci naj vedo, da so lahko razlike pri iskanju in spreminjanju nastavitvev na različnih napravah.

Izobraževalec lahko organizira praktične naloge, kjer udeležence prosi, naj spremenijo jezik na svojih pametnih telefonih, saj to vpliva na prikaz informacij (npr. vremenske napovedi, novice), ali pa kako »naučiti« pomočnika bolje prepoznati njihov glas (delavnica glasovnega modela). Prav tako lahko izobraževalec demonstrira in povabi udeležence, naj povežejo virtualnega pomočnika s koledarjem (sinhronizacija opomnikov), glasbenimi platformami (predvajanje glasbe z glasovnim ukazom) in navigacijskimi aplikacijami.

Med to praktično vajo izobraževalec ne sme pozabiti poudariti pomena nastavitvev zasebnosti in zbiranja podatkov pri virtualnih pomočnikih. Pomembno je prikazati v praksi, kje so te nastavitve in kako jih nastaviti. Podati priporočila za varnejšo uporabo virtualnih pomočnikov (npr. redno preverjanje dovoljenj, pregled zgodovine glasovnih posnetkov).

Če ostane še čas, lahko izobraževalec spodbudi udeležence, da se dodatno izobražujejo o napravah, zajetih v temi, tako da jih povabi k vizualizaciji ali prototipiranju lastne pametne naprave. Opis naloge je na voljo v prilogi 3 Prototipna vaja.

(10 min) Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje

Ob koncu delavnice je pomembno, da si vodja vzame čas za refleksijo, da lahko udeleženci razmislijo o tem, kaj so se naučili, kako bodo to uporabili in kakšni so njihovi naslednji koraki. Pomembno je, da moderator sprejme vsa mnenja in opažanja udeležencev, da je korekten in strpen. Postavlja lahko

naslednja vprašanja: Kaj je vaša glavna misel ali spoznanje po tej delavnici? Ali je ta delavnica spremenila vaš pristop k pametnim napravam in virtualnim pomočnikom? Če da, kako? Katere konkretne ukaze virtualnega pomočnika nameravate preizkusiti (ali bi jih radi preizkusili) doma? V katerih vsakodnevnih situacijah bi vam po vašem mnenju virtualni pomočnik in nosljive naprave lahko najbolj pomagali?

Več informacij o virtualnih pomočnikih in pametnih napravah:

Tehnološki portali z novicami o virtualnih pomočnikih:

- <https://techxplore.com/tags/virtual+asistenti/>
- <https://www.lifewire.com/virtual-assistants-and-how-they-work-8789482>

Primerjave glasovnih pomočnikov:

- <https://www.youtube.com/watch?v=Ubn4hvVTO7s>
- <https://www.youtube.com/watch?v=rgTGKcoq2Os>

Ukazi za Siri:

- <https://www.youtube.com/watch?v=WXvIC44CQJA>
- <https://www.youtube.com/watch?v=dJjVMZ1ACIs>

Pametni dom po obisku zobozdravnika:

- <https://www.youtube.com/watch?v=ZzSzkAuKPe0>
- <https://www.youtube.com/watch?v=ekMuWyUEfhU>
- <https://smarthomesolver.com/reviews/30-smart-home-devices-worth-buying/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=nDhIkz87x2w>

Pametne vzmetnice:

- <https://www.eightsleep.com/eu/pod-cover/>

Xiomi pametne domače naprave:

- https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=vHt_2xI90Og

Inovativna moda - pametna oblačila:

- <https://www.youtube.com/watch?v=LWMAZywTK8M>

<https://www.youtube.com/shorts/73DsxCmQ9EA>

Umetna inteligenca v vsakdanjem življenju: Uporaba tehnologije

Raven znanja: NAPREDNA

Cilj: Delavnica je zasnovana tako, da udeleženci razumejo osnovno idejo umetne inteligence in njene koristi za starejše ljudi ter pridobijo veščine prepoznavanja in kritične ocene vsebin, ustvarjenih s pomočjo orodij umetne inteligence.

Učni rezultati:

- Udeleženci znajo z lastnimi besedami pojasniti, kaj je umetna inteligenca, in navesti primere umetne inteligence v svojem vsakdanjem življenju.
- Zmorejo oblikovati nekaj etičnih vprašanj, povezanih z umetno inteligenco.
- Prepoznajo vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, kot so »deep fake« posnetki, slike in glasovi, ustvarjeni z AI, ter znajo pojasniti morebitna tveganja.

Metode:

- Razprave o uporabi umetne inteligence v vsakdanjem življenju.
- Praktične vaje: preizkušanje enostavnih funkcij umetne inteligence, prepoznavanje ponarejenih fotografij in videoposnetkov.
- Interaktivne demonstracije: uporaba AI za iskanje informacij, ustvarjanje slik, prevajanje.
- Naloge z orodji AI (Gemini, DeepL, Artguru, Suno itd.).

Analiza scenarijev in reševanje problemov s pomočjo AI.

Potrebni pripomočki in gradiva:

- Projektor in zaslon z zvočnim sistemom.
- Računalniki ali tablični računalniki (en na udeleženca ali delo v parih).
- Tabla ali velik papirnati plakat (za vizualizacijo razprav).
- Stabilna internetna povezava.
- Dostop do naslednjih spletnih orodij:
Gemini (<https://gemini.google.com/app>)
Artguru.ai (<https://www.artguru.ai>)
DeepL (<https://www.deepl.com>);
Suno.ai (<https://suno.com>)
- Gradivo z osnovnimi ukazi in nasveti.

Ključni pojmi:

- Umetna inteligenca
- Generativna umetna inteligenca
- Podatki
- Tehnologija Deepfake

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

- Razloži temo in načrtovanje delavnice - trajanje, poglavja, gradivo, metode.
- Pojasni način predstavitve gradiva (delo z orodji na internetu).
- Izobraževalec vedno pokaže stran in elemente, ki se preučujejo (v tem primeru generativne aplikacije umetne inteligence: Gemini, Artguru.ai, DeepL, Suno.ai, spletne strani z generiranimi slikami in videoposnetki UI), medtem ko udeleženci izvajajo enake aktivnosti na svojih napravah.
- Izobraževalec poskuša zagotoviti, da so vsi udeleženci na isti stopnji in nimajo individualnih težav. Če se takšne težave pojavijo, se pričakuje, da bodo pomagali prostovoljci/asistenti.
- Priporočljivo je, da izobraževalec obvesti udeležence, da bo celotno poglavje vodil in prilagajal potrebam in tempu udeležencev ter da so vprašanja, razmislek in povratne informacije skupine zelo dobrodošle.
- Med predstavitvijo prve serije delavnic lahko izobraževalec razloži tudi glavni, splošni namen učnega procesa, da navdihne in spodbudi udeležence k samostojnemu učenju, raziskovanju in iskanju rešitev.
- Izobraževalec lahko razloži, kako pomembno je izboljšati njihove veščine, da bodo lahko v prihodnosti samozavestneje uporabljali različne aplikacije umetne inteligence in samostojno reševali težave.
- Poudari tudi pomen ozaveščanja udeležencev o tem, da morajo sami nadzorovati svoj učni proces in igrati zelo aktivno ter pomembno vlogo v njem.
- Izobraževalec lahko tudi pojasni in opiše svojo vlogo in odgovornosti kot vodnik in vodja procesa ter zakaj je pomembno sodelovanje s skupino (prilagodljivost, pozornost in skrbnost).

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Uvod Kaj je umetna inteligenca	10 min
Ključni koncepti umetne inteligence z uporabo preprostih primerjav	30 min
Učenje uporabe orodij umetne inteligence	45 min
Odmor	15 min
Učenje uporabe orodij umetne inteligence - Artguru, DeepL, Suno	70 min
Odmor	15 min
Umetna inteligenca in spletna varnost - kako prepoznati prevare	45 min
Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje	10 min
Skupaj	240 min

Predlagan potek učne ure

(10 min) Uvod. Kaj je umetna inteligenca?

Kratek uvod v lekcijo, ki deli izkušnje in pojasni glavne pojme ter koncepte, povezane s temo. Izobraževalec vključi udeležence preko njihovih lastnih izkušenj. Možna vprašanja za

udeležence so: Ste že slišali za tehnologijo – umetno inteligenco? Kje menite, da se uporablja? Kakšna je razlika med človeško in umetno inteligenco?

Izobraževalec med kratko razpravo udeležence spodbuja z izrazi, kot so: »Zanimiva misel«, »Pomembna opazka«. Če je mogoče, zapiše misli udeležencev na tablo ali plakat – to pomaga vizualizirati, o čem se je govorilo. Če razprava poteka počasi, lahko izobraževalec postavi provokativno vprašanje: »Vaš telefon s kamero prepozna vaš obraz – ali je to umetna inteligenca? Pišete sporočilo in telefon predlaga besedo – ali je to umetna inteligenca?«

Po vaji deljenja izkušenj izobraževalec predstavi vizualne primere, ki udeležencem pomagajo bolje razumeti temo. Primere lahko predstavi na naslednje načine: prikazovanje fotografij ali slik iz zaupanja vrednih spletnih virov (npr. z uporabo brskalnika); uporaba vnaprej pripravljenih diapozitivov s jasno označenimi primeri.

Vizualno predstavljeni primeri:

- Kamere v telefonih → prepoznavanje obrazov.
- YouTube/Netflix → ponuja vsebine glede na vaše navade gledanja.
- Google Maps → najkrajša pot glede na podatke v realnem času.
- Klepetalni pomočniki na spletnih straneh → virtualni pomočniki (klepetalni roboti).
- Pametne ure → spremljanje srčnega utripa.

Po predstavitvi teh primerov izobraževalec v nadaljnjih aktivnostih vaje predstavi glavne pojme te teme. Predstavitev ključnih pojmov je pomemben del poučevanja in učenja. Pravilna uporaba pojmov lahko udeležencem olajša poglobitev znanja in boljše razumevanje vsebine, medtem ko neenotna uporaba pojmov lahko vodi do napačne razlage (nerazumevanja), kar lahko ovira učenje in razumevanje obravnavane teme.

(30 min) Ključni koncepti umetne inteligence s preprostimi primerjavami

V predvidenem času izobraževalec na interaktiven način predstavi ključne koncepte in pojme.

Umetna inteligenca (UI) - Sistem, ki se »uči« iz podatkov . Na primer: kako se otrok nauči prepoznati črko »A«. Izobraževalec lahko vpraša skupino: Kako so se vaši vnuki ali vi naučili brati? Za konkreten primer: otrok vidi črko A desetkrat – sprva ne ve, kaj je, nato pa jo prepozna. Enako deluje UI – vidi veliko primerov in se uči. Izobraževalec lahko nato pokaže sliko z različnimi različicami črke »A« (ročno napisane, tiskane, okrašene) in vpraša udeležence: So to vse črke A? Kako ste to ugotovili? Ko prejme odgovore, izobraževalec razloži: Prepoznali ste, da so vse črke A, čeprav izgledajo drugače. Zakaj? Ker vaši možgani to že vedo– v življenju ste videli veliko črk A. Umetna inteligenca deluje enako – pokažejo ji na tisoče primerov črke A in se uči. Razlika je le v tem, da se UI uči v nekaj minutah, človek pa potrebuje tedne ali mesece.

Generativna umetna inteligenca. Izobraževalec nato predstavi še ta pojem in razloži, kaj pomeni generativna UI. Gre za tehnologijo, ki ustvarja vsebine: besedila, slike, glasbo, videoposnetke, podobno kot ChatGPT, o katerem so udeleženci verjetno že slišali. Izobraževalec lahko vpraša udeleženca: Ste že slišali, da UI piše besedila ali riše slike? Po prejetju odgovorov doda: Računalniku rečemo: »Nariši mi mucko na luni,« in jo nariše. Ali pa prosite UI, da ustvari pesem – in jo napiše. Pomembno je poudariti, da generativna UI ne samo uči, ampak tudi ustvarja nove stvari. Tako kot pisatelj ali umetnik – a virtualno.

Izobraževalec lahko izbere orodje, ki ga poganja UI (npr. Gemini) in v živo pokaže, kako nastane kratka pesem o starejši osebi in tehnologiji.

Konkretni vzorci uporabe umetne inteligence. Izobraževalec zastavi vprašanje: Ste že opazili, kako platforme, kot sta Facebook in YouTube, takoj predlagajo naslednji video, podoben tistemu, ki ste ga pravkar gledali? Na primer, če gledate kuharski oddajo, je naslednji predlagani video pogosto prav tako o kuhanju. Ali veste, zakaj se to dogaja? Po prejetju odgovorov izobraževalec razloži, da gre za algoritme, ki temeljijo na UI. Ti algoritmi analizirajo pretekle navade gledanja in zgodovino iskanja, da napovejo vaše preference in predlagajo podobno vsebino.

Podatki so hrana za umetno inteligenco. S primerjavo s kuhinjo izobraževalec pojasni pomen podatkov v kontekstu UI. Da kuhar naredi juho, potrebuje sestavine. Podatki so sestavine, ki jih UI »poje«, da »ustvari« odgovor. Izobraževalec lahko vpraša: »Ste vedeli, da si Google zapomni, kaj ste iskali včeraj?« – na zaslonu prikaže primer iskalne zgodovine.

Na koncu lahko predstavi še pojem **Deepfake**, ki je danes zelo aktualen, saj je obstaja vse več slik ali zvočnih posnetkov, ki jih ustvarja umetna inteligenca, ki so videti resnični, vendar niso. Izobraževalec lahko predvaja nekaj videov z YouTube in udeleženca prosi udeleženca, naj prepoznajo, kateri je resničen in kateri ne:

- <https://www.youtube.com/watch?v=cnUd0TpuoXI>
- <https://www.youtube.com/watch?v=iyiOVUbsPcM>

Pravzaprav sta oba videoposnetka ponarejena. Razlika je v tem, da je pri prvem lažje prepoznati, da je ponarejen, drugi pa je zelo realističen.

Predstavljeni pojmi so ključni mejnik, ki udeležencem pomaga razumeti temo umetne inteligence na enostaven in razumljiv način. Vendar pa ima izobraževalec glede na potrebe skupine, izkušnje udeležencev in njihovo aktivnost v razpravi prosto roko, da seznam dopolni z dodatnimi pojmi ali razlagami. Pomembno je, da predstavitev ostane skladna, jasna in povezana z vsakodnevnimi situacijami, kar udeležencem pomaga povezati nove informacije s kontekstom, ki ga poznajo. Če skupina izrazi zanimanje za specifično področje uporabe UI (npr. zdravje, finance, komunikacija), je priporočljivo ponuditi dodatne praktične primere ali pojme, povezane s to temo. Takšna prilagodljivost pomaga bolje utrditi znanje, zagotovi večjo vključenost in omogoči, da se učna vsebina prilagodi realnosti določene skupine, kot to zahtevajo načela kritične geragogike.

(45 min) Učenje uporabe orodij umetne inteligence - Gemini

Izobraževalec predstavi glavna orodja umetne inteligence, ki jih lahko starejši uporabljajo v vsakdanjem življenju – za ustvarjanje besedil in slik, prevajanje, pomoč pri pisanju ali iskanju informacij. Pojasni, da je umetna inteligenca lahko uporabna, zanimiva in dostopna prav vsem..

Pri predstavitvi teh informacij lahko izobraževalec začne z odprtima vprašanjema za udeležence: Ali ste se že poskušali pogovarjati s klepetalnim robotom na spletni strani banke ali zavarovalnice? Kdo je preizkusil orodja, ki pišejo ali prevajajo besedila? Po prejetju odgovorov izobraževalec poudari, da ni potrebno biti »računalniški strokovnjak« – ta orodja so zasnovana tako, da so enostavna, intuitivna in prijazna za uporabo za vsakogar. Pomembno je le, da premagamo strah in preprosto poskusimo. Spodaj navedeni tekst predstavlja način, kako lahko izobraževalec vključi udeležence v proces učenja uporabe orodij umetne inteligence:

Orodje umetne inteligence je kot pametni pomočnik, ki lahko piše, odgovarja na vprašanja, riše ali prevaja besedila.

- Orodja umetne inteligence delujejo prek spleta (v brskalniku) ali kot aplikacije v telefonu.
- Uporabljajo se pri pisanju, ustvarjanju, prevajanju, iskanju informacij itd.

Spodnja tabela prikazuje orodja umetne inteligence, ki bi jih bilo mogoče predstaviti med delavnico:

Orodje umetne inteligence	Namen	Kako uporabljati
ChatGPT/Gemini	Odgovarja na vprašanja, ustvarja besedila, slike	<ul style="list-style-type: none"> • https://openai.com/chatgpt • https://gemini.google.com
Artguru.ai	Ustvari slike v skladu z danimi opisi	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.artguru.ai/
Deepl/Google translate	Avtomatizirano prevajanje	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.deepl.com • https://translate.google.com
Suno.ai	Ustvarjanje glasbe	<ul style="list-style-type: none"> • https://suno.com

Gemini. Po presoji izobraževalca se izbere eden od razpoložljivih klepetalnih robotov, v tem primeru se na računalniku izobraževalca pripravi demonstracija delovanja orodja Gemini, ki se jo predstavi udeležencem na zaslonu. Pred demonstracijo izobraževalec predstavi, da je Gemini umetna inteligenca podjetja Google, ki zna odgovarjati na vprašanja, pomagati pisati besedila, pojasnjevati zahtevne teme ali ustvarjati zgodbe. Deluje tudi v sloveščini. Ne bojte se – lahko sprašujete resno ali z radovednosti.

Pojdite na stran: <https://gemini.google.com/>

Prijavite se z Google računom (če ga nimajo, pokažete, kako ga ustvarijo).

Vnesite vprašanje, na primer: Kako skuhati juho za dve osebi?

Gemini bo odgovoril v nekaj sekundah.

Poudarite:

- Pogovor poteka kot z osebo.
- Če je odgovor nejasen, vprašajte: »Pojasni bolj preprosto«.
- Če naredite napako- nič hudega, orodje bo poskušalo razumeti.

Predstavite načela varne uporabe: - Ne delite svojega imena, osebne številke, naslova, telefonske številke ali drugih osebnih podatkov. - Izogibajte se postavljanju vprašanj, povezanih z zdravjem, financami in osebnimi podatki bližnjih. Klepetalne robote uporabljajte le za splošne teme.

Klepetalni roboti (Gemini ali kateri koli drugi) zbirajo podatke za izboljšanje storitev, zato so lahko vsi zabeleženi podatki shranjeni, čeprav ne vedno neposredno povezani z določenim uporabnikom. Zaradi tega ni priporočljivo postavljati občutljivih ali zasebnih vprašanj, povezanih z zdravjem, financami ali osebnimi podatki bližnjih. Varna uporaba pomeni, da z robotom delimo splošna vprašanja – o receptih, potovanjih, hobijih ali splošnih življenjskih nasvetih – in se izogibamo vsem informacijam, ki bi jih lahko kdo zlorabil. To je preprost, a pomemben korak za varnost v digitalnem okolju.

Na koncu tega dela izobraževalec povabi udeležence, da prisluhnejo scenariju in ga izvedejo. Če udeleženci nimajo računalnika, vendar imajo pametni telefon in Google račun, lahko na telefon namestijo aplikacijo Gemini. Naloga je, da Gemini prosijo, naj napiše besedilo za poročno čestitko

Predstavitel scenarija iz resničnega življenja

Ana (65 let)

Ana je nekdanja učiteljica, ki rada piše pisma in pozdrave. Bliža se poroka njene vnukinje, zato bi Ana rada napisala lepo čestitko. Slišala je, da lahko orodja umetne inteligence, kot je Gemini, pomagajo pri ustvarjanju besedil, vendar jih še nikoli ni preizkusila. Ana je zaskrbljena: ali jih bo znala pravilno uporabiti UI in ali bo besedilo iskreno?

Oprelitev težav in rešitev/

Cilj vaje za skupino: opredelitev problemov in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
Zaskrbljenost, da bo sistem preveč zapleten.	Pokažite, da so dovolj že preprosta navodila, na primer: »Napiši poročno voščilo svoji vnukinji«.
Dvom o potrebi po znanju zahtevne terminologije.	Pojasnite, da umetna inteligenca ne zahteva popolnih stavkov, najpomembnejša je jasna misel.
Strah, da bo besedilo hladno, »neprijetno«, robotizirano.	

<p>Tesnoba, da besedilo ne bo ustrezalo občutku ali priložnosti.</p> <p>Težave pri oblikovanju navodil (promptov): udeleženci ne vedo, kako pravilno zapisati, kar želijo.</p> <p>Udeleženci se bojijo, da jih orodje umetne inteligence ne bo razumelo, če naredijo napako.</p> <p>Strah, da orodja UI delujejo samo v angleščini ali da bodo morali prevajati.</p>	<p>Razložite, da je rezultat možno nadalje prilagajati: lahko zahtevamo toplejši ton, bolj osebne besede. Pokažite, kako postaviti dodatno zahtevo, na primer: »Napiši topleje« ali »Vključi čustvene besede«.</p> <p>Predlagajte preprosto formulo za oblikovanje navodil: Komu (komu pišemo) + Priložnost + Ton (vesel, topel, resen).</p> <p>Spodbujajte udeležence, da lahko vsak zahtevek popravijo in ponovijo. Pomirite jih z besedami, da so UI orodja prilagojena tudi informacijam, ki niso povsem pravilno vnesene.</p> <p>Pojasnite, da Gemini in podobna orodja umetne inteligence podpirajo tudi slovenski jezik. Če je potrebno, dajte kratek nasvet: začnite z navodilom »Napiši v sloveščini«.</p>
--	---

Praktični nasveti po opredelitvi težavin rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva.

✓ **Kaj je priporočljivo (Da):** pri uporabi klepetalnih robotov:

- ✓ Oblikujte preprosto in jasno zahtevo. Na primer: »Napiši kratko čestitko za rojstni dan«.
- ✓ Določite želeni ton ali slog besedila. Na primer: »Želim veselo in toplo voščilo«.
- ✓ Preverite rezultat. Preberite besedilo: Ali zveni tako, želite? Če ne, zahtevajte popravek.
- ✓ Po potrebi prosite za popravek besedila. Na primer: »Napiši krajše besedilo« ali »Naredi besedilo bolj toplo«.
- ✓ Če potrebujete več možnosti, zahtevajte specifične različice. Na primer: »Prosim, napiši krajše besedilo« ali »Ponudi 3 različna voščila«.
- ✓ Določite, ali želite vključiti določene informacije. Na primer: Omenite, da vaša vnukinja živi v tujini.
- ✓ Brez zadržkov poskusite spreminjati ali popravljati svoje zahteve.
- ✓ Če vam prva različica ni všeč, jo lahko ponovite in oblikujete drugače.
- ✓ Kopirajte besedilo in ga shranite v dokument ali e-pošto.

✗ **Čemu se izogniti (Ne):** pri uporabi klepetalnih robotov:

- ✗ Ne pišite zelo dolgih in zapletenih stavkov v navodilu.
- ✗ Ne pričakujte, da bo prvi predlog popoln. Prva različica je le začetek, vedno lahko zaprosite za popravek.

- ✘ Izogibajte se nejasnih ali nasprotujočih si navodil. Namesto: »Napiši resno, a hkrati veselo in malo žalostno voščilo« – raje izberite en jasen ton.
- ✘ Ne bodite razočarani, če besedilo prvič ni povsem primerno. To je normalno - poskusite znova z bolj jasno zahtevo.
- ✘ Ne uporabljajte preveč pogovornega jezika ali narečij. Bolje je pisati v pravilnem, jasnem in splošnem slovenskem jeziku.
- ✘ Ne delite občutljivih ali osebnih podatkov (npr. naslovov, telefonskih števil).

(15 min) Odmor

(70 min) Učenje uporabe orodij umetne inteligence - Artguru, DeepL, Suno

Artguru.ai. Izobraževalec pojasni, da Artguru.ai omogoča ustvarjanje slik preprosto tako, da vpišemo besede, kaj želimo videti. Na primer: *Mačka s klobukom, ki gleda v zvezde.*

Koraki za predstavitev:

1. Odprite: <https://www.artguru.ai>
2. Kliknite na **AI Image Generator**
3. Vpišite opis: »Dedek bere pravljico otrokom ob kaminu«
4. Kliknite **Generate**
5. Sliko lahko prenesete ali spremenite opis in poskusite znova.

DeepL. Izobraževalec lahko tudi predstavi to orodje in udeležencem pove, da je eno najbolj natančnih orodij za samodejno prevajanje, deluje brez računa, brezplačno in zelo preprosto.

Koraki za predstavitev:

1. Pojdite na: <https://www.deepl.com>
2. Izberite jezika (npr. sloveščina → nemščina).
3. Vpišite stavek na levi strani.
4. Prevodi se takoj prikažejo na desni strani.
5. Dodatni nasveti:
 - Če manjkajo črke (pravopisne napake), DeepL razume tudi brez njih.
 - Lahko prilepite celo pismo ali daljše besedilo.
 - Deluje tudi na mobilnih napravah.

Suno.ai. Na koncu po istih navodilih, kot so bila predstavljena prej, izobraževalec predstavi, kaj je Suno.ai in kako deluje. Ta aplikacija omogoča ustvarjanje pesmi na podlagi vašega opisa. Sistem samodejno izbere melodijo, besede in glas.

Koraki za predstavitev:

1. Obiščite: <https://www.suno.ai>
2. Prijavite se ali ustvarite račun.
3. Navedite opis, na primer: »Tiha glasba za večer«.
4. Kliknite »**Create**« in počakajte.
5. Pesem lahko poslušate, prenesete ali delite.

Dodatni nasveti:

- Ni potrebno znati peti ali igrati inštrumentov.
- Lahko eksperimentirate z več pesmimi zaporedoma.
- Če ne veste, kaj napisati, poskusite: »Vesela pesem za stare starše«, »Pesem o naravi« in podobno.

Glede na razpoložljivi čas lahko izobraževalec doda praktično vajo in udeležence povabi, da preizkusijo vsa tri predstavljene orodja ali pa izberejo tisto, ki se jim zdi najbolj zanimivo in primerno.

Za zaključek lahko izobraževalec ponovno povzame, kaj posamezno orodje počne:

Gemini – odgovarja na vprašanja, pomaga pisati besedila, iskati informacije in razjasniti iskalne pojme.

Artguru.ai – ustvari sliko na podlagi vašega opisa (npr. »Pes, ki se igra z žogo«).

DeepL – hitro in natančno prevaja besedila iz enega jezika v drugega, kar je zelo uporabno pri komunikaciji ali potovanjih.

Suno.ai – omogoča ustvarjanje pesmi na temo ali razpoloženje, ki ga določite – vam ni potrebn peti ali igrati.

Za povečanje zaupanja med udeleženci lahko izobraževalec poudari, zakaj je vredno preizkusiti ta orodja:

Enostavno je. Večina orodij deluje kot spletne strani – vpišete besedilo in prejmete rezultat.

Varnost. Orodja ne zahtevajo plačila ali prenosa, delujejo prek brskalnika.

Zanimivo. Vsak odgovor ali izdelek je unikatni, zato je uporaba ustvarjalna izkušnja.

Uporabno. Pomagajo pisati pisma/sporočila, prevajati besedila, ustvarjati voščila ali celo zabavati vašo družino.

(45 min) Umetna inteligenca in spletna varnost - kako prepoznati prevare

V tem delu bo izobraževalec pomagal udeležencem prepoznati najpogostejše spletne prevare, ki uporabljajo umetno inteligenco (UI), ter razvijati kritično mišljenje in samozavest pri varnem ravnanju na spletu.

Izobraževalec predstavi najpogostejše uporabe umetne inteligence za prevare:

- Generirana pisma in sporočila: prepričljiva, brez napak, podpisana v imenu znanih institucij.
- Kloniranje glasu: Prevaranti lahko posnemajo glas nekoga bližnjega.
- Videoposnetki Deepfake: Lažne objave, v katerih naj bi govoril znana oseba.
- Spodaj so informacije o možnih načinih dostave za vsak primer prevare.

Generirana e-poštna sporočila in sporočila. Pisma in sporočila so prepričljiva, brez napak, podpisana v imenu »legitimnih institucij«.

Izobraževalec lahko začne z vprašanjem iz resničnega življenja pri predstavitvi te kategorije prevar: Ali ste kdaj prejeli e-pošto iz »banke«, ki se je izkazala za sumljivo? Po odgovorih udeležencev se razloži, da danes prevaranti uporabljajo UI za ustvarjanje zelo realistično sporočil – napisana so v pravilnem jeziku, brez napak, pogosto so podpisana v imenu legitimne institucije (banke, vladni organi itd.). Primer realističnega prevarantskega pisma je prikazan na diapozitivu ali je udeležencem izročen v tiskani obliki. Poudarja, kako lahko UI piše brezhiben tekst in celo posnema »formalni ton« (npr. »Spoštovana stranka, opazili smo nenavadno prijavo...«). Z demonstracijo primera ponarejega pisma izobraževalec predstavi 5 jasnih znakov za prepoznavanje nevarnih pisem:

Predstavitev prepoznavnih lastnosti ustvarjenih sporočil:

- Nepričakovano nujen ton: »Vaš račun bo blokiran v 24 urah« - pritisk k ukrepanju.
- Kliknite na povezavo ali navedite geslo.
- Naslov se ne ujema z uradnim organom
- Tudi če je besedilo brez napak, je pomembno, je pomembno preveriti pošiljateljev e-naslov.
- Zahtevani so zaupni podatki, ki jih legitimne institucije nikoli ne zahtevajo po elektronski pošti.

Umetno ustvarjeni glasovi (kloniranje glasu). Prevaranti lahko posnemajo glas osebe vašega bližnjega. Pri predstavitvi te metode prevare izobraževalec razloži, da lahko danes umetna inteligenca (UI) kopira glas osebe iz le nekaj sekund posnetka – in to se uporablja za prevare. Postopek je razložen na preprost in jedrnat način:

- Prevaranti najdejo javno objavo (npr. iz Facebooka ali YouTubea).
- Uporabljajo program za kloniranje glasu (npr. ElevenLabs, iSpeech) - in v nekaj minutah imajo posnetek, s katerim lahko »govorijo« kot ta oseba.
- Pokličejo žrtev in se pretvarjajo, da gre za otroka/vnuka: »Potrebujem denar, sem v nevarnosti«.

Izobraževalec lahko poda primer:

- V Kanadi je na primer 73-letna ženska prejela klic z glasom »vnuka«, ki jo je prosil za denar za varščino. Glas je bil prepričljiv, vendar je šlo za prevaro umetne inteligence. (Vir: <https://www.pcmag.com/news/does-your-grandson-really-need-bail-money-bEvare-the-grandparent-scam>)

Če je možno, izobraževalec predvaja kratek video ali avdio posnetek. Udeležence nato seznanjajo, kako prepoznati tovrstne prevare:

- Pritisk in panika: »Hitro potrebujem denar!«
- Poziv k tajnosti: »Nikomur ne povej, še posebej ne ...«
- Zahteve po nakazilih preko nenavadnih sistemov (npr. kriptovalute).
- Klici z neznanih ali tujih števil.

Nasvet za starejše: Vedno prekinite pogovor in pokličite sorodnika na znano številko – nikoli ne na številko, s katere ste bili poklicani.

Deepfake videoposnetki. Lažne objave, v katerih domnevno govori znana oseba. Izobraževalec lahko postavi vprašanje: »Ali ste že videli videoposnetek, v katerem znani politik ali zvezdnik govori na zelo nenavaden način?« Po odgovorih, ki jih podajo udeleženci, se razloži: Danes umetna inteligenca omogoča, da »prisiliš« podobo osebe, da izgovori karkoli – obrazne izraze, glas in gibanje ustnic je mogoče spremeniti tako, da vse izgleda resnično.

Nadalje: Kako deluje Deepfake?

- Umetna inteligenca uporabi tisoče videoposnetkov ali fotografij, da se nauči obraznih potez človeka.
- Nato druga aplikacija omogoči, da posnameš besedilo ali glas in ga »prilepiš« na obraz te osebe.
- Posledično se zdi, kot da predsednik, papež ali celo vaš vnuk ne govorijo z lastnimi besedami.

Izobraževalec lahko navede 1-2 primera Deepfake, ki jasno pokažeta, da gre za lažen prispevek. Po predstavitvi teh primerov se razpravlja o tem: kaj je videti sumljivo? (npr. premikanje ustnic ni usklajeno, intonacija glasu je nenavadna, čustva so neprepričljiva ipd.).

V nadaljevanju se predstavi, za kaj se Deepfake uporablja in zakaj je nevaren.

- Za prevare: Na primer lažen video, v katerem »bančni direktor« vabi k vlaganju denarja.
- Politiki: Lažen »predsedniški apel« lahko širi laži ali povzroči paniko.
- Osebni napadi: Mogoče je ustvariti lažne videoposnetke, kjer naj bi oseba izrekla kaj nesprejemljivega – s čimer se jo lahko obrekuje.

Izobraževalec pojasni, na kaj je zelo pomembno biti pozoren, da prepoznamo lažne vsebine. Priporočljivo je uporabiti diapozitive ali natisnjene liste z vsakim atributom in vizualnimi primeri ter, če je mogoče, pokazati kratek video s konkretnimi neskladji.

Prepoznavanja Deepfake videa:

1. Netočnosti pri gibanju. Sinhronizacija ustnic: Govor in gibi ustnic se ne ujemata - delujeta »izven časa« ali nenaravno. Obraz se ne premika pravilno: nasmeh je zamrznjen, mežikanje oči je prepogosto ali zelo redko. Gibanje glave je nenavadno: glava se premika, vrat pa ostaja nepremičen.

2. Razlike v svetlobi in senci. Osvetlitev obraza se ne ujema z ozadjem. Sence padajo v nenavadne smeri. Odsevi v očeh niso naravni ali so različni na eni in drugi strani.

3. Nenaravnost glasu. Preveč gladek ali monoton ton - primanjkuje čustev ali intonacij. Zveni kot glas robota ali slabokakovosten mikrofona. Glas je preveč »popoln« – brez napak v govoru, premorov ali človeških nepravilnosti.

4. Nenavadnosti očesnega pogleda. Gibanje oči je nelogično, ni spontano. Včasih gledajo v »nič« – ne sledijo predmetu, ne vzpostavijo očesnega stika. Redko mežikanje – človeško oko mežika pogosteje kot oko v Deepfake video.

5. Nenavadna vsebina. Oseba govori zelo nenavadno, govori neverjetne ali škandalozne vsebine (npr. politik preklinja, slavna oseba se hvali s prevaro ipd.). Spodbuja se hiter odziv:

»Takoj morate prenesti denar«, »Delite ta prispevek zdaj!«. Uporablja se jezik, ki čustveno vpliva, da šokira, razjezi ali prestraši.

6. Neznani vir. Videoposnetek nima jasnega vira, ni na uradnem računu institucije. Deli se samo prek družabnih omrežij ali neuradnih kanalov (npr. prek storitev Messenger, WhatsApp, Telegrama). Komentarji so onemogočeni ali pa komentarji vsebujejo veliko povezav in neželene pošte.

Predstavitev scenarija iz resničnega življenja

Izobraževalec l udeležence povabi, naj preberejo scenarij in razpravljajo o lažnih fotografijah.

Petra (70 let)

Petra rada preživlja čas na Facebooku in spremlja več wellness strani. Nekega dne vidi objavo s fotografijo, na kateri piše, da »stari ljudski recept očisti žile v 3 dneh«. Na fotografiji je oseba, ki spominja na zdravnika, s haljo in napisom »klinika«. Petra je zainteresirana, ker ima visok krvni tlak, in objavo deli s prijatelji. Čez nekaj dni ji eden od prijateljev pove, da je bila fotografija lažna – gre za sliko, ustvarjeno z umetno inteligenco, ki prikazuje izmišljeno osebo.

Opredelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težav in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Starejši pogosto zaupajo vizualnim informacijam, še posebej, če so predstavljene v formalnem okviru (halja, ime »zdravstvene ustanove«, logotip).</p> <p>Manjka jim veščin za kritično ocenjevanje vizualnih informacij, zlasti kadar so te predstavljene skupaj z emocionalnim besedilom (»Končno je spregovoril zdravnik...«).</p> <p>Fotografije, ustvarjene z umetno inteligenco, so lahko videti izjemno realistično, vendar pogosto vsebujejo nenaravne elemente: nenavadne roke, asimetrične ušesa, marmornate oči, popačene podrobnosti v ozadju.</p>	<p>Naučite se prepoznati vizualne ponaredke: bodite pozorni na nenavadna razmerja, ozadja, nenavadne podrobnosti (pisava, nakit).</p> <p>Uporabite orodja za preverjanje slik: Google Reverse Image Search ali Tin Eye.</p> <p>Spodbujajte preverjanje informacij na uradnih zdravstvenih portalih.</p> <p>Pogovorite se o čustveni manipulaciji vizualnih vsebin – če vas nekdo želi vzbuditi močna čustva ali vas prestrašiti, je lahko to prevara.</p>

Aleš (72 let)

Aleš, nekdanji profesor zgodovine, vsak dan zjutraj gleda novice na YouTubeu. Nekega dne vidi video, v katerem znani evropski politik govori o prihajajoči krizi in predlaga, naj se denar prenese v »varen sklad«. Video izgleda zelo realistično – politik gleda neposredno v kamero, govori jasno, z razlagami in celo »grafi« ob njem. Alex je nekoliko skeptičen – podoba mu deluje nekoliko »čudno«, a glas je prepričljiv. O tej objavi pove svojemu vnuku, ki mu takoj reče: »Dedek, to je Deepfake«.

Opredelitev težavin rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev problemov in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
<p>Starejši ljudje pogosto zaupajo avtoriteti znanih obrazov, še posebej, če govor zveni umirjeno in prepričljivo.</p> <p>Video kot tak je še vedno pogosto dojeman kot »dokaz resnice« – predvsem med tistimi, ki so odraščali v dobi televizije.</p> <p>Ne razumejo, da je danes mogoče ustvariti videoposnetek, v katerem oseba izgovori besede, ki jih nikoli ni rekla.</p>	<p>Razložite, kako deluje Deepfake - preprosto, brez tehničnih podrobnosti: »Ta tehnologija lahko uporabi pravi obraz osebe in jo prisili, da izgovori karkoli želi«.</p> <p>Pokažite značilne znake, kot so nenavadna sinhronizacija ustnic, umeten pogled in monoton glas.</p> <p>Spodbujajte udeležence, naj vedno preverijo vir, ali je video objavljen na uradnem računu in ali je sporočilo potrjeno v medijih.</p> <p>Opomnik: nobena državna institucija ali politik ne bo zahtevala denarja prek YouTubea.</p>

Praktični nasveti po opredelitvi težav in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva

✓ **Kaj je priporočljivo (Da):** če sumite, da gre za ponaredek (Deepfake ali lažno fotografijo):

- ✓ Ustavite čustveni odziv. Če vas slika ali videoposnetek prestraši, vznemiri ali razjezi, ne sprejemajte takojšnjih odločitev. To je lahko taktika manipulacije.
- ✓ Preverite vir. Ali je videoposnetek/fotografija prihaja iz zanesljivega vira? (uradni mediji, vladne spletne strani).
- ✓ Poiščite sekundarno potrditev. Preverite, ali je isto sporočilo omenjeno v več virih. V Google vpišite naslov videoposnetka ali temo fotografije – preverite, ali o tem pišejo znani portali?

- ✓ Uporabite orodja za preverjanje. Reverse Image Search – vam pomaga ugotoviti, ali je bila fotografija uporabljena že prej. Deepware.ai ali InVID sta orodji za analizo pristnosti videoposnetkov.
- ✓ Pogovorite se s svojimi bližnjimi. Pokažite video vnuku, vašim otrokom, knjižničarju ali izobraževalcu delavnice - drugo mnenje je vedno koristno.
- ✓ Zapomnite si: Bolje je dvomiti kot biti prevaran.

✗ Čemu se izogniti (Ne): če sumite, da gre za ponaredek:

- ✗ Ne klikajte na sumljive povezave, še posebej če je video ali fotografija predstavljena z obljubo, da boste »videli resnico«, »prejeli odškodnino« ipd.
- ✗ Ne razkrivajte osebnih podatkov. Nikoli ne vnašajte svojega e-poštnega naslova, bančnih podatkov ali naslova v takšne objave ali komentarje pod njimi.
- ✗ Ne presojujte na podlagi ene same slike ali stavka. Umetna inteligenca lahko ustvari realističen posnetek, ki pa je lahko vzet iz konteksta – pomembno je videti celotno situacijo.
- ✗ Ne verjemite samo zato, ker nekaj vidite ali slišite. Danes je mogoče oko prevarati bolj kot kadarkoli prej.

(10 min) Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje

Ob koncu delavnice je pomembno, da si izobraževalec vzame čas za refleksijo, da lahko udeleženci razmislijo o tem, kaj so se naučili, kako bodo pridobljeno znanje uporabili in kateri so njihovi naslednji koraki. Pomembno je, da izobraževalec sprejme vsa mnenja in opažanja udeležencev ter da je pri tem spoštljiv in strpen.

Vprašanja za razmislek so lahko:

Kako boste to, kar ste se danes naučili, uporabili v vsakdanjem življenju? Komu lahko pomagate izboljšati to novo spretnost? Kako lahko to storite sami? Katere druge spretnosti, povezane s tehnologijo, bi se radi dodatno naučili, ko boste spoznali glavne možnosti, ki jih ponujajo iskalniki?

Več o tej temi

Razvijanje digitalnih veščin za starejše:

- <https://seniorplanet.org/>

ChatGPT: Vodnik za začetnike za starejše:

- <https://www.seniorhelpers.com/fl/north-miami/resources/blogs/2024-01-26/#:~:text=Besides%20being%20a%20companion%20and,ingredients%20you%20have%20at%20home>

Google Gemini: Vse, kar morate vedeti o aplikacijah in modelih generativne umetne inteligence.

- <https://techcrunch.com/2025/02/26/what-is-google-gemini-ai/#:~:text=Google%E2%80%99s%20trying%20to%20make%20waves,54%2C%20and%20Microsoft%E2%80%99s%20Copilot>

Suno.ai - Kako brezplačno uporabljati generator pesmi z umetno inteligenco?

- <https://www.techradar.com/computing/artificial-intelligence/what-is-suno-ai>

Razumevanje Deepfake tehnologije: Kaj morajo vedeti starejši?

- <https://www.ncoa.org/article/understanding-deepfakes-what-older-adults-need-to-know/>

Spletna stran je zasnovana za razvijanje uporabnikovih spretnosti prepoznavanja obrazov, ustvarjenih z umetno inteligenco.

- <https://www.whichfaceisreal.com/>

Kanali YouTube z izobraževalnimi videoposnetki:

- <https://www.youtube.com/c/TechforSenior/shorts#:~:text=Tech%20for%20Senior%20,informative%20videos%20covering%20various%20topics>

Kaj je umetna inteligenca?

- <https://www.youtube.com/watch?v=uMzUB89uSxU>

Kaj je generativna umetna inteligenca in kako deluje?

- <https://www.youtube.com/watch?v=rwF-X5STYks>

Kaj je tehnologija Deepfake?

- <https://www.youtube.com/watch?v=JU-YfpJhWJg>

Google pri roki: Račun, Gmail in Drive

Raven usposabljanja: NAPREDNA

Cilj: Opolnomočiti udeležence, da samozavestno uporabljajo in upravljajo svoj Google Račun, Gmail in Google Drive.

Učni rezultati:

Udeleženci bodo sposobni:

- Konfigurirati in upravljati Google Račun, vključno z osnovnimi varnostnimi nastavitvami.
- Uporabljati ključne funkcije Gmaila (oznake, filtri, razporejanje pošiljanja in pooblastila).
- Organizirati in sodelovati z orodji Google Drive, kot so skupne mape in nastavitve dovoljenj.

Metode:

- Praktične naloge na napravah udeležencev.
- Vodenje razprav o etičnih in varnih digitalnih praksah.
- Igranje vlog na podlagi resničnih situacij.
- Delo v skupinah in deljenje izkušenj med vrstniki.
- Kratke predstavitve in demonstracije orodij v živo.

Potrebni pripomočki in gradiva

- Mobilni telefon ali prenosnik.
- Projektor ali TV s pripadajočim kablom.
- Internetna povezava.
- Opomnik udeležencem pred delavnico, naj zapišejo uporabniška imena in gesla za obstoječe Google račune.
-

Ključni pojmi:

- Račun
- E-pošta
- Filter
- Oznaka
- Oblak

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

Bodite pozorni na naprave, ki jih uporabljajo udeleženci – pametni telefoni, tablice, prenosniki itd. – in na njihovo udobje pri uporabi teh naprav. To je lahko zelo različno. Začnite sejo tako, da priznavate te razlike in zagotovite, da bo vsakdo deležen podpore.

Preverite, ali imajo udeleženci dostop do iskalnika Google in ali ga znajo uporabljati. Mnogi uporabljeni pripomočki (Gmail, nastavitve Google računa, Google Drive) predvidevajo redno uporabo Googlovih storitev.

Ugotovite, kdo uporablja napravo Android/PC in kdo iPhone/Mac – če je mogoče, povabite nekoga z drugačnim sistemom, da sodeluje kot prostovoljec in pomaga. Tako zagotovite podporo za vse udeležence.

Med predstavitvijo vsake funkcije ali koncepta udeleženca pozivajte, naj na svoji napravi obdrži odprto isto stran ali orodje in naj sledijo korakom v živo, s čimer krepijo samozavest in mišični spomin.

Poudarite, da se bodo teme ponovile v drugih modulih in da je potrebno samostojno raziskovati in vaditi različne funkcije; spodbujajte aktivno iskanje informacij na spletu.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Uvod	15 min
Google račun	30 min
Odmor	15 min
Raziskovanje ključnih funkcij storitve Gmail	30 min
Odmor	15 min
Raziskovanje ključnih funkcij storitve Google Drive	30 min
Skupinska refleksija	15 min
Odmor	15 min
Predstavitve scenarija iz resničnega življenja	15 min
Opredelitev težav in rešitev/razprava - zgodba 1	10 min
Opredelitev težav in rešitev/razprava - zgodba 2	10 min
Povzetek	15 min
Praktični nasveti po opredelitvi težav in rešitev	15 min
Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje	10 min
Skupaj:	240 min

Predlagan potek učne ure

(15 min) Kratak uvod v učno uro z izmenjavo izkušenj in razjasnitvijo glavnih pojmov in izrazov, povezanih s temo:

- Kaj je račun in kako je povezan s shranjevanjem podatkov?
- Kaj je e-pošta in za kaj jo uporabljamo?
- Organizacija e-pošte z uporabo filtrov in oznak.
- Kaj je oblak (cloud) v računalništvu?

Za uvod izobraževalec tečaja:

- Predstavi temo, potek delavnice – čas, sklope, materiale, metode.
- Pojasni način dela z orodji (na daljavo, z uporabo spletnih orodij).

Izobraževalec vedno pokaže stran in elemente, ki jih obravnava (brskalnik, Google Drive, Gmail), udeleženci pa sledijo na svojih napravah. Izobraževalec poskrbi, da so vsi udeleženci na isti stopnji in nimajo težav. V primeru, da se pojavijo težave, pomagajo prostovoljci.

- Priporočljivo je, da izobraževalec udeležence obvesti, da bo celotna enota izvedena in prilagojena potrebam in tempu udeležencev ter da so vprašanja, refleksije in povratne informacije skupine zelo dobrodošli.
- Na prvi predstavitvi serije delavnic lahko izobraževalec pojasni tudi glavni, splošni cilj učnega procesa, da bi udeležence navdihnil in spodbudil k samostojnemu vajanju, raziskovanju in iskanju rešitev; izobraževalec lahko pojasni, kako pomembno je izboljšati lastne spretnosti, da bi v prihodnosti z večjo samozavestjo uporabljali različne naprave in orodja ter samostojno reševali probleme.

To je povezano tudi z ozaveščanjem udeležencev, da morajo biti odgovorni za svoj učni proces in imeti v njem zelo aktivno in pomembno vlogo

- Izobraževalec lahko tudi pojasni in opiše svojo vlogo in odgovornosti kot vodje in upravljavca procesa ter zakaj je pomembno sodelovati s skupino, biti prilagodljiv, pozoren in previden.
- Čas uvodne predstavitve se lahko prilagodi potrebam določene skupine in občutku izobraževalca glede na situacijo.

(30 min.) Google račun

Začnemo z raziskovanjem, kako seznanjeni so udeleženci z nastavitvami svojih Google Računov, zlasti glede orodij za varnost in zasebnost. Skupaj si prizadevamo odkriti, katere funkcije so pogosto spregledane, in prepoznati področja ranljivosti, ki jih imajo lahko mnogi uporabniki (zlasti starejši odrasli).

Predlagamo, da udeležencem pokažete dve nadzorni plošči Google Računov:

- Eno popolnoma konfigurirano in zavarovano (npr. z dvostopenjskim preverjanjem pristnosti, nastavljenimi možnostmi obnovitve, spremljanjem dejavnosti).
- Eno slabo zavarovano (npr. manjkajoči e-poštni naslov za obnovitev, brez dvofaktorske overitve, prijavljene neznane naprave).

Izobraževalec demonstrira:

- Kako dostopati do nadzorne plošče Google Računa (myaccount.google.com)?
- Kako preveriti:
 - Stanje dvostopenjskega preverjanja.
 - Možnosti obnovitve računa (e-pošta, telefon).
 - Nedavno dejavnost naprave.
 - Dostop in dovoljenja aplikacij tretjih oseb.
 - Vidnost osebnih podatkov (npr. fotografija profila, rojstni dan, lokacija).
- Kako prilagoditi varnostne in zasebnostne nastavitve (npr. profil, zgodovina)?

Udeležence prosimo, da razmislijo in delijo svoja spoznanja:

Katere od teh funkcij ste že poznali?

- Ste že kdaj uporabili dvostopenjsko preverjanje ali nastavili možnosti za obnovitev računa? Kakšna je bila ta izkušnja?
- Kaj vas je presenetilo ali se vam je zdelo nejasno pri ogledu seznama prijavljenih naprav?
- Se vam je že kdaj zgodila ogrožitev računa? Kaj bi to lahko preprečilo?
- Katere nastavitve se vam zdijo najpomembnejše?

Ta pogovor skupino pripravi na naslednjo nalogo, kjer bodo udeleženci pregledali dva vzorčna Google Računa (resnična ali simulirana) in s kontrolnim seznamom ocenili njuno varnostno stanje. Cilj je okrepiti samozavest pri ocenjevanju in vodenju drugih skozi osnove varnosti računov.

(15 min) Odmor

(30 min) Raziskovanje ključnih funkcij storitve Gmail

Začnemo z raziskovanjem, kako seznanjeni so udeleženci z različnimi orodji in funkcijami, ki so na voljo v Gmailu poleg osnovnega pošiljanja in prejemanja. Mnogi uporabniki, zlasti starejši odrasli, se morda ne zavedajo zmogljivih orodij, ki jih Gmail ponuja za organizacijo, avtomatizacijo in poenostavitev njihove e-poštne izkušnje.

Predlagamo, da udeležencem pokažete dva nabiralnika Gmail:

- En dobro organiziran nabiralnik z uporabo filtrov, oznak, kategorij in orodij za razporejanje.

- En natrpan ali privzeti nabiralnik z nefiltriranimi promocijami, brez oznak in s kaotično strukturo nabiralnika.
-

Izobraževalec demonstrira:

Kako dostopati do naprednih funkcij Gmaila in jih uporabljati:

- **Oznake:** Ustvarjanje in uporaba oznak za organiziranje sporočil po temi, pošiljatelju ali prioriteti.
- **Filtri:** Samodejno razvrščanje dohodnih e-poštnih sporočil z uporabo filtrov (npr. premikanje računov in opomnikov za plačila v oznako »Za plačilo«). Filter: Zadeva vključuje: »Račun« ALI »Zapadlo plačilo«. Uporabi oznako: Za plačilo + Označi kot pomembno).
- **Delegiranje e-pošte:** Dodelitev dostopa drugi osebi za upravljanje vašega nabiralnika (idealno za skrbnike, pomočnike ali družinsko podporo).
- **Načrtovanje e-pošte:** Uporaba možnosti »Načrtovanje pošiljanja« za pisanje sporočil zdaj in njihovo pošiljanje pozneje – odlično za časovne pasove ali opomnike.

Udeležence prosimo, da razmislijo in delijo svoje vpoglede:

- Za katere od teh funkcij ste že slišali ali jih uporabljali?
- Kako trenutno upravljate dohodno e-pošto? Ali uporabljate mape, zvezdice ali samo iskalno vrstico?
- Ali menite, da bi vam oznake in filtri lahko pomagali, da bi imeli večji nadzor nad svojim nabiralnikom?
- Ste kdaj morali delegirati svoja e-poštna sporočila ali vnaprej načrtovati sporočila?

(15 min) Odmor

(30 min) Raziskovanje ključnih funkcij storitve Google Drive

Udeleženci se bodo naučili organizirati datoteke, sodelovati z uporabo storitve Google Drive, upravljati dovoljenja za skupno rabo in uporabljati orodja za iskanje za enostavno iskanje dokumentov.

Izobraževalec demonstrira:

- Kako ustvariti mape v Mojem disku in organizirati datoteke?
- Kako poimenovati datoteke za lažjo navigacijo?
- Razlika med Mojim diskom in skupnimi diski.
- Kako ustvariti skupni disk in dodati člane z različnimi vlogami dostopa (bralec, komentator, sodelavec, upravitelj)?
- Kako deliti posamezne datoteke ali mape iz Mojega diska in prilagoditi dovoljenja za skupno rabo?
- Kako preveriti, kdo ima dostop do datoteke, in kako po potrebi odstraniti osebo?

(15 min) Skupinska refleksija

- Kakšne so po vašem mnenju prednosti storitve Google Drive?
- Katere varnostne pomisleke imate glede skupne rabe datotek v storitvi Google Drive in kaj lahko storite, da zagotovite, da do določene datoteke dostopajo le osebe, ki potrebujejo dostop?

(15 min) Odmor

(15 min) Predstavitev scenarija iz resničnega življenja

Spodbujanje medsebojnega učenja in dela na resničnih problemih in vprašanjih. Dva scenarija - enega izbere izobraževalec.

Predstavitev izbrane zgodbe - *scenarij 1*

Ivan (66 let)

Zgodba: Ivan prostovoljno dela v lokalnem skupnostnem centru in pomaga prijatelju napisati vlogo za nepovratna sredstva. Osnutek naloži v Google Drive in klikne »Deli«, nato kopira povezavo in jo pošlje po e-pošti. Nekaj dni kasneje ugotovi, da je povezavo pomotoma nastavil na »Vsakdo s povezavo lahko ureja«. Drug prostovoljec je vnesel spremembe, ne da bi mu povedal, in nekatere informacije so bile izgubljene.

Ključ: Ivan se mora naučiti, kako varno deliti datoteke v Googlovem Drive z izbiro pravih nastavitev deljenja in dovoljenj. Razumeti mora razliko med deljenjem z določenimi osebami in uporabo deljenja povezav ter ustrezno prilagoditi pravice za urejanje.

(10 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava – zgodba 1

Cilj vaje za skupino: opredelitev težave in rešitve.

Specifične težave:	Rešitve:
Starejši, kot je Ivan, morda ne razumejo v celoti posledic prekomerne skupne rabe v storitvi Google Drive ali pa napačno razumejo, kako delujejo dovoljenja za skupno rabo.	Naučite se upravljati nastavitve in dovoljenja za skupno rabo v storitvi Google Drive.
Morda domneva, da je pošiljanje povezave do dokumenta vedno varno, ne da bi se zavedal, da »Vsakdo s povezavo lahko ureja« pomeni, da lahko vsakdo spremeni ali izbriše vsebino.	Razumite razliko med skupno rabo povezav in skupno rabo z določenimi osebami.
Morda pride do zmede glede razlike med možnostma Moj disk in Deljeni diski, zlasti pri delu na skupnih projektih ali dokumentih.	Uporabite skupne diske, ko redno sodelujete z isto skupino.
	Preverite zgodovino različic v storitvi Google Dokumenti, če se dokument nepričakovano spremeni.

Ivan morda ne ve, kako upravljati, kdo ima dostop do dokumenta po tem, ko je bil dan v skupno rabo, niti kako slediti spremembam, ki so jih naredili drugi.

Lahko se izogiba raziskovanju nastavitvev iz strahu, da bi naredil napako ali »nekaj zamočil«, kar vodi do zamujenih priložnosti za varno sodelovanje.

Predstavitve izbrane zgodbe - scenarij 2

Marina (74 let)

Zgodba: Marina je upokojena medicinska sestra, ki uživa v video klepetu s svojimi vnuki, deljenju fotografij na spletu in uporabi Gmailovega računa za ohranjanje stikov s prijatelji. Nekega jutra Marija poskuša preveriti svojo e-pošto, a ugotovi, da je bila odjavljena. Vnese svoje običajno geslo – vendar ne deluje. Zmedena in nekoliko zaskrbljena Marija poskusi z nekaj različnimi gesli, ki se jih spomni, da jih je uporabljala v preteklosti, vendar nobeno od njih ne deluje. Začne jo skrbeti, da je izgubila vse svoje fotografije in sporočila.

Ključ: Marina se mora naučiti, kako obnoviti svoj račun z možnostjo »Ste pozabili geslo?« in razumeti pomen posodabljanja svoje telefonske številke in e-poštnega naslova za obnovitev. Prav tako se mora zavedati pomena pregledovanja dejavnosti svojega računa, da se prepriča, da do njega ni dostopal kdo drug. Za boljšo zaščito svojih osebnih podatkov bi morala Marina nastaviti dvostopenjsko preverjanje.

(10 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težav in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
Starejši, kot je Marina, morda ne vedo, kako začeti postopek obnovitve gesla, ko izgubijo dostop do svojega računa.	Naučite se varno obnoviti pozabljeno geslo s povezavo »Ste pozabili geslo?« na strani za prijavo v Google.
Morda se ne zaveda, da lahko možnosti obnovitve, kot sta telefonska številka ali rezervni e-poštni naslov, pomagajo obnoviti dostop.	Nastavite in redno posodablajte možnosti obnovitve računa, vključno s telefonsko številko in sekundarnim e-poštnim naslovom.
Marina se lahko počuti zaskrbljeno ali malodušno, saj domneva, da je trajno izgubila dostop ali da je storila kaj narobe.	Uporabite kontrolni seznam, da preverite, ali so vaše varnostne nastavitve posodobljene. Preverite, ali: So vaši podatki za obnovitev posodobljeni? Je vključeno dvostopenjsko preverjanje?
Morda okleva z raziskovanjem varnostnih nastavitvev zaradi strahu, da bi težavo	So vam vse naprave, navedene v vašem računu, znane?

poslabšala, ali nerazumevanja terminologije.

Če ponovno pridobite dostop, potem ko ste bili zaklenjeni:

Takoj spremenite geslo.

Preglejte svojo nedavno dejavnost za morebitne neznane prijave.

Odstranite neznane naprave in prekličite dostop neznanim aplikacijam.

Spodbujajte starejše uporabnike, da poiščejo pomoč, in k digitalni varnosti pristopite kot k priložnosti za učenje, ne kot k tehnični oviri.

Po potrebi oblikujte nekaj vprašanj, ki lahko razvijejo zanimivo in privlačno razpravo, ki se nanaša na izbrani primer ali vodi do izmenjave lastnih izkušenj in odpira povsem nove probleme. Cilj: opredelitev problemov in rešitev. Vse to lahko vodi do vzajemnega učenja in večje vključenosti v učni proces. (15 min neobvezno).

(15 min) Povzetek teme s poudarkom na vprašanjih, ki so bila opredeljena na začetku učne ure:

- Nastavitev Google Računa, dvostopenjsko preverjanje, dovoljenja.
- Gmail: filtri, oznake, razporejanje e-poštnih sporočil.
- Google Drive: ustvarjanje map in organizacija Drivea, Moj Drive v primerjavi s skupnim Driveom, iskalna vrstica, filtra.

(15 min) Praktični nasveti po opredelitvi problemov in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva.

Google račun (varnost in zasebnost)

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ Redno preverjajte varnost svojega Google Računa na myaccount.google.com.
- ✓ Vklopite dvostopenjsko preverjanje, da dodate dodatno plast zaščite.
- ✓ Dodajte telefonsko številko in e-poštni naslov za obnovitev, če izgubite dostop.
- ✓ Preverite, katere naprave in aplikacije drugih ponudnikov imajo dostop do vašega računa.
- ✓ Uporabljajte močna, edinstvena gesla in jih redno posodablajte.
- ✓ Sumljivo aktivnost takoj prijavite in spremenite geslo.

✗ Čemu se izogniti (Ne):

- ✗ Ne prezrite varnostnih opozoril Googla – lahko kažejo na nepooblaščen dostop.
- ✗ Ne uporabljajte istega gesla za več računov.
- ✗ Ne preskočite možnosti za obnovitev računa – te so bistvene v nujnih primerih.

- ✘ Ne ostanite prijavljeni v napravah, ki jih uporablja več uporabnikov, ali v javnih napravah.
- ✘ Ne delite svojega gesla z nikomer, niti z nekom, ki mu zaupate.

Gmail (oznake, filtri in organizacija)

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ Uporabite oznake za kategorizacijo e-poštnih sporočil (npr. »Družina«, »Nakupovanje«, »Zdravje«).
- ✓ Nastavite filtre za samodejno razvrščanje ali arhiviranje e-poštnih sporočil glede na pošiljatelja ali zadevo.
- ✓ Pomembna e-poštna sporočila označite z zvezdico ali jih premaknite v mapo s prednostjo.
- ✓ Odjavite se od novic ali oglasov, ki jih ne berete več.
- ✓ Išcite v mapi »Prejeto« z uporabo filtrov, kot so datum, pošiljatelj ali vrsta datoteke.
- ✓ Arhivirajte stara e-poštna sporočila, da bo vaša mapa »Prejeto« urejena, ne da bi jih izbrisali.

✘ Čemu se izogniti (Ne):

- ✘ Ne dovolite, da se promocijska e-poštna sporočila kopičijo v vašem glavnem nabiralniku.
- ✘ Ne odpirajte prilog in ne klikajte povezav v sumljivih e-poštnih sporočilih.
- ✘ Ne izbrisate pomembnih e-poštnih sporočil, preden jih varnostno kopirate ali shranite podatke.
- ✘ Ne zanašajte se samo na spomin – za hitro iskanje uporabite iskanje in filtre.
- ✘ Ne prezrite mape z neželeno pošto v Gmailu – občasno jo preverite za prava sporočila.

Google Drive (organiziranje in deljenje datotek)

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ Ustvarite mape in jih jasno poimenujte, da bodo vaše datoteke organizirane.
- ✓ Za skupinsko delo uporabite deljene diske, da bodo datoteke dostopne vsem.
- ✓ Pametno izberite dovoljenja za deljenje (bralnik, komentator, urednik).
- ✓ Redno preverjajte, kdo ima dostop do vaših dokumentov.
- ✓ Za hitro iskanje datotek uporabite iskalno vrstico in filtre.
- ✓ Naučite se uporabljati zgodovino različic za obnovitev prejšnjih urejanj v deljenih dokumentih.

✘ Čemu se izogniti (Ne):

- ✘ Ne delite datotek z dovoljenjem »Vsakdo s povezavo lahko ureja«, razen če je to potrebno.
- ✘ Ne shranjujte občutljivih ali osebnih dokumentov v mapah v skupni rabi brez kontrolnikov.
- ✘ Ne pozabite odstraniti dostopa osebam, ki ga ne potrebujejo več.
- ✘ Ne nalagajte datotek, ne da bi jih organizirali – pozneje jih je težko najti.

- ✘ Ne paničarite, če gre kaj narobe – zgodovina različic lahko reši dan.

(10 min) Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje

Več o tej temi:

Primeri in nasveti:

Za začetnike/Splošna navodila:

Google račun - Varnost in zasebnost

Pregled Googlovega računa

Preglejte varnostne nastavitve, možnosti obnovitve in dejavnost na enem mestu.

- <https://myaccount.google.com>

Varnostni pregled Google

Orodje s postopnim vodenjem za oceno in izboljšanje varnosti vašega računa.

- <https://myaccount.google.com/security-checkup>

Center za pomoč: Varovanje računa Google

Podrobni nasveti za nastavitve podatkov za obnovitev, uporabo dvofaktorske avtentikacije in zaznavanje sumljivih dejavnosti.

- <https://support.google.com/accounts/answer/46526>

Gmail - Oznake, filtri in organizacija prejete pošte

Gmail center za pomoč uporabnikom Uradni članki s podporo za upravljanje mape »Prejeto«, nastavitve filtrov in drugo.

Povezava: <https://support.google.com/mail>

Ustvarite pravila za filtriranje e-poštnih sporočil

Naučite se samodejno organizirati dohodna sporočila.

Povezava: <https://support.google.com/mail/answer/6579>

Google Drive – Organizacija in deljenje

Google Drive center za pomoč uporabnikom

Vse od nalaganja datotek do upravljanja nastavitve deljenja.

Povezava: <https://support.google.com/drive>

Deljenje datotek iz storitve Google Drive

Naučite se varno deliti in nadzorovati, kdo lahko vidi ali ureja datoteke.

Povezava: <https://support.google.com/drive/answer/249482>

Učni center Google Workspace

Preprosti vodniki in natisljivi sezname goljufij za Drive, Gmail, Dokumente in drugo.

Povezava: <https://workspace.google.com/learning-center/>

Pogosta vprašanja in rešitve za odpravljanje težav

1. težava: Ne morem se prijaviti v Google Račun

Simptomi:

- Pozabljeno geslo.
- Geslo zavrnjeno.
- Račun zaklenjen.

Odpravljanje težav:

- Udeleženca vodite tako, da klikne »Ste pozabili geslo?« in ga vodi skozi korake za obnovitev.
- Preverite, ali sta telefonska številka/e-poštni naslov za obnovitev pravilno nastavljeni.
- Uporabite stran za obnovitev Google Računa:
<https://accounts.google.com/signin/recovery>

Nasveti za izobraževalca: Pripravite tiskan ali digitalen vodnik po korakih. Pomirite jih, da je to pogosto in da ga je mogoče odpraviti.

2. težava: Zmeda z zavihki, okni in navigacijo

Simptomi:

- Klik na napačen zavihke brskalnika.
- Izguba sledi Google Računu ali oknu Gmail.

Odpravljanje težav:

- Spodbujajte uporabo samo enega odprtega zavihka brskalnika na začetku.
- Pokažite, kako preklapljati med zavihki in okni.
- Uporabite besedne namige: »Na vrhu zaslona poiščite zavihke z logotipom Gmaila«.

Nasveti za izobraževalca: Sprehodite se po sobi ali uporabite projektor/zrcalno platno, da vizualno pokažete, kaj bi morali videti.

3. težava: Ne najdem varnostnih ali zasebnostnih nastavitev

Simptomi:

- Udeleženec se po prijavi v Google Račun izgubi.
- Ne prepozna nadzorne plošče ali menijev.

Odpravljanje težav:

- Pojdite na myaccount.google.com in jasno opišite vsak klik.
- Če so kontrolniki brskalnika (Ctrl + + / ⌘ + +) težko vidni, povečajte sliko.
- Vizualno označite zavihek »Varnost« in razložite ikone.

Nasveti za izobraževalca: Če vam vizualno učenje pomaga, uporabite natisnjen posnetek zaslona s puščicami, ki prikazujejo korake.

4. težava: Filtri in oznake v Gmailu ne delujejo po pričakovanjih

Simptomi:

- E-pošta se ne prikaže v pravilni mapi/oznaki.
- Filter se ne uporablja za stara sporočila.

Odpravljanje težav:

- Razložite, da filtri veljajo samo za nova dohodna e-poštna sporočila.
- Pokažite, kako ročno dodati oznako obstoječim e-poštnim sporočilom.
- Preverite nastavitve filtrov za morebitne napake (npr. napačno črkovana imena pošiljateljjev).

Nasveti za izobraževalca: Uporabite jasne primere, kot je »Vsa e-poštna sporočila vnukov morajo biti označena kot Družina«.

5. težava: Gmail ali Google Drive izgleda drugače

Simptomi:

- Udeleženec vidi drugačno postavitev/vmesnik.
- Manjkajoči gumbi ali stranska vrstica.

Odpravljanje težav:

- Preverite, ali je udeleženec v osnovnem pogledu HTML (Gmail > spodnji desni kot).
- Prepričajte se, da je brskalnik posodobljen (nekatero starejše različice povzročajo težave z uporabniškim vmesnikom).
- Raven povečave lahko skrije nekatere dele vmesnika.

Nasveti za izobraževalca: Pojasnite, da Google včasih posodobi vmesnik. Spodbujajte vprašanja, če se vam kaj zdi neznano.

6. težava: Napačno razumljene nastavitve skupne datoteke

Simptomi:

- Drugi ne morejo odpreti datoteke.
- Datoteko lahko urejajo vsi.

Odpravljanje težav:

- Preglejte nastavitve deljenja: Kliknite z desno tipko miške > »Deli« > Dovoljenja za ogled.
- Razlikujte med: »Omejeno«, »Vsi s povezavo«, določenimi osebami.
- Poudarite vlogo bralcev v primerjavi z vlogo urednikov.

Nasveti za izobraževalca: Za bolj oprijemljiv način razlage vlog uporabite barvno označene kartice (zeleno = bralec, rumeno = komentator, rdeča = urednik).

7. težava: Zmeda v napravi pri dejavnosti računa

Simptomi:

- Udeleženci vidijo neznane naprave.
- Skrbi jih vdor v sistem.

Odpravljanje težav:

- Preverite, ali so naprave znane (npr. stari telefoni ali naprave, ki jih uporablja družina).
- Odstranite vse očitno neznane naprave.
- Spodbujajte redno pregledovanje dejavnosti na računu.

Nasveti za izobraževalca: Pomirite jih, da je to rutina; pomagajte jim zmanjšati tesnobo z mirnim tonom.

8. težava: Datotek ni mogoče priložiti ali deliti

Simptomi:

- Nalaganje ne uspe.
- V skupni rabi napačne datoteke.
- Ne razume poti datotek.

Odpravljanje težav:

- Pokažite, kako priložiti iz Google Drive v primerjavi z lokalnim računalnikom.
- Pokažite, kako preverite vrsto in velikost datoteke.

- Naučite desni klik > »Pridobi povezavo« v primerjavi z »Skupna raba z določenimi osebami«.

Nasveti za izobraževalca: Uporabite funkcijo »Povleci in spusti« ali vizualne vodnike. Ponavljajte počasi in bodite potrpežljivi.

9. težava: Težave z nastavitvijo dvostopenjskega preverjanja (2FA)

Simptomi:

- Ne prejme kode.
- Zmeda glede uporabe naprave.
- Strah pred izgubo dostopa.

Odpravljanje težav:

- Potrdite, da je povezana pravilna telefonska številka.
- Razložite rezervne kode ali alternativne načine preverjanja.
- Predlagajte tiskanje rezervnih kod za varno shranjevanje.

Nasveti za izobraževalca: Ponudite pomoč pri shranjevanju kod na varnem mestu, kot je mapa ali natisnjen seznam goljufij.

10. težava: Nizka samozavest, visoka tesnoba

Simptomi:

- Udeleženec okleva s klikom na karkoli.
- Pogosto sprašuje: »Ali bo to kaj izbrisalo?«.

Odpravljanje težav:

- Uporabite voden jezik: »Samo pogledjmo si to možnost«.
- Normalizirajte napake: »V redu je, če se zmotimo. Lahko to popravimo«.
- Spodbujajte učenje kot nenehen proces.

Nasveti za izobraževalca: Praznujte majhne zmage. Podpirajte napredek, ne popolnosti.

Google v akciji: Od koledarja do virtualnih srečanj

Raven znanja: NAPREDNA

Cilj: Omogočiti udeležencem, da samozavestno uporabljajo in upravljajo svoj Google Koledar, Google Meet, Google Zemljevide in Lens.

Učni rezultati:

Udeleženci bodo znali:

- Načrtovati in upravljati dogodke z Google Koledarjem, vključno z nastavljanjem opomnikov, povabilom drugih in integracijo z orodji, kot sta Gmail in Meet, za učinkovito usklajevanje časa in nalog.
- Gostiti in sodelovati v varnih virtualnih sestankih z Google Meet, pri čemer samozavestno uporabljati funkcije, kot so deljenje zaslona, podnapisi in klepet, hkrati pa upravljati dovoljenja udeležencev in nastavitve zasebnosti.
- Uporabljati Google Zemljevide za navigacijo, načrtovanje poti in odkrivanje lokalnih storitev, hkrati pa razumeti in upravljati osebne podatke, kot so zgodovina lokacij in nastavitve zasebnosti.
- Uporabljati Google Lens za interakcijo s svetom prek slik – prepoznavanje predmetov, prevajanje besedila in iskanje informacij – ter razvijati praktične spretnosti za reševanje problemov v resničnem svetu in vizualno iskanje.

Metode:

- Praktične naloge z uporabo naprav udeležencev.
- Moderirane razprave o etičnih in varnih digitalnih praksah.
- Igranje vlog na podlagi resničnih scenarijev.
- Skupinsko delo in izmenjava izkušenj med vrstniki.
- Kratke predstavitve in demonstracije orodij v živo.

Potrebni pripomočki in gradiva:

- Mobilni telefon ali prenosni računalnik.
- Projektor ali televizor z ustrezno kabelsko povezavo.
- Internetna povezava.
- Udeležence pred delavnico opomnite, naj si zapišejo svoja obstoječa uporabniška imena in gesla za račune Google.

Ključni pojmi:

- Dogodek
- Povezava
- Pot
- Skeniranje

Koristni napotki in priporočila za izobraževalce

Bodite pozorni na naprave, ki jih udeleženci uporabljajo – pametne telefone, tablične računalnike, prenosnike itd. – in na to, kako udobno se z njimi počutijo. To se lahko zelo razlikuje. Začnite sejo s priznanjem teh razlik in zagotovitvijo, da bodo vsi deležni podpore.

Prepričajte se, da imajo udeleženci dostop do iskalnika Google in da so z njegovo uporabo seznanjeni. Ker so Koledar, Zemljevidi, Meet in Lens del Googlovega ekosistema, poznavanje iskanja Google udeležencem pomaga pri samostojnem odpravljanju težav in raziskovanju funkcij.

Ugotovite, kdo uporablja napravo Android/osebni računalnik in kdo iPhone/Mac – če je mogoče, povabite nekoga, ki uporablja drug sistem kot vi, da sodeluje kot prostovoljec. To bo zagotovilo podporo vsem udeležencem.

Ko boste demonstrirali vsako funkcijo – kot je ustvarjanje dogodka v Koledarju, uporaba navodil v Zemljevidih, začetek klica v Meetu ali skeniranje z Lensom – prosite udeležence, naj sledijo s svojimi napravami. Če imate isto orodje odprto in zrcaljite svoja dejanja, boste okrepili učenje in zgradili digitalno samozavest.

Poudarite, da se bodo ta orodja ponovno pojavila v prihodnjih sejah in bodo z vajo postala bolj uporabna.

Spodbujajte jih, naj uporabljajo Koledar za spremljanje osebnih dogodkov, raziskujejo Zemljevide za načrtovanje potovanj ali preverjanje prometa, preizkusijo Meet za video klice s prijatelji ali skupinami, uporabljajo Lens za prepoznavanje rastlin, prevajanje besedila ali iskanje po slikah. Poudarite pomen iskanja pomoči na spletu – bodisi s hitrim iskanjem v Googlu, vadbico na YouTubeu ali uradnimi stranmi za podporo. To gradi neodvisnost in utrjuje idejo, da se digitalnih orodij najbolje naučimo z radovednostjo in preizkušanjem. Bodite pozorni na naprave, ki jih uporabljajo udeleženci - pametne telefone, tablične računalnike, prenosne računalnike itd. Ta se lahko zelo razlikuje. Na začetku seje se zavedajte teh razlik in zagotovite, da bodo vsi deležni podpore.

Splošna časovnica

Splošni časovni okvir	
Uvod	15 min
Google koledar	30 min
Odmor	15 min
Raziskovanje ključnih funkcij storitve Google Meet	30 min
Odmor	15 min
Raziskovanje ključnih funkcij Googlovih Maps	30 min
Skupinska refleksija	10 min

Odmor	15 min
Raziskovanje ključnih funkcij Google Lens	15 min
Skupinska refleksija	3 - 5 min
Predstavitve scenarija iz resničnega življenja	10 min
Opredelevanje težav in rešitev/razprava - zgodba 1	10 min
Opredelevanje težav in rešitev/razprava - zgodba 2	10 min
Povzetek teme	10 min
Praktični nasveti po opredelitvi težav in rešitev	10 min
Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje	10 min
Skupaj:	240 min

Predlagan potek učne ure

(15 min) Kratek uvod v učno uro z izmenjavo izkušenj in razjasnitvijo glavnih konceptov in izrazov, povezanih s temo:

- Kaj je digitalni koledar in zakaj je pomemben?
- Razložite, kaj je Google Meet in kakšne so prednosti videokonferenc.
- Razložite, da lahko v Google Zemljevidih navigiramo in najdemo navodila, kjer koli že smo.
- Kaj je Google Lens in kako je koristen za izboljšanje spletnega iskanja?

Za uvod izobraževalec:

- Razloži temo in kako je delavnica načrtovana – časovnica, razdelki, materiali, metode.
- Razloži način predstavitve snovi (spletno delo z orodji).

Izobraževalec vedno prikaže stran in elemente, ki se raziskujejo (v tem primeru mapa Google na telefonu, ki prikazuje Meet, Zemljevide, Koledar, brskalnik za Lens) in udeleženci sledijo istim dejanjem s svojimi napravami. Izobraževalec se trudi zagotoviti, da so vsi udeleženci na isti točki in da nimajo individualnih težav. Če se pojavijo takšne težave, se pričakuje, da bodo pomagali prostovoljci.

- Priporočljivo je, da izobraževalec udeležence obvesti, da bo celotna enota izvedena in prilagojena potrebam in tempu udeležencev ter da so vprašanja, refleksije in povratne informacije skupine zelo dobrodošli.
- Na prvi predstavitvi serije delavnic lahko izobraževalec pojasni tudi glavni, splošni cilj učnega procesa, da bi učence navdihnil in spodbudil k samostojnemu delu, raziskovanju in iskanju rešitev; izobraževalec lahko pojasni, kako pomembno je

izboljšati lastne spretnosti, da bi v prihodnosti z večjo samozavestjo uporabljali različne naprave in orodja ter samostojno reševali probleme.

Povezano je tudi z ozaveščanjem udeležencev, da morajo biti odgovorni za svoj učni proces in imeti v njem zelo aktivno in pomembno vlogo.

- Izobraževalec lahko tudi pojasni in opiše svojo vlogo in odgovornosti kot vodje in upravljavca procesa ter zakaj je pomembno sodelovati s skupino, biti prilagodljiv, pozoren in previden.
- Čas tega »uvoda« se lahko prilagodi potrebam posamezne skupine in situaciji ter občutku izobraževalca.

(30 min.) Raziskovanje ključnih funkcij Google Koledar

Začnemo z raziskovanjem, kako seznanjeni so udeleženci z uporabo Google Koledarja za organizacijo časa in načrtovanje dogodkov. Mnogi udeleženci morda uporabljajo le papirnati planer ali se zanašajo na spomin, medtem ko so drugi morda že videli uporabljati Google Koledar, vendar nikoli niso izkoristili njegovega polnega potenciala. Skupaj si bomo ogledali, kako lahko dobro voden koledar zmanjša stres, prepreči zamujene sestanke in celo podpira sodelovanje z drugimi.

Predlagamo, da udeležencem pokažete en dobro organiziran Google Koledar (npr. z barvno označenimi dogodki, opomniki, deljenimi koledarji, integriranimi povezavami do Google Meet).

Izobraževalec demonstrira:

- Dostop do Google Koledarja prek brskalnika ali aplikacije: calendar.google.com
- Ustvarite nov dogodek ter dodajte naslov, datum, uro in lokacijo.
- Dodajte goste in vključite povezavo Meet.
- Nastavite opomnike in obvestila.
- Za lažjo organizacijo uporabite barvno označevanje in ponavljanje dogodkov.
- Upravljajte nastavitve Koledarja, vključno z vidnostjo in zasebnostjo.

Udeležence prosimo, da razmislijo in delijo svoje mnenje:

- Katere od funkcij koledarja ste že poznali ali jih uporabljate?
- Kako trenutno spremljate sestanke ali aktivnosti?
- Ste že kdaj zamudili kaj pomembnega, ker niste imeli opomnika?
- Katere funkcije (npr. ponavljajoči se dogodki ali skupni koledarji) bi vam lahko pomagale, da bi imeli boljši nadzor nad svojim urnikom?
- Kakšne pomisleke imate morda glede sinhronizacije koledarjev ali skupne rabe dogodkov?

(15 min) Odmor

(30 min) Raziskovanje ključnih funkcij Google Meet

Najprej bomo raziskali, kako se udeleženci seznanjajo z uporabo storitve Google Meet za video klice, virtualne sestanke ali spletne delavnice. Nekateri so jo morda med pandemijo uporabljali za ohranjanje stika z družino ali udeležbo na oddaljenih sestankih, medtem ko so drugi morda še vedno negotovi ali se videoklicem povsem izogibajo. Skupaj si bomo ogledali, kako je lahko Google Meet varen, dostopen in praktičen način za povezovanje z drugimi iz oči v oči – ne da bi zapustili dom.

Izobraževalec demonstrira:

- Dostop do storitve Google Meet prek [spletne strani meet.google.com](https://meet.google.com), iz Googlovega koledarja (ko je povezava Meet samodejno dodana dogodku), iz stranske vrstice Gmaila (neposredna pridružitve sestanku ali ga začetek sestanka).
- Začetek sestanka ali pridružitve sestanku s povezavo ali kodo.
- Vklon/izklon kamere in mikrofona.
- Uporaba funkcije klepeta in dviga roke.
- Deljenje zaslona (celoten zaslon).
- Uporabi podnapisov (podnapisi v realnem času).
- Dostop do podrobnosti sestanka in upravljanje nastavitev kot gostitelj (npr. odstranitev udeležencev, končanje klica za vse).
- Uporaba možnosti prikaza postavitve za boljšo vizualno izkušnjo.

Udeležence prosimo, da razmislijo in delijo svoja mnenja:

- Ste že kdaj uporabljali Google Meet ali katero koli drugo orodje za video klice? Kakšna je bila vaša izkušnja?
- Katere funkcije vam pomagajo, da se počutite bolj samozavestno, ko se pridružite videoklicu?
- Katere pomisleke imate glede pridružitve spletnemu sestanku ali njegovega vodenja (npr. zasebnost, hrup, uporaba kamere)?
- Katera orodja (klepet, deljenje zaslona, podnapisi) se vam zdijo najpomembnejša?
- Si predstavljate, da bi Google Meet uporabljali za ohranjanje stika s prijatelji, družino ali organizacijami?

(15 min) Odmor

(30 min) Raziskovanje ključnih funkcij Googlovih Zemljevidov

Začnemo z raziskovanjem, kako se udeleženci seznanjajo z uporabo Google Zemljevidov za premikanje, iskanje lokacij ali načrtovanje poti. Medtem ko nekateri morda uporabljajo GPS ali papirnati zemljevid, so drugi morda uporabljali Google Zemljevide, ne da bi se zavedali vseh njihovih zmogljivosti. Skupaj raziskujemo, kako so lahko Zemljevidi koristno vsakodnevno orodje za navigacijo, odkrivanje lokalnih storitev in načrtovanje potovanj.

Izobraževalec demonstrira:

- Dostop do Google Zemljevidov v brskalniku: maps.google.com, v mobilni napravi prek aplikacije Google Zemljevidi.
- Iskanje kraja (restavracija, lekarna, naslov itd.).
- Pridobivanje navodil za hojo, vožnjo ali javni prevoz.
- Ogled poslovnih informacij: delovni čas, stik, ocene.
- Shranjevanje priljubljenih ali obiskanih krajev za lažji dostop.
- Preverjanje in prilagajanje zgodovine lokacij in nastavitve zasebnosti.

(10 min) Skupinska refleksija

- Kako trenutno najdete pot do novih krajev ali preverjate odpiralni čas?
- Ste že kdaj uporabili Google Zemljevide za kaj drugega kot za navodila za pot?

(15 min) Odmor**(15 min) Raziskovanje ključnih funkcij Google Lens**

Predstavljamo Google Lens kot preprosto, a zmogljivo orodje, ki uporablja vašo kamero za iskanje in reševanje vsakodnevnih težav – kot so prepoznavanje predmetov, prevajanje znakov ali kopiranje besedila. Medtem ko mnogi še nikoli niso slišali zanj, so drugi morda videli ikono v brskalniku, ne da bi vedeli, kaj počne.

Izobraževalec demonstrira:

- Kako odpreti Google Lens prek brskalnika?
 - Hitri praktični primeri:
 - Prepoznavanje rastline ali predmeta.
 - Prevajanje znaka ali jedilnika.
 - Iskanje predmeta na spletu s fotografije.

(15 min) Skupinska refleksija

- Ste to orodje že kdaj videli?
- Se spomnite kdaj, ko bi vam bilo uporabno (npr. potovanje, nakupovanje, branje nečesa nejasnega)?
- Imate kakšna vprašanja ali pomisleke glede uporabe fotoaparata na ta način?

(10 min) Predstavitve scenarija iz resničnega življenja

Spodbujanje medsebojnega učenja in dela na resničnih problemih in vprašanjih. Štirje scenariji - enega izbere izobraževalec.

Predstavitve izbrane zgodbe - *scenarij 1*

Anton (70 let)

Zgodba: Anton je upokojeni športni trener, ki zdaj prostovoljno dela v lokalnem klubu za starejše. Pred kratkim je začel uporabljati Google Koledar za upravljanje dogodkov in zdravniških pregledov. Nekega tedna zamudi načrtovani zdravniški pregled, ker ni prejel nobenega opomnika. Anton je razočaran in pravi, da je vnesel termin, vendar ni prepričan, ali ga je pravilno shranil ali kam je šel. Kasneje najde dva prekrivajoča se dogodka hkrati, vendar ni vedel, kako ju odpraviti.

Ključ: Anton se mora naučiti, kako pravilno ustvarjati in shranjevati dogodke v Google Koledarju, uporabljati opomnike in obvestila ter upravljati ponavljajoče se termine. Seznaniti se mora tudi z ogledovanjem in urejanjem dogodkov, da prepreči konflikte in zamujene termine

(10 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težav in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
Starejši, kot je Anton, morda ne razumejo povsem, kako shraniti dogodke ali preveriti, ali so bili pravilno dodani.	Naučite se ustvarjati dogodke z jasnimi naslovi, časi in lokacijami.
Morda ne ve, kako vklopiti ali prilagoditi opomnike.	Nastavite opomnike za dogodke prek pojavnega okna ali e-pošte.
Prekrivanje ali podvojeni dogodki lahko povzročijo zmedo.	Uporabite barvne kode za različne vrste dogodkov (zdravstveni, družabni, prostovoljni).
Strah pred spreminjanjem nastavitvev ali brisanjem dogodkov lahko prepreči učenje.	Vadite urejanje in brisanje dogodkov, da zmanjšate nered v koledarju.
	Spodbujajte uporabnike, da dnevno preverjajo svoj koledar in ga sinhronizirajo med napravami.
	Normalizirajte delanje napak in učenje skozi vajo.

Predstavitev izbrane zgodbe - scenarij 2

Branka (72 let)

Zgodba: Branka rada potuje po lokalnem okolju in obiskuje bližnje kraje z vlakom. Pred kratkim je začela uporabljati Google Zemljevide za preverjanje avtobusnih linij in iskanje bližnjih kavarn. Nekega popoldneva izstopi na napačni postaji in prehodi veliko več, kot je pričakovala. Kasneje ugotovi, da je sledila pešpoti, namenjeni drugemu naslovu, in da je imela ves čas vklopljeno zgodovino lokacij, ne da bi se tega zavedala.

Ključ: Branka se mora naučiti natančno načrtovati poti z Google Zemljevidi, preveriti navodila pred začetkom in prilagoditi dovoljenja za lokacijo svojim nastavitvam zasebnosti. Prav tako bi morala razumeti, kako učinkoviteje uporabljati funkcije »V bližini« in Pogled ulic.

(10 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težav in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
Starejši, kot je Branka, morda ne preverijo poti dvakrat, preden jim sledijo.	Naučite se izbrati pravilno pot in način potovanja (hoja, vožnja z avtomobilom, javni prevoz).
Lahko napačno razlagajo navodila na zemljevidu ali izberejo napačen način potovanja.	Pred odhodom preverite predvideni čas potovanja in razdaljo.
Nekateri morda ne vedo, da se zgodovina lokacij privzeto spremlja.	Za večjo zasebnost prilagodite ali izklopite zgodovino lokacij.
Morda se ne počutijo udobno zaradi količine shranjenih podatkov o lokaciji.	Za lažje načrtovanje vadite uporabo shranjenih krajev in priljubljenih lokacij.

Predstavitve izbrane zgodbe - scenarij 3

Tomaž (67 let)

Zgodba: Tomaž uživa v stiku s svojimi vnuki, ki živijo v tujini. Njegova hči ga je pred kratkim seznanila z Google Meet za video klice. Nekega dne se pridruži klicu, vendar se mu težko vklopi zvok in kamera. Poskušal je komunicirati v klepetu, vendar ni vedel, kako. Kasneje ugotovi, da se ni nikoli prijavil, kar je omejilo njegov dostop do funkcij klicev in povzročilo zmedo.

Ključ: Tomaž se mora naučiti, kako se prijaviti v svoj Google Račun, preden začne uporabljati Google Meet, in upravljati osnovne kontrole, kot sta vklop/izklop zvoka in nastavitve kamere. Prav tako bi mu koristilo, če bi vedel, kako načrtovati in sprejemati sestanke prek e-pošte ali povabil v koledarju.

(10 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težav in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
Starejši, kot je Tomaž, se morda ne zavedajo, da se morajo za poln dostop prijaviti v svoj Google Račun.	Naučite se pravilno prijaviti v Google Meet in preveriti povezavo do sestanka.
Morda se pridružijo napačni povezavi za sestanek ali ne vedo, kako uporabljati kontrolnike za sestanek.	Vadite uporabo osnovnih kontrolnikov: izklop/vklop zvoka, vklop/izklop kamere, klepet in odhod.
Morda ne razumejo, kako načrtovati ali sprejeti povabilo na klic.	Razumeti morate, kako sprejeti povabilo v koledarju ali klikniti povezavo v e-poštnem sporočilu.
	Raziskati, kako načrtovati sestanek in povabiti druge.

Predstavitve izbrane zgodbe - scenarij 4

Karmen (76 let)

Zgodba: Karmen rada obiskuje lokalne boljše trge in starinarnice. Pred kratkim je od sosede, ki ga uporablja za prepoznavanje rastlin, slišala za Google Lens. Nekega vikenda Karmen poskuša uporabiti Lens, da bi izvedela več o starinski vazi, ki jo najde, vendar po nesreči namesto tega skenira cenovno etiketo. Kasneje spozna, da bi lahko dobila več podrobnosti, če bi kamero izostrila drugače in raziskala možnosti iskanja.

Ključ: Karmen se mora naučiti pravilno kadrirati predmete pri uporabi Google Lens, preklapljati med načini skeniranja in raziskovati rezultate, kot so spletne povezave ali informacije o nakupovanju. Prav tako bi se morala naučiti uporabljati Lens v Google Foto za analizo prej posnetih slik.

(10 min) Opredelitev težav in rešitev/razprava

Cilj vaje za skupino: opredelitev težav in rešitev.

Specifične težave:	Rešitve:
Starejši, kot je Karmen, morda ne vedo, kako preklapljati med načini v storitvi Google Lens.	Naučite se, kako usmeriti kamero in se dotakniti območja zanimanja pri uporabi funkcije Leča.
Lahko skenirajo napačen del predmeta in dobijo neustrezne rezultate.	Raziščite različne načine delovanja funkcije Leča: iskanje, prevajanje, nakupovanje in domača naloga.
Morda se ne zavedajo, da je Lens mogoče uporabljati na fotografijah, posnetih prej	Spoznajte dostop do funkcije Leča iz aplikacije Google Foto za predhodno posnete slike.
	Vadite interpretiranje rezultatov iskanja in raziskovanje povezav do izdelkov ali informacij.

(10 min po želji) Skupinska razprava in razmislek na podlagi zgodb iz resničnega življenja

Udeleženci so vabljeni k razmisleku in deljenju svojih misli v vodeni skupinski razpravi, pri čemer se uporabljajo prej predstavljene scenariji (npr. Anton, Branka, Tomaž, Karmen). Cilj je poglobiti razumevanje, prepoznati osebno relevantnost in spodbuditi učenje med vrstniki.

Neobvezna naloga (če čas dopušča):

Vsak udeleženec opredeli:

- 1 problem iz zgodb, s katerim se povezuje.
- 1 rešitev ali strategijo, ki jo bo uporabili v prihodnosti.

Ta končna razprava krepi osebno angažiranost in povezuje učenje s prakso v resničnem življenju.

(15 min neobvezno) Po potrebi oblikujte nekaj vprašanj, ki lahko razvijejo zanimivo in privlačno razpravo, ki se nanaša na izbrani primer ali vodi k izmenjavi lastnih izkušenj, ki odpirajo povsem nove težave. Cilj: opredelitev težav in rešitev. Vse to lahko vodi k vzajemnemu učenju in močnejši vključenosti v učni proces.

(10 min) Povzetek teme s poudarkom na vprašanjih, ki so bila opredeljena na začetku učne ure:

Googlov Koledar: Dodajanje dogodkov, zasebnost in druge nastavitve.

Google Meet: Dostop do storitve Google Meet, gostovanje klicev, možnosti med klicem.

Google Zemljevidi: Iskanje lokacij, pridobivanje navodil, uporaba navigacije v realnem času, poslovne informacije in zasebnost.

Google Lens: Prepoznavanje predmetov s fotografiranjem, prevajanje besedila.

(10 min) Praktični nasveti po opredelitvi težav in rešitev glede na rezultate razprave in na podlagi pripravljenega gradiva

Google račun (varnost in zasebnost)

✓ Kaj je priporočljivo (Da):

- ✓ Za organiziranje in deljenje dogodkov z opomniki uporabite Google Koledar.
- ✓ Za varno upravljanje sestankov uporabite kontrolnike za gostitelje v storitvi Google Meet.
- ✓ Za načrtovanje raziščite Google Zemljevide, vendar redno preverjajte zgodovino lokacij.
- ✓ Za varna in uporabna vizualna iskanja – zlasti na znakih ali izdelkih – uporabite Google Lens.
- ✓ Prilagodite nastavitve zasebnosti svoji ravni udobja.

✗ Čemu se izogniti (Ne):

- ✗ Ne predvidevajte, da so vsa Googlova orodja privzeto zasebna – preverite nastavitve.
- ✗ Na dogodkih ali sestankih ne delite preveč lokacije ali osebnih podatkov.
- ✗ Ne klikajte neznanih povezav, ki so bile deljene med srečanjem.
- ✗ Ne pozabite končati sestankov, ko končate z gostovanjem.
- ✗ Ne dovolite neznanim aplikacijam dostopa do vaše kamere ali fotografij prek Lens.

(10 min) Razlaga refleksij, uporabe in možnosti za nadaljnje učenje

Več o tej temi

Primeri in priporočila:

Za začetnike/splošno vodenje:

Več o tej temi

Primeri in nasveti:

Za začetnike/Splošna navodila:

Google Koledar – Upravljanje s časom in razporejanje

Google Koledar center za pomoč uporabnikom

Uradna podpora za ustvarjanje dogodkov, nastavljanje opomnikov, skupno rabo koledarjev in odpravljanje težav. Povezava: <https://support.google.com/calendar>

Ustvarjanje in upravljanje dogodkov v Google Koledarju

Navodila po korakih za dodajanje dogodkov, prilagajanje obvestil in povabilo drugih.

Povezava: <https://support.google.com/calendar/answer/72143>

Učni center Google Workspace – Koledar

Natisljivi vodniki in vizualne vadnice za vsakodnevno uporabo Google Koledarja.

Povezava: <https://workspace.google.com/learning-center/products/calendar/>

Google Meet – Gostovanje in pridružitve varnim srečanjem

Google Meet center za pomoč uporabnikom

Naučite se začeti sestanek ali se mu pridružiti, uporabljati funkcije, kot so podnapisi, in upravljati udeležence. Povezava: <https://support.google.com/meet>

Uporaba funkcij Google Meet

Podroben vodnik za deljenje zaslona, klepet, spreminjanje postavitev in vklop podnapisov.

Povezava: <https://support.google.com/meet/answer/9302870>

Učni center Google Workspace – Spoznajte

Preprosti viri za uporabo storitve Google Meet v osebnih ali skupinskih okoljih.

Povezava: <https://workspace.google.com/learning-center/products/meet/>

Google Zemljevidi – Navigacija in lokalno odkrivanje

Google Zemljevidi center za pomoč uporabnikov

Poiščite pomoč pri navodilih za pot, iskanju krajev, uporabi Pogleda ulic in upravljanju zgodovine lokacij. Povezava: <https://support.google.com/maps>

Uporabite Google Zemljevide za pridobivanje navodil in načrtovanje potovanj

Naučite se načrtovati poti, izbrati načine prevoza in shraniti priljubljene lokacije.

Povezava: <https://support.google.com/maps/answer/144349>

Upravljajte svojo zgodovino lokacij

Razumevanje, kako Google shranjuje podatke o vaši lokaciji in kako jih lahko nadzorujete ali izbrišete. Povezava: <https://support.google.com/accounts/answer/3118687>

Google Lens – Vizualno iskanje in vsakodnevno reševanje problemov

Uporabite Google Lens za iskanje s kamero

Naučite se prepoznavati predmete, prevajati besedilo in raziskovati vsebino s kamero.

Povezava: <https://support.google.com/websearch/answer/9280392>

Lens v Google Photos

Za več informacij uporabite Google Lens na fotografijah, ki ste jih že posneli.

Povezava: <https://support.google.com/photos/answer/7576157>

Google Lens v Google App

Vodnik za uporabo objektiv v realnem času prek aplikacije Google ali Kamera v telefonu.

Povezava: <https://support.google.com/websearch/answer/9458376>

Looking for opportunity in digital age

Co-funded by
the European Union

SIMBIØZA
MED GENERACIJAMI